Eljegyzés mai módra

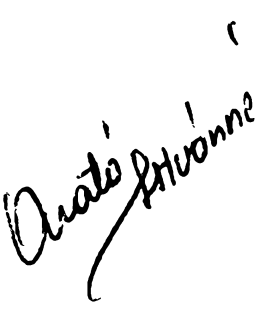

Eljegyzés mai módra

Budapest 1966

Védőborító és kötés: Szirmai László

© Kolozsvári Grandpierre Emil, 1966

Utazás nyelvünk körül

(Előszó helyett)

Egy úti élményemet mondom el. Az élmény három történetből áll, s egyiknek sincs semmi értelme, viszont mindegyik nagyon tanulságos.

A szakaszban vidékiek utaztak. Nagymama, mama és egy fiatal lány, az unoka. Az alábbi történetet a nagymama beszélte el, lekottáztam:

– Ne menj, ne menj, figyelmeztettem, de ő csak egyre, de ő csak tovább, de ő csak azért is. Elmégy az esküvőre? – kérdeztem. Ő igen, a férjem, hogy ő megy. No, feleltem, így kaparok neked hátra, ha pénzedbe kerül, mert nem bánom, ha megfekszem is, de a televíziót megveszem. És micsoda menyasszony az?! Egész nap lábujjhegyen pipereg. És micsoda család az? Egész nap beszélnek, csak úgy csattog a nyáluk. De meg is járta, csúnyán megjárta, ahogy megérdemelte. – Ülök, várom, csak nem jön. De már éjfél, de csak lesem, de csak csend van, de csak sírok, de csak nem jön – de csak szidom, de csak süket. Mert aztán megjött, olyan részegen, hogy a lábával kereste az orrát. Mi történt? Hát az, hogy a nászok az ételt mind elsumákolták, be is rúgott mindenki, ő legelőször. – Reggel aztán kibékültünk. Mert én úgy

gondolkozom, nem baj, ha kanis a galamb, csak tojjon.

Később a folyosón beszédbe elegyedtem az unokával. Ő is elmondta a maga történetét. Az előzményekből elég annyi, hogy Pesten élt, most anyjanagyanyja utánajött, hogy hazavigyék:

– Merthát, tudja, elcsúsztam. Már harmadik éve güriztem a sorviban, amikor a Kati mellém került. – Belevaló csaj volt a Kati, állati elegáns. Fűtötte az agyamat, hogy az olyan klassz bigére, mint én, harap az ürge. Én persze rühelltem, hogy topis vagyok. Egyszer fiatal az ember – nem igaz? – Egy kocsis fej, az kéne neked, mondta a Kati, tud is egyet, világoskék Opel-Rekorddal. – Csak hallottam, begerjedtem. Óne zsinór, montam, hogy hozza. – Kétszer is megszervezte, almás lett. Már azt hittem, hadova az egész. Aztán jött a Kati, hogy nagy dajdaj lesz, letöprünk egy éjszakát. Halálfrankó? – kérdeztem, mert akkor már sokszor átrázott. Halálfrankó – mondta a Kati. Úgy is lett. Világi nagyot ittunk. – A kocsis fej nem sokat vakerolt, mindjárt lesmárolt. – Ne törődj semmivel, van lóvé, megyünk a Balatonra. Mentünk is. A harmadik nap szagot fogtam – már késő volt. Elkaptak a hekusok. Nyavalyát volt kocsis fej. Lopta. Engem is kihallgattak. – Ami végleg beadta a kulcsot, az üzembe is elmentek. A többit tudja, itt vagyok, visznek a tanyára, még örülhetek, hogy a sitit elkerültem.

– Máskor óvatosabb legyen a kocsis fejekkel – mondtam. – Egyébként csakugyan remek bige. Különösen a princ tolla tetszik.

Mélyen a szemembe nézett, úgy kérdezte: – kameli?

Megérkeztünk. Ő ment a tanyára. Én ebéd után régi kollégámmal találkoztam össze. Letörtnek látszott. Megkérdeztem, van-e valami probléma?

Mire így válaszolt:

– Üljünk le konkrétan, akkor elmondom.

Megittunk egy feketét, aztán a következőket mondta el:

– Elöljárónak aztat, hogy a magánélet hiányosságaival már nem tudtam rózsásan szembenézni, tehát beterveztem magam a házasságra. A leküzdésben még jelentkeztek akadályok, mert szubjektíven hiányzott a menyasszony. Ne legyünk maximálisták – mondtam –, egy kis fáziseltolódás nem számít, de azzal nem értek egyet, hogy az ember menyasszony nélkül nősüljön. Tudjuk, hogy a nehézségek azért vannak, hogy legyőzzük őket – megkértem a Mari kezét. – Volt menyasszony, de a házasság objektíve nem jött létre, mert mikor a problématikát elmélyítettük, közös megállapítással úgy döntöttünk, hogy a házasság nem a mi asztalunk. – De megérkezett a Mari húga, az Eszti, s a kérdésfelvetés dialektikusan megváltozott, mert azzal szembe kell néznünk, hogy az Eszti az eszményi élettárs. Az alakja – mint egy tervmutató. Minőségen felüli kapacitás, semmi béralaptúllépés,

épp ellenkezőleg, a legnagyobb fokú biztonsági előretartás – hogy az elegáns göngyölegről ne is beszéljek. Már a kivitelezését is beütemeztük, mikor a Mari tervmódosítási javaslattal jött felém, hogy mégis vegyem el. Így aztán a helyzet tételesen ellentmondásos lett, mert nincs az az ösztönző bérezés, aminek a kedvéért én bővített újratermelést eszközölnék Marival. A válásból pedig, tudjuk, nincs haszna a népgazdaságnak. Ha az Esztit venném el, elidegenedés lépne föl a család részéről, az pedig újraszüli a kapitálizmust. A konfliktus feloldhatatlan, mert tudom, mi a helytelen, de nem tudom, mi a helyes, s ha nem tudom, mi a helyes, nem tudom, mit csináljak, s ha nem csinálok semmit, az is helytelen. Drága barátom, mitévő legyek?

Mire így válaszoltam: – Helyeztesd át magad sürgősen. Mert a hiba a te készülékedben van.

Megköszönte tanácsomat, a feketét konkrétan kifizette, s magamra hagyott gondjaimmal. Hogy mik voltak a gondjaim? Csak annyi, hogy ebből a három magyar nyelvből hogy csináljunk mi egységes, magyar irodalmi nyelvet?

Önkritika mai módra

Tavaszra az egész esti tanfolyam tudta, hogy Dugó beleszeretett a szőke Zuziba. Egyre több, egyre félreérthetetlenebb jel árulkodott a tanár érzelmeiről. Egyszer-kétszer, hogy magyarázat közben tekintete összetalálkozott Zuzi tekintetével, majd leszédült a katedráról. A lányok vihogtak, a fiúk vigyorogtak, remekül mulatott az egész osztály:

– Akarsz-e Dugóné lenni, Zuzi?

A lány kényeskedve rázta a fejét, ajka lebigyedt, hogy nem, neki Dugó nem kell.

– De miért? Egy matematikatanár igazán jó parti.

– Mert az ő szerelme a differenciál. Én pedig szeretni akarom a férjemet, és nem egyenleteket fejteni vele.

A tanár egyébként a dugószerűség legelemibb vonásait is nélkülözte. Száznyolcvan centi magas volt, s alig nyomot többet hetven kilónál. A csúfnév a buta Haskó bűnéből ragadt rá. A táblához hívta a fiút, aki úgy-ahogy felírta a feladatot, aztán mintha megbénult volna, csak bámult, bámult. Végül a tanárból kitört a türelmetlenség:

– Ez egy olyan feladat, kérem... Egy olyan

egyszerű algebrai feladat, hogy egy... egy... egy... *Dugóhúzó* is megoldaná.

Diadalmasan, szinte mámorosan ejtette ki a szót, többé nem is lehetett levakarni róla. A fele később lekopott, így lett belőle Dugó.

Különben Zuzi gyöngén állott algebrából, a tanár vonzalma kapóra jött; táplálta is lapos oldalpillantásokkal, enyhe riszálásokkal, kerek szemű csodálkozásokkal.

Ballagás, bankett, miegyéb, a zamárdi nagynéni levele, „pihenned kell, fiam", érettségi után Zuzi a Balatonra utazott. Csillogott a víz, a nap forrón sütött. Zuzi a tó közepén megismerkedett a vitorlázó Péterrel. Úgy érezte, beleszeretett. Aztán fordult az idő, eső szemerkélt, Péter elvitorlázott. Reggelenkint a lány az ablakra nézett, hadd lám, milyen az idő. Napról napra mélyebbre süllyedt az unalomba.

Egy napon, hogy a népboltba ment tejért és kolbászért, Dugót pillantotta meg. A fodrásztól jött frissen nyírva.

– Kezét csókolom, Zuzika, hát maga hogy kerül ide?

– Maga hogy kerül ide?

Ismét volt partner, ismét volt program. Ezúttal szárazföldi: mozi, presszó, séta. Egy napon a presszóban Dugó kikérdezte Zuzit az életéről. A lány elmondta, hogy albérletben lakik Etával, aki szintén dolgozik, s szintén vidékről utazott a fővárosba. Ősztől mindketten esti egyetemre járnak, mert tanulni kell.

Dugót a hallottak elgondolkoztatták.

– Tudja, mi hiányzik magának, Zuzika? – kérdezte.

– Most már tegezhetsz, nem vagy a tanárom. Hülyeség magázódni, nem igaz? – mondta Zuzi, s a kezét nyújtotta, hogy a tegeződést megpecsételjék.

– Helyes – szólalt meg Dugó pirosan –, éppen javasolni akartam. De ne csak egyszerűen, hanem igyuk meg a pertut. Mit rendeljek?

Vermutot ittak, Zuzi már csücsörített, készen a szokásos csókra.

– Majd a mólón – indítványozta halkan a férfi, s a szemét lesütötte.

A szürke ég alatt a zöldesszürke víz nyugtalanul háborgott, hozzá-hozzácsapódott a parthoz, s fehér tajtékot vert. Kar a karban, lassan sétáltak a móló keskeny szalagján.

– Tudod, mi hiányzik neked, Zuzika?

– Már egyszer kérdezted – felelt a lány –, most inkább mondd meg, hogy mi. Mert ha rám bízod, reggelig sorolnám, annyi minden hiányzik.

A tanár nagyot nyelt.

– A családi élet melege hiányzik neked.

– Az is – bólintott a lány hevesen –, hogyne, az is hiányzik. De mi lesz a pertucsókkal?

Szembefordult a férfival, állát a mellére támasztotta, úgy tekintett föl rá, várakozó szemmel, sürgető kíváncsisággal. Dugó nagyot nyelt, lehajolt, megcsókolta a lány arcát jobbról-balról. A harmadik csókot Zuzi kezdeményezte, s maga bonyolította le. Ez a csók tovább tartott a másik kettőnél.

Dugó lihegett a szokatlan megerőltetéstől. Kö-

högést színlelt, hogy kifújja magát. Aztán röviden, egyszerű szavakkal megkérte a lány kezét.

– Csakugyan nőül akarsz venni? – tudakolta Zuzi kerekre nyitott szemmel. – Milyen édes vagy! Jaj, be édes vagy!

A tanár reménykedve fordult a lány felé:

– És a válasz pozitív?

– Dugókám – suttogta Zuzi –, nem dönthetek elhamarkodottan, belátod, ugye?

– Hogyne látnám be. Javadra írom, hogy a házasságot komolyan veszed. Viszont szeretnélek megkérni, hogy a Dugó, Dugókám elnevezést mellőzd, s inkább szólíts igazi nevemen, Dezsőnek.

– Oké, Dugókám, máris Dezsőnek tekintelek.

Szél fújt, aznap, másnap, harmadnap, mintha soha nem akarna elállni. A víz tükre felborzolódott, a fiatal fák hajladoztak. A tanár a jövendő házaséletet szépségeit ecsetelte. Leírta a lakását: egy szoba hall, konyha, fürdőszoba, távfűtés, másodnaponkint meleg víz. Zuzi a férfi vállához szorította fejét, áhítatosan hallgatta. Lassan megfogant benne az elhatározás, hogy feleségül megy Dugóhoz, azaz Dezsőhöz.

Másnapra kiderült, az ég kéken ragyogott, a víz színe világosodott. Zuzit elbűvölte a látvány.

Dugó sürgönyt kapott, el kellett utaznia, előbb azonban bizonyosat szeretett volna tudni. A mólón megtalálta a lányt.

– Majd Pesten. Majd felhívlak . . . – intett Zuzi, aztán hirtelen előrelendült a karja, s a zalai part felé mutatott: – Nézd! Vitorlás!

– Szóval Pesten . . .? – búcsúzott a tanár.

Zuzi azonban nem hívta föl, s mikor a férfi jelentkezett, sorozatosan nem ment el a megbeszélt találkákra. A matematikatanár szemérmesen visszavonult.

Abban az évben a hideg idő korán beköszöntött. November elején már fagyott, élesen fújt a szél, a szobában antarktiszi klíma, az ablakok vacogtak, mint az összekoccanó fogak. A két lány, orkánban mindkettő, egy másodpercre megállott a küszöbön. Zuziból kitört a felháborodás:

– Van pofája fejenként négyszázat kérni, és még fűtést sem ad.

– Rohadt, vén spinél – mondta Eta.

Nagy alumíniumkannában teát főztek. Úgy, ahogy voltak, leültek, utálkozva iddogálták az ízetlen löttyöt, s várták, várták, egyre türelmetlenebbül, hogy a meleg a gyomrukból továbbszivárogjon testük más tájai felé.

– Nem mosdunk – szólalt meg Eta határozottan.

– Nem. Ma nem! – hagyta rá Zuzi.

Elfogyott a tea, lefeküdtek. A roló résein át hideg utcai fény csurgott be a szobába. Az ébresztőóra idegesen tiktakolt. A forgolódások szünetében csak ez hallatszott meg motorbúgás s a kerekek csattogása a síneken, az utcáról. A két lány félhangon panaszkodott: „borzasztó, borzasztó", „mint egy hűtőszekrény", „jegelt hullák lettünk", „úgy érzem magam, mint a szalontüdő a mirelitben".

Néhány perc csend, majd egy cérnavékony hang:

– A tied már meleg?

– Hogy volna meleg!

– Az enyém, mint a jégcsap – Zuzi hangja síró-

san elcsuklott –, pedig én nem tudok elaludni, míg nem meleg.

– Dörzsöld!

– Megpróbáltam, a kezem hűlt ki.

Elszoruló ásítások, elszoruló sóhajtások.

– Mi lesz holnap? Ha nem alszunk, még jobban fogunk fázni. Ha fázunk, nem alszunk, és ennek nincs vége.

A siránkozó hangra elszánt hang következett:

– Beteszem a villanyresót.

Zuzi kis híján felült az ágyban:

– Zűr lesz, Eta. A tavaly is kiégett a paplan.

– A rohadt, vén spiné megfizettette velünk.

– Mennyi pénz, s a paplant nem adta oda.

Eta hangja még határozottabban csengett, teli fenyegetéssel:

– Beteszem. Ha leég a ház, akkor is beteszem! – de nem mozdult.

– Mit mocorogsz, Zuzi – kérdezte később –, te akarod betenni?

– A széket húztam fel az ágyra. Azt hallottam, hogy a súly is melegít.

Eta felkacagott, s a kacagás szüneteiben elejtett egy-egy méltatást:

– Jaj, be jó hülye! Mondj még ilyen hülyét! Ez jobban melegít, mint a resó. Milyen jó, hogy ilyen hülye vagy!

– Nem vagyok hülye – védekezett Zuzi –, bízom benne.

– Csak bízz. Én a combom alá tettem a lábfejemet.

– Kihűlt a combod. Tudom.

– Kimasszírozom belőle a hideget.

– Előre félek, mi lesz reggel! – Zuzi hangja természetellenesen elvékonyult. – Félek a reggeltől.

– Semmitől sem félek előre. Ráérek akkor.

– De már előre fázom. Előlegben fázom.

A szél egyenletesen erősödött, a kályha megtelt süvítéssel, a roló lécei vacogtak, az ablakszemek dideregtek, az ajtó meg-megnyikkant, mintha ki akarna tárulni. Az ébresztőóra ketyegése percekre szabdalta az éjszakát, a hideget; az éjszaka annál mélyebb, a hideg annál csikorgatóbb lett. A kérdést hosszú sóhajtás előzte meg:

– A kövér nők is ennyire fáznak? A csupa háj nők? Már azt sem bánnám, ha meghízok.

– Hülye vagy, Zuzi. Mitől híznál meg?

– Csak mondom.

– Nálunk a személyzetis kövér. Nyáron majd elolvad, télen éppúgy fázik, mint én. Mindene nagyobb, mindene jobban fázik.

– Kiterjedtebb a fázófelülete.

– Bírom, mikor ilyen tudományos vagy.

Megint néhány perc csend. Aztán Zuzi:

– Te, én holnap felhívom a Dugót. Mit szólsz hozzá?

– Hívd fel. Én is felhívom a Gabit.

– Most te vagy hülye, Eta. Én nem úgy hívom fel. Önkritikát gyakorolok.

Eta nyújtottan, trombitálásformán ásított:

– Önkritikát? Minek?

– Ha az ember hibát követ el, legyen bátorsága beismerni. És ha beismerte, legyen bátorsága megvallani, mert szerintem ...

Elnémult, lélegzetét visszafojtotta, kerekre nyitott szemmel figyelt a sötétbe. Nem lehetett kétség, Eta elaludt. De csakhamar felriadt:

– Állati! – mondta horkantásformán. – Már harmadszor alszom el. Egy percre csak, mert a fázás mindjárt felébreszt. Arra ébredtem, hogy a fogam összekoccant. Egy ló sem bírná ezt, Zuzi, egy nagy marha ló sem. Igaz?

A lány nem válaszolt, csak a sezlon megviselt rugói nyögtek forgolódó teste alatt.

– Ne sértődj meg, Zuzi, mindent hallottam. Azt mondtad, fázol az önkritikától. Nem te vagy az első. Csak azt nem értem, hogy jutott eszedbe. Folytasd már.

– Arról beszéltem, hogy az ember ne legyen gyáva. A társadalom őszinteséget követel tőlünk.

– Megszédültél! Mit követel tőled a társadalom?

Zuzi köhintett:

– A lényeg az, hogy őszintén megmondom neki: hibáztam, hozzámegyek, mert csak vele lehetek boldog. Ez a lényeg.

– A Dugóval? Hát nem biztattalak, hogy rajta, menj hozzá? Nem mondtam, hogy ne légy hülye? Vagy nem emlékszel? Annyit rágtam a füled ...

– Biztattál ... – suttogta Zuzi. – Nagyon is biztattál. De te annyival erősebb és egészségesebb vagy, mint én!

– És ez hogy kerül ide?

– Nem tudom – vallotta meg Zuzi.

Hallgattak, a lélegzésük elárulta, hogy még nem alusznak. Az utca elcsendesedett, villamos már

nem járt, a motorbúgás megritkult. A hangocska vékony volt, mint a lehelet:

– Eta, az én lábam már meleg.

– Az enyém is. Szia.

Vendéglőben költötték el az esküvői vacsorát, szűk baráti körben. Dezső becsomagoltatott egy üveg pezsgőt, hogy odahaza méltón folytatódjék az ünnep. Még néhány csók, jókívánság, előállott a taxi. Beültek.

Zuzi kívánságára előbb Dezső ment a fürdőszobába. Csíkos pizsamában, sárga bőrpapucsban jött ki, a pezsgőspalackot az ágy mellé készítette. Nyílott az ajtó, előtipegett Zuzi, földig érő, hófehér hálóingben, s kecsesen besiklott az ágyba. A kapcsoló csattant, sötét lett.

Később sor került a pezsgőre. Kezében a pohár, Zuzi mélyen a férfi szemébe nézett.

– Látod, ez kell nekem.

– A pezsgő?

– Hogy mondhatsz ilyet? A családi élet melege. Hát nem te mondtad, hogy erre van szükségem?

Egy szerető szív

Mondhatom, nagyon furcsa élmény volt, amikor Irmuska kiöntötte előttem a szívét. Üdülésen ismerkedtünk meg. Már az első étkezés alkalmával feltűnt nekem. Irmuska sokat evett, de mélabúsan. Tehettek bármit eléje, a tányérját kiürítette, aztán elrévedt, ilyenkor amúgy is nagy szeme megnőtt. Elrévedéseiben, mozdulataiban volt valami romantikus. Még abban is, ahogy mindent megevett, ami a keze ügyébe került.

Már nem volt egészen fiatal, én sem vagyok az, gondoltam, miért ne sétálhatnánk együtt. E közös séták életem legszebb emlékei közé tartoznak. Én azonban nem elégedtem meg ennyivel.

Egy délután a bükkösben hirtelen szembefordultam vele, és így szóltam hozzá:

– Irmuska, legyen a feleségem.

Nem válaszolt, de némaságában nyoma sem érzett a visszautasításnak. Hallgatását beleegyezésnek vettem, s megcsókoltam. Visszacsókolt. Megöleltem – visszaölelt. Miután ilyenformán megismerkedtünk egymással, Irmuska megkérdezte:

– Milyen a munkabeosztása?

Megmondtam, hogy tánczenekarban trombitálok este tizenegytől hajnali két óráig.

Irmuska egy pillanatig mereven nézett rám, aztán szemét elöntötte a könny, a vállamra borult, és így sóhajtott föl:

– Ó, nem, én soha, soha nem leszek boldog!

– Hogy beszélhet így, Irmuska, most, amikor a népjólét soha nem tapasztalt lendülettel fejlődik?

– Tudom – szipogta –, büszke vagyok korunkra. De nekem soha nem lesz gyerekem . . .

– Miért? – kérdeztem részvéttel. – Egy ilyen szép, egészséges nőnek?

– Nem az egészség miatt nem, hanem a végzet miatt – válaszolt.

– Hát manapság is van végzet, Irmuska?

Elkeseredetten bólintott:

– Van! Ha csak egy kicsit figyel rám, megérti. Két műszakban dolgozó, ártatlan, fiatal lány voltam, amikor megismerkedtem Tiborral, első férjemmel. Ő is két műszakban dolgozó családból származott. Az első hónapokban belerészegedtünk a boldogságba, annyira szerettük egymást, együtt voltunk délelőttösök, együtt délutánosok, s mienk maradt az este meg az éjszaka. De alig jöttem rá a szerelem ízére, Tibor munkabeosztását megváltoztatták. Ettől kezdve ő akkor ment munkába, amikor én hazajöttem, s amikor ő jött haza, akkor indultam én. Egy-egy csók, mosoly, más semmi. Úgy, ahogy mondom. Nem azért mentem férjhez, ugyebár, hogy semmi se legyen. Ezt csak megérti, nem? Meg is mondtam az uramnak, hogy így nem megy tovább.

– Az uram utánajárt a munkahelyén, hogy a beosztását változtassák meg. Érveit meghallgatták,

ígéretet is kapott, s kérték, hogy legyen türelemmel, mert ez a mostani megoldás csak ideiglenes. Negyedévig vártunk. De akkor kifogytam a türelemből. Elmentem a vállalatom vezetőjéhez, s megkértem, családi életem rendezése érdekében változtassa meg a munkabeosztásomat. Megtette. Tibor meg én pezsgővel ünnepeltük, hogy ismét összekerültünk. Örömünk azonban nem sokáig tartott; egy hétig sem, mert Tibort is visszahelyezték eredeti beosztásába, ahogy megígérték. Megint semmi! De még mekkora semmi! Én is tiltakoztam, ő is tiltakozott, én is könyörögtem, ő is könyörgött, hiába. Azt mondták, mi kértük, gondoltuk volna meg, a kedvünkért nem boríthatják föl a termelést. Tibor nekem tett szemrehányást, én Tibornak, mit húzzam, belefáradtam a szerelmi munkanélküliségbe, elváltunk. Akkor jött Dezső.

– Ő is két műszakban dolgozott? – kérdeztem.

– Nem. Reggel kezdett, délután végzett. Boldogok voltunk, de ez sem tartott sokáig. Épp hogy beleízleltünk. Dezsőt egy hónap múlva éjszakai munkára osztották be. Minden felborult. Kilencre kellett az üzemben lennie, tehát legkésőbb nyolc órakor elindult, előzőleg tisztálkodott, vacsorázott, vagyis hat órától kezdve Dezső már csak az üzemre gondolt. Én meg hat óra tájt érkeztem haza. Elképzelheti... Reggel Dezső hatkor érkezett, én hatkor indultam hazulról. A hónapok pedig teltek, és én úgy éreztem magam, mint az ugaron maradt föld. Borzasztó volt...

– Értem, drága Irmuska – vágtam közbe –, a

helyzet tarthatatlanná vált, nem volt más hátra, mint a válás.

Irmuska kerekre nyitotta világoskék szemét:

– Hogyan találta ki? – ámuldozott. – Akkor jött a Jenő... Gondoltam, volt már két komoly dolgozóval dolgom, hadd legyen valami változatosság az életemben, hozzámegyek egy színészhez. Mert a Jenő színész, jóképű fiú, és értett a szóhoz. Ha bolondozott, görcs állott a számba a kacagástól. Azt hittem, no, végre, most már boldog leszek. Megint kegyetlen csalódás ért. Tudja, milyen egy színész beosztása: kilenckor kel, tízkor próbál, hazajön, eszik, alszik, délután megfürdik, vacsorázik, hatra-fél hétre bemegy a színházba. Előadás után beül valahová, megint eszik. Eleinte én is vele mentem, de egy hét alatt úgy kikészültem, rágondolni is rossz. Számítsa ki; tizenegy előtt ritkán értünk a vendéglőbe, mire kiszolgáltak, már közel jártunk az éjfélhez, én meg hatkor keltem. Mit untassam, ennek is az lett a vége...

– Szinte gondoltam, Irmuska – mondtam –, de eddig egy árva szóval sem említette a vasárnapokat.

– Jó, hogy emlékeztet, a Jenővel még vasárnap sem volt. Mert aznap kétszer is játszott. És különben is, mi az a kurta vasárnap egy szeretetre éhes szívnek.

– Igaza van, Irmuska. Semmi.

– Nagyon elkeseredtem, mert persze nem olyan gyorsan ment a három házasság, ahogy elmondtam. Már közel jártam a harminchoz, s a híremnek sem tettek jót a sorozatos válások, különösen, hogy az egyik férjem színész volt. Egy szó, mint száz, most

már válogatni kezdtem, ha valaki megkérte a kezemet, nem azt kérdeztem, hogy kicsoda-micsoda, mennyit keres, van-e lakása, ahogy szokták, hanem azt, amit magától ...

– Hogy milyen a munkabeosztása?

– Nem dicsekszem, de egyéb miatt soha nem volt differenciám férfival. Mert én különben nagyon megértő vagyok. De hiába válogattam, tudja, mert ha az embert a végzet üldözi, akármit próbál, minden balul sikerül. Hozzámentem például egy bérelszámolóhoz, csupa boldogság volt az életünk. De kiderült róla, hogy agronómus, mondanom sem kell, épp akkor, amikor lámpással keresték őket. Vidékre ment állásba, szerzett nekem is állást, alig melegedtünk össze, áthelyezték, mert túlságosan jól dolgozott. Ugyanez ismétlődött meg állatorvos férjemmel és a főkönyvelő férjemmel. Borzasztó! Azt hittem, nem élem túl az utolsó válást. Meg is fogadtam, hogy nem megyek férjhez, ha már úgyis szűzen kell élnem, miért ne éljek egyedül ... De amikor javában fogadkoztam, hogy soha többé az életben férjhez nem megyek, az újságban a következő apróhirdetést olvastam: *„Három műszakban dolgozó, ötvenéves, gyöngéd szívű, szeretetre vágyó férfi, hasonló beosztású, meleg szívű, lehetőleg molett, negyvenévesnél nem idősebb nő ismeretségét keresi. Érdeklődés fürdőruhás fényképpel »Családi fészek« jeligére a kiadóba. Kalandornők tartózkodjanak."* Megdobbant a szívem ...

– Ha jól emlékszem, Irmuska, maga két műszakban dolgozott – vetettem közbe.

– Úgy gondoltam, ha tetszünk egymásnak, megkérem a főmérnökömet, hogy osszon be három műszakra. Meg is tette, mert Károllyal az első pillanatban egymásba szerettünk. Reggel együtt, délután együtt, éjszaka együtt, nyakig úsztunk a boldogságban.

– És vasárnap?

Irmuska szégyenlősen elmosolyodott:

– Vasárnap ki sem mozdultunk a házból. A kedvemért még a mérkőzésekről is lemondott.

– És mondja, Irmuska, mi történt, hogy megint csalódás érte?

– Ne is kérdezze – mondta Irmuska. – Károlyt előléptették. Először csak örültünk, csak ugrándoztunk, mint a gyerekek, mert a fizetése háromszázzal emelkedett. Most már vehettünk televíziót, frizsidert, mindent. Örültünk, mert megfeledkeztünk arról, hogy a kinevezéssel a munkabeosztás is megváltozott. Reggel kezdett, este végzett. Ami az én munkabeosztásomat illeti, azon nem változtattak. Így aztán csak minden harmadik hét volt a mienk, amikor én is reggel kezdtem. Egyébként csak amúgy kutyafuttában találkoztunk: „Hogy vagy életem?" „és te drágám?", „álmos vagyok", „no megyek, szerelmem". Hát ennyi nem elég egy szerető szívnek. Nem elég! Nem elég! El is váltunk, s most itt üdülök, hogy a fáradalmakat kipihenjem.

Egy darabig csendben lépegettünk, az avar surrogott a lábunk alatt. Aztán megint Irma szólalt meg:

– Ugye, most már érti, mért nem lehetek a felesége?

Hogyne értettem volna. S megértettem azt is, hogy a végzet miatt panaszkodik. Mert én is éreztem a végzet kezének súlyát. Hiszen beleszerettem Irmuskába. De mit csináljak? Trombitás vagyok, s egy trombitás nem dolgozhat három műszakban!

Randevú pirosban

Nyugodtan foglalt helyet az étkezdében, nyugodtan rendelt a pincérnél, nyugodtan nézett körül az ismerős arcok között, amelyek ismerős mozdulatokkal nyíltak ki és csukódtak össze. A nyugtalanítóan rossz levest nyugodtan fogyasztotta el, példás önfegyelemmel. Az órájára pillantott, s akkor megint érezte a lüktető idegesítő, szinte fájdalmas bizsergést a gyomorszája körül. Ez az utazási lázzal rokon nyugtalanság merőben oktalanul jelentkezett. A találka ideje még messzi volt.

A bizsergéssel együtt kételyek is támadtak tudatában. Mindig kerülte a rendhagyó helyzeteket. Oldalt tőle ezüstfehér hajú öregasszony evett. Szeretett volna odalépni hozzá s megkérdezni:

– Mondja, asszonyom, mi a véleménye egy olyan ötvenegy éves, özvegy főmérnökről, aki húszéves lánnyal randevúzik? Vén szamárnak tart? Vagy aggálytalan kalandornak?

Az öreg hölgy oly jóságosan evett, mintha azon igyekezne, hogy semmi fájdalmat ne okozzon a marhatokánynak, amelyet bekebelezett. Elemér ebből arra következtetett, hogy a kérdésre a hölgy legfeljebb ennyit mondana:

– Maga csacsi.

Eltolta maga elől a tányért, s ezúttal első ízben gondolt arra, hogy nem megy el a találkára. Elhatározását később úgy módosította, hogy elmegy – egy főmérnök nem szegheti meg adott szavát! – Szóval, elmegy, de nem megy bele semmibe, csupán megmondja, hogy csak azért jött el, hogy mindjárt el is búcsúzzék. Aztán belátta, hogy ez az eljárás sem méltó hozzá. Aki „á"-t mondott, mondjon „b"-t is! Rémülten eszmélt rá, hogy az út az „á"-tól a „z"-ig hosszabb, mint a kálvária stációi.

Ismét az órájára akart nézni, de idejében meggondolta, félt a bizsergéstől. A bizsergés azonban megjött: elég volt az időre gondolnia. Ha meg amúgy is bizsergett, megnézte az órát.

Nem kellett sietnie, bár tudta, hogy semmi sem fárasztja annyira, mint a várakozás, taxiban ment a Moszkva térre, a 12-es busz végállomásához. Nagy léptekkel sétált fel és alá, míg meg nem pillantotta a lányt.

Nagyon csinos volt, nem úgy azonban, ahogy szerette volna: decensen, finoman, jól nevelten! Nem. Tapadó, piros nadrágot viselt, mely lázítón kihangsúlyozta amúgy is lázító formáit, palakék pulóvert, mely ugyanazt a hivatást látta el felül, mint a nadrág alul. Kezében sárga füles koffert cipelt.

– Csaó – üdvözölte a lány, s máris megtörtént, amitől tartott; nyújtotta a koffert –, légy lovag!

– Nehéz – jegyezte meg Elemér savanyún.

– Könyvek vannak benne.

– Mindig könyvtárral jársz randevúzni?

– Sznobságból.

– Tényleg szeretném tudni, miért alakultál át mozgókönyvtárrá?

– Csak azért, hogy a legeldugottabb helyekre is elvigyem a kultúrát. Ez szocialista kötelességem. Nem igaz?

Szombaton délután mindenki siet. Mégis jóformán senki sem sietett annyira, hogy el ne bámult volna a látványon: piros nadrágos lány kuffert cipelő, elegáns ötvenéves úr társaságában. Pompás csemege!

A főmérnök a füles kofferra pillantott, a kénsárgán rikító kofferra, melynek a könyvek kinyomták a hasát. Visszaemlékezett mindazokra a nőkre, kiket nyugodt lélekkel hagyott maga mellett cipekedni, szebbnél-szebb nőket, és meg sem fordult agyában a gondolat, hogy ő, Bakucz Elemér főmérnök, kezét nyújtsa a csomagjukért.

– Miért nem beszélsz, te kuka műszaki!

Még ez is? – gondolta Elemér. – Még ez is? Körüllesett, nem hallotta-e valaki a lány szavait. Előrántotta zsebkendőjét, s megtörölte izzadó homlokát.

– Értem – csattant föl Ildi –, nehéz neked. Segítek, le ne rohadj valamiképp. – Azzal kirántotta a koffer egyik fülét a megdöbbent férfi kezéből.

– Persze – elmélkedett –, ti már meszesedtek.

– Én nem meszesedem – önérzeteskedett Elemér.

– Ne mondj természettudományi képtelenségeket. A csigolyáidon már ekkora mészpikkelyek nőttek, ni. Porckorongjaid pedig... De nem akarlak lelombozni...

Az utolsó percben értek a megállóhoz. A kalauznő megvárta, míg felszálltak, csak azután indította a buszt.

A kis vendéglő csaknem eltűnt a hatalmas fák között, a kora nyár friss illatai összekeveredtek a roston sültek friss illatával. Ildi körülnézett, s mély meggyőződéssel jegyezte meg:

– Bitang jó hely. Ezt te fedezted fel nekem – mosolyogva végigsimított a férfi keze fején. Arca kisimult, kislánynak látszott a palakék pulóver kihívó domborulatai ellenére is. A férfi nem bírt ellenállni a kíváncsiságnak, könnyedén megérintette az arcát.

– Könnyű a kezed – állapította meg Ildi, s állát a férfi tenyerébe fúrta.

– Tetszik parancsolni?

– Nekem valami olyat adjon, amit rögtön hoz, és sok – mondta nagy lendülettel Ildi, de aztán észrevette, hogy a férfi nem nyitotta ki az étlapot, a zavar hamvasra festette arcát:

– Azt hittem, ebédelünk... de... de... egy gyümölcslevet kérek!

Határozottan, parancsolón csengett a hangja, de csalódottságát nem tüntette el. Orrcimpája remegett: búcsúzott a húsoktól. A főmérnök végre nyeregben érezte magát.

– Ebédelünk – mondta –, hogyne ebédelnénk. Hozzon egy bőségtálat, arra nem kell várni. És bort. Gyümölcslé nem kell.

– Te, Elemér... – szólalt meg Ildi, de elharapta a szót – szólíthatlak Elemérnek?

– Elemér vagyok, hogyne szólíthatnál annak.

– Azt gondoltam, hogy egy ilyen hülye névhez nem ragaszkodik az ember, ha nem muszáj.

Báj ide, hamvasság oda, Elemér ismét főmérnökké merevedett:

– Én, kérlek szépen, ragaszkodom a nevemhez, akármilyen hülye is. Az a meggyőződésem, hogy az ember mindig vállalja az osztályrészét.

– Látom, elvi ürge vagy. Én is az vagyok. Mindent elvi szempontból nézek. Majd meglátod. És gyűlölöm az olyan embereket, akik úgy váltogatják az elveiket, mint a harisnyát.

– Ebben egyetértünk.

– Amikor jön a probléma, élére állítom, megbeszéljük, és soha nincs hézag. Ugye, bort is rendeltél?

Elemér bólintott.

– Ide figyelj, nekem nincs időérzékem. Ha iszom, akkor még annyi sincs. Megbízható műszaki fejnek látszol. Rád bízom magam. Figyeld az időt, és indíts, amikor kell. Tudniillik délután utazom. Életbe vágón fontos, hogy elutazzam. Úgy nézel rám mint egy árvízkárosult. Mire számítottál?

Csakugyan, mire számított? Semmire. De ennek ellenére rosszul esett, kiábrándítón hatott, hogy első találkozásuk napján Ildinek másik randevúja van.

– Én tudniillik nem szoktam halmozni a programokat... De hadd hallom, mivel óhajtsz megbízni?

– Víkendre utazom a Balatonra, egy kocsis fej visz le. Ha nem vagyok ott öt órakor az Alkotás utcai presszóban, pléhre csúsztam. Világos?

– A könyveket is oda viszed?

– Oda hát. Itt a kaja.

A pincér letette a tálat, kenyeret hozott, aztán eltűnt.

Elemér neheztelve pillantott utána. Ennyi idő elég volt Ildinek ahhoz, hogy a tányérját púposra rakja hússal, körettel, savanyúsággal.

– A májat mind kivettem – közölte teli szájjal, egy pillanat, s elmerült a táplálkozásban, mint búvár a mélyvízben.

Miután a látszat kedvéért egy darabka húst s néhány krumplit tett a tányérjára, tovább folytatta a beszélgetést. Ildikót azonban mintha burok vette volna körül, láthatatlan sajtharang, visszapattogtak róla a szavak, nem hogy válaszolni nem akart, de valóban nem hallotta a férfi beszédét. Kivéve azt a pillanatot, mikor a pohár után nyúlt:

– Miért nem töltöttél? – kérdezte szemrehányón.

A bort egy hajtásra kihajtotta, megint tányérjára hajolt. Ekkor egy kérdés elhatolt hozzá. A villa meg a kés megállott a kezében, felnézett, szemöldökét összehúzta:

– A dolgozókat etetés közben zavarni szigorúan tilos.

Elemér szórakozottan rágcsálta azt a mócsingot, mely az előbb úgyszólván a szájába tévedt. Aztán észrevette, hogy a lány felnéz a tányérról, arcán széles mosoly vagy inkább vigyorgás: kaján báj, hamvas arcátlanság, bocsánatkérés s eleve kimutatott bizonyosság a bocsánatban.

– Be szép vagy! – sóhajtott föl.

– Ez a kedves benned – nyugtázta a lány a bó-

kot –, ez az egy, hogy néha emberi reakcióid is vannak. Piros vér folyik a logarlécedben. Tudod-e, milyen ritka ez a műszaki fejeknél? – Azzal a maradékot a tálról ráseperte a tányérjára, s tovább evett, gusztusosan, szépen, lassan, de lassúságában félelmetes óriáskígyói könyörtelenséggel. – Most már válaszolok, ha kérdezel, a restanciát behoztam. Tényleg tetszem, ahogy tömöm a fejem? Mert az előbb úgy néztél, mintha azon problémáznál, hogy magadért szeretlek-e vagy csak a bőségtálért?

Elemér fanyarul felnevetett, mint az olajozatlan lakat.

– Nekem az a felfogásom, hogy az ember minden alkalmat használjon fel, ha kajolhat, mert nem mindig kajolhat annyit, amennyi a kapacitása. Ha éppen tudni akarod, már vacsorázom. Miért bámulsz? Ez a szelet pedig a holnapi ebédem. Vasakarat kell hozzá, de lenyomom, a körettel együtt. Könnyebben menne, ha töltenél, de téged mindig biztatni kell.

– Ó, bocsánat!

A lány összecsapta a két tenyerét:

– Micsoda ódivatú kifejezéseid vannak?

– Engem így neveltek . . .

– Tudom, tudom, kérlekalássan, méltsasszony csókolom a kacsóit, helyretyutyutyu, így mulat egy magyar úr! Állati vicces lehetett abban az operettben élni. Igyunk pertut, akkor megcsókolhatsz a két arcomon, a számat nem adom, annak még nem jött el az ideje. Csaó.

Kiürítették a poharat. Elemér megcsókolta a lányt, Ildi visszacsókolta. Nem bírta megállni, a

tekintete megtapadt a lány feszesen buggyanó ajkán.

– Még nem láttál szájat?

– Ilyen szépet, frisset, érzékit még nem.

– No nézd csak! – kacagott föl a lány. – Rákapcsoltál a vakerra? Most mindjárt megkérded, mikor jön el az ideje, mi?

– Hogy a szájad is ideadd? – kérdezte Elemér rekedten.

– A számat megtartom magamnak, én eszem vele, én beszélek vele. Maszek száj, könyvviteli kötelezettség nélkül. Nézni lehet, belemászni nem. Ha begerjedtél, mindjárt le is kophatsz, s ha arra állítottad be az agyadat, hogy tőlem mást is kapsz, nemcsak szöveget, ne is feccolj belém több időt, hanem keress más bigét.

Elemér legkeskenyebb mosolyával válaszolt:

– Csak az elv miatt érdeklődöm. Az előbb azt mondtad: Annak, hogy a számat adjam, még nem jött el az ideje. *Még* nem jött el, annyit jelent, hogy még eljö-*het*. Igaz? Csak az elv miatt kérdem.

– Ne jogászkodjunk.

– Hm – nevetett a főmérnök. – Hm. Hol itt a jogászkodás? Ha szabad érdeklődnöm?

– Ez a jogászkodás, ez az albérleti szőrszálhasogatás! Az, hogy az értelemmel semmit sem törődsz, hanem beleakaszkodsz a szavakba.

– Eltértünk a tárgytól.

– Ha a tárgy a szám, akkor nyugodtan eltérhetünk tőle.

Elemér kiegyenesedett ültében, vonásai megfagytak:

– Egy olyan száj, amelynek egyedüli szerepe ostobaságok közvetítése, elsőrangú fizikai tulajdonságai ellenére sem képezheti önérzetes férfi vágyainak tárgyát. Marad a kérdés elvi része, amelyet kizárólag elvi okokból szeretnék világosabban látni.

– Helyes. Elvi szempontból mindent hajlandó vagyok megvitatni. Egész életemet mindig elvek irányították.

– Tehát várom a magyarázatot. Az elvi magyarázatot.

– Hogy miért mondtam azt, hogy „még"? A fogalmazás nem volt pontos. De az, hogy másként is lehet, a jövőre vonatkoztatva volt benne, feltételes módban. Az anyag létezési formája a mozgás. Én anyag vagyok, s lehet, hogy az anyagom úgy mozog, hogy odaadom a számat. Lehet. De ami a jelent illeti, félreérthetetlenül tudtodra adtam, hogy erotika almás. Világos?

Elemér eltűnődve nézett végig a zöldellő lombokon, s egy másodpercre a madarak csicsergésébe is belehallgatott:

– Rendben van, almás – szólalt meg aztán olyanformán, mint aki az értekezlet eredményeit összegezi –, így, a pontatlan fogalmazás tényének elismerésével minden világos. Tudniillik . . . – Arca megnyúlt, szeme kerekre tágult. Hitetlenkedve pillantott be az asztal alá, s döbbenten állapította meg, hogy Ildi lerúgta a cipőjét, meztelen talpával benyúlt a nadrágja alá s a lábaszárát simogatja. Arcán kajánul csillogó mosoly.

– Egyszer futottam már műszaki fejjel – beszélte –, annak annyira nem volt humora, hogy a

színházban mindig megkérdezte: „Ezen most miért nevetnek?" Te is ilyen vagy. Te tanulmányfej!

Mit lehet ilyenkor mondani? Mit lehet kérdezni? Elemér fokozhatatlan főmérnöki tanácstalansággal bámult a lányra, a lábát pedig mélyen behúzta a szék alá, de hiába!

– Ezen most nevetni kellene?

– Sírhatsz is. Hol a vécé? Ja, ott? Addig rendelj bort. De ha nincs szíved egy literre, inkább semmit. Utálom a dekázást.

Elkísérte tekintetével. A lány árnyékban ment, aztán belépett a napsütésbe, a piros nadrág egy pillanatra fellángolt, megnőtt, mámorosan izzott. Mily kimondhatatlanul szép az élet. „Erotika almás" – suttogta összetörten. – Persze hogy almás, hogy a nyavalyába ne volna almás – tört ki belőle a dühöngés. – Ez a természet rendje. Ő most lépett be az életbe, én most gázolok ki belőle. Az apja lehetnék, s nem is gondoltam semmi rosszra, meg sem fordult volna a fejemben, ha nem ő tereli erre a térre a szót. Almás! Tehát lekopok.

A lány csendesen jött vissza, mintha megváltozott volna, kicserélték volna. Székét odahúzta az övé mellé, egy kicsit lecsúszott rajta, úgyhogy alulról nézett a férfira, szelíden, mint az ijedt őzike.

– Ne légy szigorú hozzám – mondta –, az élet úgyis olyan szigorú. – Ildi hozzádőlt, fejét a vállára nyugtatta, s megszorította a kezét:

– Szerelmes vagyok, mint a pacal. Reménytelenül. Az ürge olajra lépett.

– Nem volna jó – kockáztatta meg félénken –, ha kiöntenéd az érzéseidet.

– Pszt! Pszt! – mondta a lány, s tenyerét a szájára tapasztotta. – Maradjunk így... Most erre van szükségem... Ezt a kezed add ide, a másikkal ihatsz és cigarettázhatsz.

Szemközt a hegyeken feltűntek az első kék foszlányok, benyúltak a völgyek nyílásába, s lassanlassan sűrűsödtek. Elemér időnként töltött szabad kezével, ivott, intett a pincérnek, hogy újabb liter bort hozzon. Annak ellenére, hogy a bal oldala zsibbadozott, ismeretlen jóérzés lett úrrá egész szervezetén, tudata visszakalandozott a múltba, belecsipegetett a régen elfelejtett vágyakba, s az a meggyőződés erősödött meg benne, hogy mindig valami ily smire vágyott, titokzatos és elemezhetetlen összetartozásra, a nyugalom közösségére. A kék ködök már belepték a hegyet, közönkint halványsárgán virítottak a közúti lámpák. Ez az a bizonyos pillanat – gondolta –, melyet az ember szeretne rávenni, hogy tartson örökké – bár a féloldala teljesen elzsibbadt.

– Báreszül penget a fej.

– Micsoda! – riadt föl, mint akibe belecsíptek.

Ildi kiegyenesedett, ásított is, fesztelenül. Amúgy az állával intett a gitáros felé, hogy arra értette. Szeme megvillant, az arckifejezése megváltozott. Összenéztek, s ugyanarra gondoltak mindketten – az időre: eddig mintha kívül éltek volna a sodrán. Olyasféle rosszérzés fogta el, mint foghúzás előtt, ugyanaz a szégyenkezés. Felhúzta a zakója ujját, előtűnt a karóra lapja.

– Negyed nyolc – sziszegte a lány lesújtón.

Még egy perc habozás, aztán megindult az agyműködése:

– Ildike, ha jobban utánagondolunk, akkor ezt a mulasztást tulajdonképpen pozitíven kell értékelnünk. Legalábbis bizonyos szempontból... – Mély lélegzetet vett, úgy folytatta, szinte nyögve a restelkedés súlya alatt, hiszen egész pályafutása során pontosságára és megbízhatóságára volt leginkább büszke: – Mármint úgy gondolom, hogy ha ez az este, vagyis délután nem lett volna annyira bensőséges és kellemes, felejthetetlen!... Szóval, holtig tartó emlék, komolyan gondolom...

Ildi megrázta a fejét, s úgy szólalt meg, mint aki magában beszél:

– Ha sebész lettem volna, ilyen ürgéken gyakoroltam volna az anatómiát – s hozzátette: – Ne sóderolj, inkább arról beszélj, hogy most mi lesz, mi a szándékod?

– Most?

– Most.

– Azért kérded, mert van valami kívánságod? Csak szólnod kell, Ildike. Már csak azért is... Az előbb nem hagytad, hogy befejezzem: rendkívül jól éreztem magam a társaságodban. Elhiheted, mert én se rámenős nem vagyok, se könnyen nem melegszem fel.

A lány hirtelen feléje fordult, megszorította a kezét, s teli szájjal, sugárzón az arcába mosolygott:

– Az a kívánságom, hogy öntsünk tiszta vizet a pohárba. Helyes?

A férfi olyanforma mozdulatot tett, mint aki meghajlik a másik igaza előtt:

– Mielőtt hozzákezdenénk, szeretném tudni, nem zavarja-e a balatoni programodat, ha most megvacsorázunk. Nagyon éhes vagyok. A sok bor, a friss levegő . . .

– Tőlem – mondta széles gesztussal Ildi – akár két bőségtálat is rendelhetsz, mert az én balatoni programom bedöglött. A szitu tré. Halál gáz van.

– Bedöglött? – kérdezte, miután rendelt.

– Egyszer voltam életemben a Balatonon, három napig. Egyik nap egy doboz albán szardíniát ettem kenyérrel és zöldpaprikával. Másnap sertésmáj pástétomot, konzervet persze. Kenyér még maradt, paprika már nem. Harmadnap egy darab kenyeret. És most lent lehettem volna szombat este, vasárnap és hétfőn egész nap. Ingyen. A burzsuj mentalitásoddal nem is sejted, hogy nekem milyen nagy dolog egy víkend a lötty mellett. Én a víkendet csak a regényekből ismerem meg a kocsis fejek pofázásából, amikor hétfőn bejönnek a hivatalba.

Elemér megsimogatta a lány kezét, a szép, hosszú ujjak melegen simultak a tenyerébe.

– Ha megengeded, felajánlok egy első osztályú jegyet oda-vissza.

– Te antitróger! – kiáltott föl Ildi elismerően, s kétoldalt megcsókolta a férfi arcát. – Röhejes, de ezzel sem vagyok kint a vízből. Mert nem tudom, hogy a tag hova vitt volna, csak annyit, hogy a somogyi parton lakik a rokona. És nem is ez a halál gáz, hanem ez. – Benyúlt az asztal alá, felemelte a sárga füles koffert, letette a székre maga

mellé, benyúlt, s egy csomó könyvet szedett ki belőle.

– Jogot tanulsz? – kérdezte Elemér.

– Estin. Ebből meg ebből vizsgázom. Ott akartam készülni. Két nap szabadságot vettem ki. Odahaza nem megy. Hárman lakunk albérletben. Három csaj. Tudod, hogy van az. Csak úgy rajzanak a krapekok. A közjogot a vécében tanultam, de most ahhoz már túlságosan meleg van. Nem tudom, hogy szervezzem meg, úgy elzúgok, mint a szputnyik. Hát ez a szitu. Állati, mi?

A pincér vigyorogva hozta az újabb bőségtálat, azzal az arcátlanul tapintatos, bajusz alatti mosollyal, amely rikítón tanúskodik arról, hogy a helyzetről megvan a maga véleménye. Elemér olyan ideges lett, hogy az egész májat kivette, Ildi kedvenc falatját.

A pincér élvezte a helyzetet, tüntető udvariassággal átrakta a sótartót jobbról balra, a hamutartót elvitte, kiürítette, visszahozta, a fogpiszkálókat közelebb helyezte a tányérokhoz. Már-már úgy látszott, több rendeznivalót nem talál! De nem! Töltött!

– Vizet tetszik parancsolni?

– Nem – mondta Elemér jegesen.

Ennyire feltűnő volna – füstölgött magában –, hogy megebédelek és megvacsorázom egy fiatal lány társaságában? Elvégre sokkal fiatalabbnak látszom a koromnál! Én vagyok az egyedüli az országban, aki ezt teszi?

– Miért nézel olyan ábrándosan, mint egy disznó miskárolás előtt?

– Hogy jut épp a miskárolás eszedbe? – pattant föl. Ildi körülnézett:

– A lila ködök, a fogas, a muzsika, nem tehetek róla, az egész hangulat ezt juttatja eszembe.

– Te tündér – mondta, azzal elkapta és megcsókolta a kezét.

– Te vagy az első főmérnök, aki a mellső végtagomat lesmárolta. De elég a szövegből. Tömjük a fejünket, mint harcos szocialistákhoz illik. Minden falat, amit lenyelünk, újabb csapás az imperializmusra.

A főmérnök halkan kuncogott, s egy pillanatra felnézett tányérjáról. Milyen kellemetlenül kezdődött ez a délután, s oly gyorsan eltelt, mint az álom. Tündérálom, s még csak nem is beszélhet róla. Mennyire gyűlölte a sárga koffert, most úgy fekszik mellette, mint régi ismerős. Ujja hegyével szórakozottan megérintette.

– Levontam a következtetést az elvi megbeszélésből – szólalt meg mosolyogva. – Az én hibámból nem utazhattál el, tehát gondoskodom pihenési és tanulási alkalomról.

Apás mozdulattal megveregette a lány arcát. Amaz elhúzódott.

– Ezen semmi nevetnivaló nincs. Kötelességed. Ti általában nem vagytok tudatában annak, hogy mi, fiatalok mennyivel fontosabbak vagyunk ebben a társadalomban, mint ti.

– Egyre inkább tudjuk. Ha el tudod intézni, hogy csütörtökön induljunk, elviszlek, kapsz lakást, ellátást, napfényt és vizet ingyen.

– És téged is megkaplak. Szintén ingyen?

Elemér felnevetett:

– Nem ingyen. Baráti áron. De csak ha ragaszkodsz hozzá. Mert magamat nem számítottam bele a kárpótlásba.

Ildi tűnődve nézett a szemközti hegyoldalra:

– Tényleg ilyen rendes volnál? Én azt hittem, a műszakiak nem emberek.

– A részletekre nem vagy kíváncsi?

– Noná, hogy nem!

– Engedelmeddel én is ott töltöm a szabadságom. Két hetet.

A lány mintha meglepődött volna, homlokráncolva válogatott az agyába toluló kérdések között.

– És hol van az?

– Dunabogdány és Visegrád között, szemben a szentendrei sziget csúcsával van egy kis bungalóm.

– Bungaló! – csapta össze a két tenyerét Ildi. – Hogy ezt nem találtam ki, én barom! Mi másod lehetne neked, mint bungalód! Persze hogy az van. Bungalófej vagy! Ez nem igaz! Nem igaz! És mit akarsz ott csinálni? Két álló hétig?

– Elsősorban horgászni, az pihentet leginkább. Aztán napozni, úszni, sétálni, olvasni.

– Tökegyedül?

Kedvetlenül bólintott, máris megbánta nagylelkűségét, mellyel a pihenés legvonzóbb részét áldozta fel – a magányt.

– Kicsi az egész – magyarázta, máris védekezve a veszély ellen –, de úgy terveztem meg, hogy két ember élhet benne egymástól teljesen függetlenül, teljes szeparáltságban.

– Hordozható rádiód van?

Válaszképpen a fejét rázta. Szemöldöke fölszaladt:

– És egyáltalán nem is akarsz velem találkozni?

– Horgászás közben soha – válaszolta határozottan.

– Kár! Megnéztem volna, hogy a süllők harapnak-e rád. Különben köszönöm, elfogadom a meghívást. Azt, hogy leviszel, meg a lakást. A kaját ne, az nem jár.

– Ahogy parancsolod.

Még üldögéltek egy ideig a hűvösödő estében, a lombokba olykor belefújt a szél, ilyenkor elmozdultak a csillagok. Gyalog sétáltak le a megállóig.

– Nem csalódtam benned – mondta a lány –, igazi elvi ürge vagy. – Azzal felszállott a buszra, mely elporzott, nyomában feketén kavargott a bűz.

Elment – állapította meg Elemér –, én meg belementem. Csak tudnám, mibe?

Mire a korsó kiürül

Május közepén elkészült a jásztárkányi új kultúrház. Sipos vébé-titkár azt akarta, hogy ebben az elsőrangú kultúrházban elsőrangú írók lépjenek föl a könyvnap alkalmából rendezett műsoros estén.

Magához hívatta a tanács legbájosabb tagját, Irénkét, kezébe nyomott egy listát, melyen az élenjáró írók szerepeltek, s elküldte Pestre, hogy hívja meg az írókat.

Amikor megérkezett Pestről, Irénke azonnal jelentkezett Sipos titkárnál, hogy beszámoljon az eredményről.

– Rögtön, Irénke – vetette oda a titkár, amikor a lány belépett hivatali szobájába, s tovább írt, azzal a megszállott lendülettel, amit az alárendeltjei közül csak a hozzá hasonlók szerettek benne, de aminek országosan híre terjedt. Fogalmazni Sipos nem szeretett, de ahányszor másra bízta ezt a munkát, annyiszor bánta meg. Tehát fogalmazott.

– Hadd halljam! – emelte föl hirtelen a fejét.

Irénke már Pesten tudta, hogy feladatát nem oldotta meg kielégítően. De amikor látta, hogy a titkár szája nem is kedvetlenül, hanem egyenesen undorodva húzódik el, rájött, hogy kudarcot vallott.

– Barna Dezső? Hamvas Károly? Kis Béla? – visszhangozta a méltatlan neveket. – De hát kik ezek? Ki hallott ezekről? Ezeket bocsássam én a megye legszebb színpadára?! Hát ezért küzdöttünk annyit?

Ha legalább dühöngött volna; ehhez remekül értett Sipos. De nem! Elszomorodott. Néhány percig olyan letörten üldögélt íróasztala előtt, mint egy kisdiák, akinek megtiltják a focizást. Irénkét úgy elöntötte a lelkifurdalás, kis híján sírva fakadt.

De aztán benyitottak a jobb oldali helyiségből, átjött a bal oldali hivatali szomszéd, megcsendült a telefon, az előszobában küldöttség toporgása hallatszott. A titkár megrázta a fejét, és tettre készen fordult szembe az új feladatokkal. Irénkét pedig ezekkel a szavakkal bocsátotta el.

– Tenyészbikát sem kaptunk, írót sem kaptunk. Jövőre ezt is, azt is kapunk, ha belenyuvadok, akkor is.

Irénke aztán a műsoros est szervezőjének, a könyvtárosnak sírta el bánatát, hogy ő nem tehet semmiről, a neves írókat már mind lefoglalták.

– Nincs semmi baj, Irénke – mondta a könyvtáros –, a műsoros est siker lesz.

Aztán megérkeztek az írók, két fiatalabb s egy idősebb: Barna Dezső, néhány félnépszerű, szerényebb történet szerzője. A fiatalabbak még nem szerepeltek vidéki könyvnapon, Barna Dezső egy ízben próbálkozott ilyesmivel, de nyomasztó tapasztalatokra tett szert. Szerette volna elmondani a történetet:

– 1951-ben Tápiószecskán részt vettem a könyvnapon . . .

De akkor megjelent Irénke egy palack kávélikőrrel, koccintani kellett. Minekutána a könyvtáros szólalt meg:

– A műsoros est hat órakor kezdődik a kultúrházban. Elsőnek a dalárda szerepel, aztán következik az irodalmi program, a végén megint a dalárda. A kultúrházból átmegyünk a mezőgazdasági szakiskolába, ott lesz a vacsora. Onnan az elvtársak visszatérnek szállásukra. Délben ellátogatunk a könyvnapi sátorba, délután pedig megismételjük a mai programot Jásztokodon, innen tizennyolc kilométerre. Autóval megyünk, az elvtársak ne aggódjanak. Proszit.

A három író összenézett, bizonytalanoknak látszottak.

– Meg kellene beszélnünk a programot – vélte Barna Dezső.

A könyvtáros legyintett:

– Arra ne legyen gondja az elvtársaknak.

– Hogyhogy? – kérdezte a három író nyugtalanul.

– Tudniillik – folytatta a határozott könyvtáros –, azt tapasztaltuk, hogy az írók nem tudnak felolvasni. Ezért a műveket mi olvassuk fel. Azt is tapasztaltuk, hogy az írók rosszul választják ki műveiket, tehát a műveket is kiválasztottuk.

– Mit? – kérdezte egyszerre a három író.

– Mindenkinek a kötetéből a legrövidebb írást. Így nagyobb baj nem lehet. No, igyunk még egy kortyot.

A likőr elfogyott, kit-kit elkísértek vendéglátó gazdájához.

– Meglátják, nagy siker lesz – vigasztalta Irénke a lehangolódott írókat.

– A tápiószecskai könyvnapon is ezzel kecsegtettek... – mondta Barna Dezső, de nem folytathatta, megérkezett a főkönyvelőhöz, vendéglátó gazdájához.

Este az írók pontosan megjelentek a kultúrházban. A szemük a szokottnál erősebben csillogott. Mert ittak, tisztálkodni is alig jutott idejük. S most megint inni kellett, mivel a dalárda késett.

Félóra késéssel a dalárda feldübörgött a színpadra, s elmennydörögte a számát. Sorra kerültek az írók. Félve léptek a színpadra, s egy ízlésesen berendezett, apróbb színházban találták magukat. A hat-hétszáz férőhelyes nézőteret jól öltözött közönség töltötte meg. Megjelenésüket taps fogadta.

Mind a hárman azt érezték, hogy a kezdeményezést nem lett volna szabad kiereszteniök a kezükből. Hátha rossz a választás, és hátha – ami nagyon valószínű – rossz lesz az előadás!

De nem, a könyvtáros is, Irénke is remek előadónak bizonyult. A közönség hosszan tapsolt, kivéve a vébé-tikárt, aki az első sorban ült, jobboldalt, a legszélső széken, s mogorván maga elé meredt.

Ezután az írók szóltak a közönséghez, majd ismét elődübörgött a dalárda, s megint elmennydörgött egy optimista dalt.

Barna Dezsőt színültig töltötte az elégedettség:

– Ha a mai estét összehasonlítom azzal, amit Tápiószecskán tapasztaltam...

Szavai elvesztek a jókívánságok, kézszorítások közepette. Nemsokára az utcán tartottak a mezőgazdasági iskola felé, ahol a vacsora várta őket. Ötventerítékes asztal, rántott csirke – az állami gazdaságból –, burgonyapüré, saláta, rétes. Aperitifül Béla bácsi, a népszerű gondnok, kisüsti szilvapálinkát szolgált föl, erejét császárkörte belevegyítésével enyhítette. Így inkább kisüsti körömlakknak hatott, semmint kisüsti szilvának. De a bor kiváló volt, helybeli termés.

Másnap, a sátor előtt, ahol megjelentek, a könyvtáros már várta az írókat.

– Megtettük a szükséges lépéseket – mondta –, hogy az elvtársak műveit beszerezzük. De az elvtársak nagyon népszerűek, úgy tapasztaltuk, hogy a közönség már elkapkodta a könyveiket. De nem baj, tessék helyet foglalni, iszunk egy kis sört.

Egyedül Barna Dezső könyveiből akadt néhány Jásztárkányon, régebben megjelent művek, amelyeket a boldog tulajdonosok elhoztak, hogy a szerzővel dedikáltassák. A másik két író megelégedett a sörrel.

A délelőtt nagyon kellemesen telt el, az írók söröztek, a közönség vásárolt. Délután kirobbant a botrány. Időközben ugyanis Sipos vébé-tiktár megtudta, hogy a szomszédos községekben, amelyek nem jelentősebbek Jásztárkánynál, neves írók jelentek meg a könyvnapon. Iszonyú méregre gerjedt, s amikor Irénke megjelent nála az ígért kocsiért, ami Jásztokodra szállítja őket, így szólt a lányhoz:

– Micsoda írókat hozott, Irénke? Hát ezért küldtem Pestre? A selejtért? Tudja, mik ezek? Ömlesztett írók, göngyöleg nélkül, az ilyeneket úgy mérik, mint a korpát, lapáttal! Ezeknek nem adok kocsit! Menjenek gyalog Tokodra.

A három író a könyvtárossal egyetemben a gyógyszerésznél várakozott, aki saját készítésű kókuszlikőrrel traktálta őket. Mindannyian fáztak egy kicsit a tokodi vállalkozástól. Ugyan mi más várhatna rájuk egy ilyen isten háta mögötti faluban, mint baj? Így hát megörültek, amikor Irénke betoppant a hírrel, hogy kocsi nincs.

A könyvtáros azonban vállalta, hogy ő szerez kocsit. Annyira bízott a sikerben, hogy az egész társaságot haladéktalanul kiterelte a térre, hogy ott várjanak rá. A nap őrjöngve sütött.

Az állatorvos, aki a téren lakott, felismerte az illusztris ácsorgókat. Azonnal kiment értük, behívta őket a lakásába, ahol bolgár malagával vendégelte meg őket. Mire az üveg kiürült, feltűnt a könyvtáros. Gyalog.

De a reményt nem adta föl. Megint kivezényelte a társaságot a térre, a tűző napra. Megint akadt egy vendégszerető magyar, aki behívta őket. Ezúttal habzó bor következett, majd lengyel vodka, meggylelke, sör, román vermut. Minden, kivéve a helybeli remek borokat.

Mire a vasakaratú könyvtáros megszervezte az utazást, a két fiatal író kidőlt. Maradt Barna Dezső, aki korára való hivatkozással nem ivott. Szerencséjére, mert az utat motorkerékpáron kellett megtennie, a tulajdonos mögött kuporogva. Ugyan-

így utazott Irénke is. A könyvtáros kerékpáron indult utánuk.

Valamikor hat óra körül érkezett meg Tokodra, izzadtan, kifulladtan.

– Elkéstem? – kérdezte aggodalmasan.

– Már hogy késett volna el!

Tokodon minden vasárnap négy órakor futballmérkőzés volt. A rendezőség bölcs előrelátással a könyvnapi műsoros estre való tekintettel három órára hirdette meg a mérkőzést, hogy a közönséget ne vonja el a gyengébb vonzerőt képviselő irodalmi esttől, amelynek öt órakor kellett volna kezdődnie. Minden pompásan ment volna, ha a bíró, aki a szomszéd községből jött a meccset levezetni, nem négy órakor érkezett volna meg. Azt hitte ugyanis, hogy a három órai kezdet géphiba. Azon, hogy géphiba-e vagy a bíró hibája, még egy félóráig vitatkoztak, így a mérkőzés fél ötkor kezdődött.

A falu csak mostanság kezdett ocsúdozni. Vályogból épített, alacsony házaival, mohos zsúptetőivel, düledező fakerítéseivel festőien hatott. Az utakon nemrég sártenger hömpölygött, a hirtelen beköszöntött forróság úgyszólván megdermesztette.

Barna Dezső egy székben pihente ki az út fáradalmait. Már nem Tápiószecskára emlékezett, hanem megrohanta az agyát minden, amit valaha hallott vagy olvasott a bús magyar ugarról. Sóhajtás tört elő a melléből, ezredszer megbánta már, hogy elmerészkedett ebbe a közép-ázsiai faluba, amely oly kihalt volt, mintha nem lakná ember.

A két könyvtáros, a tárkányi meg a tokodi, az ablak előtt iszogatott.

– Barna elvtárs – intett az egyik könyvtáros.

Egy pillantás, s valósággal megmeredt az ablak előtt. A villaszerűen szétágazó utat, mely az előbb kopáran izzott a napsütésben, tömeg töltötte meg. A mérkőzésről jöttek, még teli izgalommal, vitázva, magyarázkodva. De a kultúrházat nem kerülték el.

Az előadóteremben az előbb még teljes volt a csend, most lábdobogás hallatszott, székek nyikorgása, köhögés, egybefonódó szavak zsongása.

A két könyvtáros diadalmasan mosolygott.

Lenyűgözően színes kép tárult eléje. Emitt fejkendős parasztnénike, három lányával. A legidősebb népviseletben, a két fiatalabb magas sarkú cipőben, kényeskedve kerülgette az úton a lovak maradékát. Fekete ruhás, fehér inges, fényes csizmás parasztok között kék, szürke, barna ruhás fiatalemberek, egyiken-másikon nyakkendő. Amott cigánycsalád közeledett, a férfiakon ezüst díszek, a nőkön suhogó, színes szoknyák. Egyikük kibontott inggel, mellén a gyermeke. Itt-ott feltűnt egy-egy hajdani katonazubbony. Megjelent az „ezredes úr" is, csikósgazda az állami gazdaságban, magas, inas testén szitává mosott fehér nadrág s lüszterkabát. Amott fiatal pár, a leány népviseletben, a férfi világoskék zakóban.

– Így aztán láthatja az elvtárs – mosolygott a könyvtáros –, hogy a különbség falu meg város közt csakugyan kezd eltűnni.

Odabent a teremben is ezt észlelte Barna Dezső. Egymáshoz szorulva, könyök könyök mellett, a

közönség lármásan várakozott. Aztán elcsendesültek, s érdeklődéssel hallgatták a programot, amelynek hőse Barna Dezső volt, aki végre elmondta a tápiószecskai könyvnap félelmetes történetét. Elmondta, milyen borzalmas érzés az üres padokhoz beszélni, hallani, mint visszhangzanak a szavak a teremben, s látni azt a néhány boldogtalan szervezőt, aki kötelességből végigszenvedi az előadást, mert nem menekülhetett el. A lelkesedés megtáltosította Barna Dezsőt, olyan remek előadást vágott ki, mint soha életében.

– Éljen Jásztokod, a szocialista kultúra fellegvára! – ezzel a felkiáltással fejezte be előadását. Utána, mintha ágyúból lőnék a falut, dörgő taps hangzott föl.

Ezután a vacsora következett. Kisebb lévén a község, csupán huszonöt terítékes. Rántott csirke, uborkasaláta, burgonyapüré, rétes és bor. Kitűnő bor, amit egydecis poharakban szolgáltak föl az asszonyok. Abbeli boldogságában, hogy a tápiószecskai lehangoló élmény helyébe ilyen fölemelő élmény lépett, Barna Dezső koccintott a mellette ülő tanácselnökkel. Ez lett a veszte. Sorra kellett innia mindenkivel, aki a közelében ült. Amikor pedig fölálltak, s menni készültek, Jásztokod megtisztelt lakói sorra járultak hozzá:

– Velem még nem koccintott az elvtárs.

Koccintani kellett mindenkivel.

Mikor végre elindultak, s ő felkuporgott a motorkerékpár csomagtartójára, úgy ölelte át a vezetőt, mint ahogy a fuldokló ragadja meg a hullámok közt hánykolódó gerendát. Óriási zökkenések

közepette haladtak, s ő az ágyra gondolt, arra, hogy pohár vízben bevesz egy kanál szódabikarbónát, csak hogy elcsitítsa a tömérdek bor hevét a gyomrában.

A tanítónál szállott meg. A házigazda megvárta. Az asztal előtt bóbiskolt. Előtte kancsó, a kancsóban bor, két pohár.

– Gondoltam, jól fog esni egy kis bor a fáradtság után – mondta. – Csak nem akar megsérteni – folytatta Barna Dezső szabadkozására –, hiszen velem még nem is ivott az elvtárs.

Nem volt mit tenni, inni kellett. Eleinte nehezen ment, de aztán eszébe jutott, bármennyire túlzás is az itatás, a szeretet kifejezése, s a szeretetet soha nem szabad megsérteni.

A fekete bula

Ezt az elbeszélést Etiamble professzornak küldöm, a „Parlez-vous franglais" szerzőjének. Ebben a művében a Sorbonne tudós professzora azon szörnyűlködik, hogy az angol-amerikai nyelv valósággal elárasztotta a francia nyelvet. Az alábbi történetből megtudhatja, hogy az utóbbi időben a mi nyelvünkbe is szivárogtak be angol szavak, és ami az ejtésüket illeti, már annyira elmagyarosodtak, hogy nemigen ismerne rájuk.

Már az idézés befűtött nekik, de az még semmi volt ahhoz képest, mikor kicsaptak a suliból. Mert akkor kitört a nagy családi balhé. A fater úgy mászkált, mint egy előkelő idegen, és egyfolytában nyomta a szöveget. Kumma jól sóderolt, megélhetne belőle, ha nem volna főmérnök. Az élet célja, a felelősség, a kötelesség, épp osztályvizsga előtt, meg ami még belefér.

A mutter meg a nagynéném a kezüket tördelték, s mikor a fater lélegzetet vett, rákezdték ők, hogy „Jaj, Tamáska, mit csináltál?", „Jaj, Tamáska, hogy tehetted?", „Jaj, Tamáska, mi lesz veled?"

Olyan volt az egész, mint egy görög tragédia. Marhára sajnáltam a két öreglányt, majd berosáltak az ijedtségtől, hogy az életemet elbazilikáztam. Ez volt a fater véleménye is. Mind a hárman azzal jöttek, hogy mondjam meg, mihez kezdek, mi lesz velem.

Mi a túrót válaszolhattam volna nekik? Még nem voltam olyan pipás, hogy kipakoljak. Csak hallgattam, állati nagy tisztelettel, ahogy az őseit hallgatja a dolgozó, ahogy éppen aranyat köpnek. De akárhogy hallgattam, a fater végül észrevette, hogy a magasröptű szöveg nem az én esetem. Mire felemelte a hangját, hogy most is hogy nézek ki.

Ezen marhára elcsodálkoztam, mert szerintem állati jó a szerelésem. Igazi tinizserszerelés: bőrjakó, farmer, a srácok majd lerohadtak, mikor meglátták. A Kati is, a fekete bula, aki miatt nyakig estem a lekvárba, ő is azt mondta rá, hogy frankó klafa! Láthatod, hogy az! Csak a kispolgárok rühellik, de hát azok le vannak ejtve. A suli, az más, a tanárokra gondolok, a srácokat már mondtam. A diri szeme úgy ugrált a szerelésemtől, mint egy bezsongott pingponglabda. De számít az? A diri nem egy menő fej!

Három gondolata van a dirinek, többre nem futja az agyából. S ha más sorrendben mondja el a hármat, már azt hiszi: zseni. Mit szövegelhetett volna, mikor kivágott, mint azt, hogy aki így öltözködik, meg hülyegyerek-frizurát visel, annak az a vége, hogy kicsapják, és a sitiben végzi, mert minden gangszter azzal kezdi, hogy bőrjakót hord farmerrel. Ő csak tudja! Egy ilyen fej akar taní-

tani. Állati, mi? Ezekkel akarjuk lepipálni a kapitalizmust?

Micsoda középszerű kis fej, akinek ilyen poénjei vannak!

Azt még nem tudod, hogy az uszodában kezdődött. Ott szedtem fel a fekete bulát a lében. Nekemúszott véletlenül, megkérdeztem: „Mi van, kisanyám, kitolták a szemedet?" Mire ő, hogy szívódjak fel, mint a vakbéltünet. Ebben maradtunk volna, ha nem az orrom előtt mászik ki a partra. Azt hittem, lenyelem a fülem, olyan állati klassz bige volt. Pont úgy nézett ki, mint az Anita Ekberg, csak feketében. Rögtön betájoltam magam az árura.

Kimásztam utána, ültünk, szövegeltünk, az apja főorvos, nagymenő, de rühelli otthon, éppúgy, mint én. Megvolt a lelki kapcsolat, ráhajtottam, de pofára estem a becsúszó szereléssel, mert mindvégig az én térfelemen folyt a játék. Még egy gólhelyzetet sem tudtam kigolyózni, mint az MTK a bajnokságon. Pedig állatian bezsongtam, olyan klafa didkókat azóta sem láttam. Ideje, hogy a toplesz nálunk is divatba jöjjön, mondtam neki. Ő attól se félne, válaszolta. Azt elhiszem, feleltem. Majd megvesztem, annyira vágytam egy kis békés koegzisztenciára.

Egyszer csak felkelt, hogy megy haza. Én is, hogy elkísérem. Hogy nem! Csak nem válunk el osztályharcban? – kérdeztem. Akkor hívott meg a hábéra, de mindjárt azt is hozzátette, hogy magnót hozzak, más minden lesz, de magnó nincs. Honnan a túróból vegyek én magnót? Meg aztán még va-

lami. A fekete bula megmondta, hogy a cím nem az övé. Vagy ott találkozom vele, vagy soha. Oda pedig magnót kellett vinni. Mentem haza, csak ő járt a fejemben, majd becsavarodtam. Amit én akkor éreztem, azt Armstrong sem tudná eltrombitálni.

Olyan műszakit te nem láttál, mint a fater. Az a holdba is bringán menne. Nálunk magnó, tévé almás, a rádió tízéves, még egy ócska tranzisztoros sincs. A fater ilyen. Ha nem ilyen konzervatív, nem bőgtem volna le, de mit tegyek, az apját mindenki előregyártva kapja, nem igaz? A haveromhoz mentem, a Seriffhez. Klassz balhéi vannak, a Seriff egy menő fej. A múltkor a kettesen végig blicceltünk. A kalauzáru ordított, hogy a jampecfrizurás fiatalember miért nem vált jegyet. Minden fej minket bámult. Én állatian restelltem a dolgot. De a Seriff azt mondta, Apafejosz, marha fontos, hogy megtanulj égni a fejek előtt.

Ja, mondtam a Seriffnek a bulát, hogy begerjedtem, s hogy magnó nélkül nincs békés együttműködés. Hogy ne héklírozzam, neki sincs magnója, tudhatnám. Pipás lettem, hogy ilyen dinnye, de aztán leesett neki a tantusz, eszébe jutott egy tag, akinek van. Feljött hozzánk, mert egy árva kanyilónk sem volt telefonra. A csengetés kiment, de a magnós nem jelentkezett. Már kezdtem kitűzni a gyászlobogót, hogy túró lesz itt, nem „édes élet".

Mit csináljunk? Mit csináljunk? Újítottam egy üveg vodkát a fater készletéből, hogy fűtsük az agyunkat. Közeledett a hábé ideje, néztem az órát,

már indulni kellett volna. Hát így késik le a dolgozó a boldogságról? Beszívtunk mind a ketten, állatian beszívtunk. A Seriff azt mondta, ő nem marad ki a buliból, meg akarja ismerni a fekete bulát, aki így begerjesztett. Menjünk. Legfeljebb majd rádióra evribodizunk. Egye fene, mondtam, egye fene.

Már majdnem odaértünk, mikor a Seriff megállt. Apafejosz, mondta, Apafejosz, rég láttam akkora marhát, mint te vagy. Úgy el voltam kenődve, ráhagytam. Pedig mindjárt kiderült, hogy ő a marha, mert amit elfelejtett, nekem nem juthatott eszembe, csak neki.

Apafejosz – mondta –, a magnós tagék elutaztak, de hátulról a balkonon át be lehet jutni a lakásba. Megfújjuk a magnót, aztán visszavisszük. Van itt ész. Van hát, bőven. Bementünk a kapun, hátul kerültünk, a balkon felé, a magnós tag ott lakott a szüleivel, a magasföldszinten. Körülnéztünk, füleltünk, sehol egy árva lélek.

Kulcsold össze a két tenyered, Apafejosz. Azzal a Seriff belépett féllábával a két tenyerembe, elkapta a korlátot, s máris fent volt a balkonon. Valami recsegést hallottam vagy csikorgást, s zárat nyitotta ki, vagy csak benyomta az ajtót, nem tudom. Olyan gyorsan ment, mint a szputnyik. Már ott állott a korlát mellett.

A pia tette vagy a kiabálás, hogy „mit keresnek ott"? Valami begazolt spinkó tépte a csőrét, nem tudhattam, hogy hozzánk beszél vagy máshoz. Elég az hozzá, a pofámba kaptam a magnót, berepedt a fülem, a fejbőröm, az ingem egy perc alatt

elázott, úgy ömlött a vér a sebből, hiába nyomogattam rá a zsebkendőt.

A Seriff rám sem bagózott, pedig láthatta a hézagot. A magnóval babrált, tekergette a szalagot ide-oda. Marha szerencsénk van, mondta aztán, marha szerencsénk. Nekem mondta az állat, mikor a pofámból dőlt a vér. Rosszabbul is elsülhetett volna, ez megint a Seriff szövege volt, amilyen balfácán állat vagy. Hát nem szóltam, hogy dobom? Tudod, mibe kerül egy ilyen masina? Hány ezerbe?

Akkor nézett csak rám. Az anyád! – mondta. Begazoltam én is, olyan rémült lett a nézése. Végigtapogattam a pofám, hogy mi hiányzik. Úgy fordított, hogy a fény rám essen. Megnézett, köpött, hátba vágott, hogy az én hábémnak bizony bebazilikáztak. Még jó, ha nem fekvőbetegnek vesznek fel.

Nem messzi volt egy SZTK-rendelő, bementünk elsősegélyért. A Seriff megvárta, hogy mit mond az orvos. Szevasz, mondta, s a magnóval elment a hábéra. Ami azután történt, azt csak később tudtam meg, mert vagy szándékosan került a tróger, vagy véletlenül nem futottunk össze. A fejem hetekig olyan volt, mint egy felcsinált luftbalon. A klassz bitliszes frizurámat féloldalt lenyírták. Hozzávágattam a többit is, olyan ronda lettem, hogy gondolni is csak lábujjhegyen mertem a fekete bulára. Tudtam, amíg a tollam ki nem nő, a csúcsértekezlet almás.

Bosszantott, hogy a Seriff felém sem bagózik. Nem haver az ilyen, akárhogy is tud égni a fejek

előtt. Ő nem jött, én se mentem, pedig szerettem volna hallani a hábéról s a fekete buláról, hogy mi a címe, meg minden. A végén véletlenül futottunk össze az utcán. – Szevasz, szevasz. Nem rohadtál le? – Nem. – És a hábé milyen volt? – Gáz – mondta ő, halál gáz. Hanem az a fekete bula, az úgy mór, mint egy hattyú.

Hazudott a hülye csóró, megjátszotta a menőt, hogy mialatt én ettem a kefét, ő elfűtötte a csajt. Sohasem tudtam, hogy a balhorgom ilyen klassz, de felírtam a nagykönyvbe. Hogy tudd, helyben kiosztottam a Seriffet. Haver az ilyen? Még ha hazudott, akkor se. Megérdemelte, amit kapott. Kiosztottam a fejet bitangul, most szaladgálhat az SZTK-ba protézisért, úgy telsztárba vágtam. Ő se kíváncsi többé, mi az űrrepülés.

Ebből is majdnem balhé lett, a Seriff ülve maradt, háttal a falnak, kópdöste a fogait, mint a cseresznyemagot, meg a vért a szájából. Megsajnáltam, úgy igaz, ahogy mondom, régi haverok voltunk, vagy mi, s mindig azt hittem, sokkal erősebb nálam. Csak hát akkor már visított két-három spinkó, hogy „segítség", „megöli", meg aztán, hogy „fogják meg". No, Tamáska – gondoltam –, most szedd a csülköd, mert ha nem válsz légneművé, mint a huzat, a sitiben ébredhetsz. Elhúztam a csíkot, mint a lökhajtásos.

A gőz elvitt a fekete buláig. Hogy a címet? – a címet a Seriff adta meg, hogy dokumentálja a pofázását. Oldalt a kapualjban a tábla: doktor ilyen meg olyan, rendel ekkor meg akkor. Állati pipás leszek, gondoltam a lépcsőn fölfelé, ha a

csaj nincsen otthon, valami állati faterja van, az nyit ajtót. Tévedés, mondom majd, hülyén, mert az értelmiségieket a hülyeséggel mindig át lehet rázni. Nem kellett, ő nyitott ajtót, a fekete bula.

Nem köszöntem, előbb végigstíröltem, hogy megvan-e minden, amitől úgy begerjedtem. Láttam a szemén, hogy megismert. Mondtam neki, de halálos komolyan, mondtam neki, hogy az Anita Ekberget keresem, csak feketében. Nem nagy a szája, de azért szépen elhúzódott a füléig. Most már nagy hézag nem lehet. Úgy is volt. Intett, hogy menjek le, majd ő is jön.

Nem volt egy kanyilóm sem, hogy befizessek a presszóba. Ő meg úgy jött le, táska, minden nélkül. Kerestünk egy padot, ültünk, jatt a jattban, szövegeltünk. Szidtuk az őseinket, hogy miattuk fürdünk be, mert hogy állati süketek. Az örök pofázás a régi jólétről meg minden. Az uraság meg minden. Eleinte, mikor emlékeztek, csak egy cselédjük volt, de mire felnőttem, már fehérkesztyűs inas szolgálta fel az ebédet. Állati! – mondta a fekete bula. Neki földbirtokkal vágtak föl, hogy a birtok a földosztáskor ugrott. Volt egy túró, nem birtok, azt a négy holdat már negyvenben eladták. Marhára jól éreztük magunkat. Meg hogy mit szeretnénk. Hogy mindent, csak hazugságot nem. Sem az ilyet, sem az olyat. Ez már szerelem volt. Tudod, hogy van az.

Nem kérdeztem, de ahogy hazafelé slattyogtam, tudtam, hogy a Seriff hazudott. Knokaut helyett szembe kellett volna köpni, hogy félnapig törülközzék utána. De a boldogság mindent kiszorított

belőlem. A nevemet hallottam, hogy én vagyok-e az. Egy smasszer kérdezte, „gyere velem" – mondta, gyere velem, s fogta a karomat. Mit tehettem volna, mentem. Útközben jutott eszembe, milyen marha igaza van a Zrínyinek. Tudod, annak a költő tagnak, aki kirohant, s mindenféle zűrje volt a vaddisznókkal. Ő mondta, hogy az életben az a fő, hogy az embernek ne legyen pechje. Mert mi a szitu? A pofám rendbe jött, megtaláltam a fekete bulát, élhetnék, örülhetnék meg minden, mégis a sitibe visznek.

Oda azért nem került a dolgozó, de csak mert difi nem volt. A smasszer állatian átrázott, elköptem neki a magnófújást, ahogy volt, azt hittem, amiatt tört ki a balhé. De nem, betörtek egy villába, a közelben. Nyom almás, az SZTK-ban is körülszaglásztak, így jutott el a smasszer hozzám. Állati, mi? Idézés lett belőle, kihallgatás, iskola, kicsapás, családi balhé, meg ami belefér.

Egyért azért hálás vagyok a Seriffnek, megtanított égni a fejek előtt. Ebbe belejöttem, az egész család engem simfölt, de a balhé hidegen hagyott. Csak azon golyóztam, hogy léphetnék olajra minél előbb. A fater nyomta a szöveget, „majd megtudod, mi az élet". Ahogy mondja, feleltem, elmegyek pincérnek, hogy megtudjam. A fater azt hitte, át akarom ejteni, pedig komolyan gondoltam. Meg a rendeletek, hogy csak az mehet, aki iskolát végzett. Nem mondtam neki, hogy a rendeletek azért vannak, hogy tudhassa mindenki, mit ne tartson be, ahhoz, hogy jól csinálja, amit csinál. Hallgattam. Mondtam volna, hogy ott a sok idegen ürge,

kell a pincér? Össze a cuccot, ki a konyhaablakon. A felét az Ecserire, a másikat ide a táskába. Amíg a szezon megkezdődik, ellakunk egy tagnál.

Hogy ki van még a többes számban? A fekete bula. Héráza van neki is a családi bulitól. Együtt ismerjük meg, mi az élet. A Balatonon aztán, ha minden jól megy, lakást veszünk, meg érettségizünk az estin. Ne meressz már akkora ortopéd szemeket rá. Persze hogy ő az, a sztedigoingom, a fekete bula. No, szevasz. Aztán írok.

Konkrét történet

A tudós Etiamble professzor, akinek ugyanezen a helyen felajánlottam egyik szerény írásomat, figyelmeztetett arra veszélyre, melynek kiteszem szép magyar nyelvünket, azzal hogy írásaimban megörökítem a jassznyelvet, s ilyenformán azoknak is módot adok megtanulására, akik különben erre nem gondoltak volna. Megfogadtam tanácsát, és más területre irányítottam buzgalmamat. Gyűjtésemet abban a reményben bocsátom a közönség elé, hogy ezúttal több sikerrel frissítem föl irodalmi nyelvünket beszélt nyelvünk ízes, egészséges, zamatos fordulataival.

Elmondom konkrétan a történetet, ahogy az én szubjektív oldalamról felvetődik, mert azt ütemeztem elő, hogy a közönség felé éppúgy világos legyen, mint magam felé. Most, hogy globálisan egyedül maradtam, ezt a folyamatot sem összetettségében, sem egyszerűsítettségében nem titkolhatom el, ezzel tartozom a hiányosságoknak, s egyben javaslatot teszek annak megvilágítására, hogy szaktudásom százalékos kihasználtsága nemzetgazda-

sági szempontból nem támogatja a gazdasági mechanizmus átalakítását. Ennyit az én objektív oldalamról.

Kezdem azzal a tényszerűséggel, hogy öt éven át dolgoztam magas szinten a Mezőállat Kihelyezési Központban, s a részleg vezetettsége ebben az időben mindig elérte az elégedettségi fokot. A fejőállat egybehangolási akció előbbrevitele tételesen az én kezdeményezésem által kivitelezte a lemaradásmentes behozást. Ezt csak tudomásvétel végett eszközlöm s nem babérkeresési célokból, ami nem az én kenyerem.

Ekkor merült fel a vezetőség részéről a Schumacher kartárs, mint előirányzott vezetőhelyettes az én főosztályomon. Megvilágítottam a példát a felsőbbség felé, s a meggyőzés eszközével kiértékeltem a várható hátrányokat. Hogy rövid legyek, az én álláspontom került ki győztesen a számszerűségből, és én a jól végzett munka tiszta lelkiismeretével néztem szembe a rózsás jövővel, súlypontszerűen.

Folytatom a szubjektív oldalammal. Házaséletem a kölcsönös megbecsülés jegyében hosszú idő óta formálissá változott, mint három gyermek atyja. A lányom jogi vonalon dolgozik, s a házasság útját választotta, de a népszaporulathoz még nem járultak hozzá, ami szerintem helytelen. De seperjen ki-ki a maga előszobájában. Tamás fiam a műszaki egyetem hallgatója, nem kevesebb áldozattal, és hasznos dolgozója lesz a társadalomnak, minden okom megvan rá. Gábor fiammal már nem dicsekedhetem, mivel a huligánkodás uszályá-

ba került, egyelőre csak farmernadrágban, de ami késik, az eljön. Ez az én környezettanulmányom, kivetnivalók nélkül.

Visszatérek az objektív oldalamra. A kivitelezés békés együttműködését a főosztályomon Karczagné, a titkárnőm biztosította, élenjáró igyekezettel, és megmondom őszintén, soha semmi panasz nem merült fel a működésében. És azt is meg kell mondani, hogy az ő családi élete nem a formálizmus körülményei között jelentkezik, hanem biztonsági előretartással fordul a népszaporulat felé. A munkatörvénykönyv biztosítja a szoptatási szabadságot, és azt Karczagné töretlenül igénybe vette.

Ilyen feltételek között került sor a helyettesítésre. Ismertettem az általános szempontokat s a Hadadinét kértem, hogy öntevékenyen résen legyen. De feleslegesen hangoztattam a nézeteket abból az alkalomból, hogy a Hadadinénak betegséggel kellett megküzdenie. A problémák megérlelődtek, és fokozottabban jöttek felénk. Az Évikét osztották be mellém átmenetileg titkárnői szolgálatra, előremutató minősítéssel a munka frontján, és jelentős szexepillel a magánéletben.

Meg kell mondani, a működést a kölcsönös megértés jegyében látta el, és semmi kivetnivalót nem hagyott hátra. Kifejeztem a megelégedettséget, a legkevesebb, amit megtehetünk. Évike mosolygott, és dióhéjban hangoztatta, hogy a szoptatási időn túlmenően is szeretne titkárnő lenni beosztásban. És ezt a szándékát elmélyítette azzal, hogy minden objektív nehézséget legyőz állandó jelleggel, hogy a barátnőm legyen.

Előtérbe hoztam a szempontjaimat a munkaidőbe nem illő hangvétellel kapcsolatban, feltártam a kivetnivalókat, és ezzel csírájában elfojtottam a fogyatékosságot. Ezek után, meg kell mondani, minden a legjobb munkatársi viszony tárgyát képezte egészen addig az estéig, mikor a fordulat bekövetkezett egy szituáció keretében.

Objektív okokból lemaradtunk a termelési értekezlet előkészítésével a dolgozók felé, amit én tartottam, ezt pótolni kellett haladékmentesen. Késő estig helytálltunk a munka frontján, s a beszámolót a legjobb közösségi szellemben lefektettük papírra. A következőkben felajánlottam Évikének, hogy kocsin hazaviszem, mert a legmesszebbmenően este lett. Ő köszönettel nyugtázta felajánlásomat, és bement a mosdófülkébe, hogy rendbe szedje magát, mint huzamos üzemeltetés után.

Nem kenyerem a fáradtság, de a feszített igénybevétel fölött az én szervezetem sem volt képes szemet hunyni. Van egy dívány az irodámban, arra feküdtem vízszintesen, mert hogy mióta nem pihentem, az nagyon messzire vezetne. Nem teszek egyenlőségi jelet akkori állapotom és az alvás között, csak idézőjelben aludtam, az vesse rám az első követ.

Évike kijött a mosdófülkéből. Kinyitottam a szemem, és mindjárt tudatosítottam, hogy vétett a tervfegyelem ellen, mert ahelyett, hogy az orkánját vette volna fel, a ruháit bent hagyta a mosdófülkében konspiratíve. A további szemrevételezés során azt is elmélyítettem, hogy a fedetlenség állapota az üzemi központban is jelentkezik,

ahova az érdeklődés irányul reflektorfényben. Kivéve a magas sarkú cipőt.

Nem siettem el az állásfoglalást, a tapasztalat megtanított rá, hanem meg akartam ismerni az ő szubjektív oldalát, és megkérdeztem:

– Évike, miért szerelte le a göngyöleget?

– Hogy olyannak ismerjen meg, amilyen vagyok.

Csak ennyit válaszolt. Aztán tételesen mellém feküdt a díványra, kispolgári nézeteket hangoztatott dekadens hangvételben, és közölte velem, hogy eljött a lemaradásmentes behozás ideje. Én törtetlenül javaslatot tettem az eltorzulás megszüntetésére:

– Évike, felszólítom, hogy legyen tipikusabb!

De ez sem jelentkezett gyümölcsözőbben a latban. Sőt, Évike adminisztratív eszközökhöz folyamodott kampányszerűen. Nem feladatom kitérni a mechanizmus naturalizmusára, ez messzire vezetne, úgyis, mint családapa.

Megalkuvásmentesen talpra álltam, a legkisebb engedmény nélkül a közös plafon felé, ami nem volt könnyű dolog az Évike hozzáállásának szempontjából operatíven. Meggyőzéssel rávettem Évikét a göngyöleg visszaszerelésére, és tématikailag kocsimon a telephelyére szállítottam. Ezután az igazságnak megfelelően aludtam reggelig a jól végzett munka rózsás lelkiismeretével.

A munkahelyemen nagy meglepetés várt rám, nem tudom eszközölni, a szavakkal gyönge. Tanúm rá a munkatársaim a legszélesebb körben, hogy az íróasztalom mindig példamutatón éber, a túlterhelt-

ség körülményei között is. Velem nem fordult elő, egy ceruzával sem, ami most jelentkezett: a két telefonkészülék között, a kapcsolótábla mellett egy fehér női selyemnadrág feküdt, amit sehogy sem tudtam megszívlelni.

Öntevékenyen koncentráltam a probléma megvilágításának megteremtésére. Hogy került a nadrág az íróasztalomra? Ez volt a probléma.

Az ellenség kezét – tudjuk tételesen – meghaladta a történelem kereke. De Évikét nem haladta meg! Magam elé idéztem az elmúlt este naturálizmusát, és önkritikát gyakoroltam, mert a szemérem ráhatására nem követtem tételről tételre, ahogy Évike felöltözött.

Ezek után felvetődött a kérdés, hogy kinek az osztályérdeke kapcsolódik az íróasztalomon hagyott nadrághoz?

A jelek egyértelműen a Schumacher felé mutattak, aki többször kihozta már, hogy a helyemre akar kerülni. Ijedtségemben a bugyit zsebrevételeztem, operatíve végzetesen.

Magamnak is tartozom, hogy a következményeket nem rejtem zsákba semmi szinten, hanem az őszinteség aranyfedezetével feltárom, egy munkában eltelt élet. Nem világíthattam tovább a problémákat, mert én tartottam a termelési értekezletet, s maradéktalanul megfeledkeztem róla, hogy milyen töltés van a zsebemben:

„Azért gyűltünk-jöttünk itt össze, elvtársak-szaktársak, hogy az üzemünket-gyárunkat legdöntőbben érdeklő-érintő problémákat-kérdéseket tudományos szintű módszerességgel-rendszerességgel

meghányjuk-megvessük. Ennek céljából meg kell teremteni a feltételeket, hogy mi persze rajta tartjuk a kezünket a felfuttatáson, mert a világszínvonal lehetőségei megvannak, ezzel a veszéllyel szembe már nem kell számolni a vágóállat terítési ütemezésben . . . "

Nem lépek fel az untatás igényével, csak a lélektani hátteret üzemeltetem, hogy az előtérben felvetődjék a kérdés. A beszámoló tartásának folyamán a sugdolódzás kitapinthatóan terjedt, és a nemzetgazdasági érdekben sem némult el. Az én múltammal mindjárt tudatosítottam a tervszerűséget az akcióban, és felismertem, hogy a fehér nadrágban megadták a zöld fényt, mint ahogy a történelem viharaiban.

A szubjektív töltés a zsebemben és az objektív nehézség, egzisztenciálisan otthon metszette egymást, áttétel nélkül, a feleségem tudatában. Megkérdezte élettársak között, hogy mi van. Sóhajtottam lélegzetszerűen, s a zsebembe nyúltam, hogy az izzadságot letörüljem, emberek vagyunk, a homlokomon:

– Hát ez mi? – kérdezte a feleségem konkrétan.

A nadrágot kirántotta a kezemből, élére állította a súlypontot, és párhuzamot vont az otthoni formálizmus és a házon kívüli tervtúlteljesítés között. Ő sok mindent eltűrt, de az állandó mellékprofilt nem tűri. Azzal elrohant az Évike göngyölegével, hogy hova, csak később világosodott meg az események keresztmetszetében.

Komplex egyedüllétben maradtam a vonatkozó akadályok áthidalásában, és pesszimista befolyáso-

lásra megint sóhajtottam. Persze csak áttételesen voltam egyedül, mert a szomszéd szobában a huligán fiam végighallgatta az elemzést, amit a fejemre kaptam. Lejött, összefogott cinizmussal a vállamra ütött, és ezt mondta szégyentelenül:

– Ne gazolj be, apa, tudhattad, hogy ráfázol a sompolygásra, azért még nálam nem fürödtél be.

A fejét csak azért nem munkáltam ki, mert elkapta előlem, de a véleményemet kiszereltem neki kíméletmentesen.

– Mit gondolsz te, azért foglalkoztattam a termelékenységemet éjt-napot vakulásban, azért taníttattalak mindent megvonva az áldozattól, hogy te így beszéld Arany János szeplőmentes nyelvét konkrétan? Te kozmopolita, hazátlan tvisztelő!

A többi már az objektív oldalamhoz tartozik. A Schumacher beült a helyembe, és vitte magával Évikét, aki visszakapta a feleségemtől az albérleti göngyölegét, a szóbeli juttatással, mint mellékprofilnak. Úgy távoztam a Mezőállat Kihelyezési Központból, mint egy hóközi kilépő, aki tudja, hogy a fejősállat egybehangoló akció neki már semmi piactartós babért nem eredményezhet perspektivikusan lebontva.

Interjú mai módra

„Kerek egy óra" – ez lett az új műsorszám címe. Sok humor, még több muzsika, s a kulturális meg a sportrovat mellett egy kevés takarékosság, mert most ez a vonal. Íme a feladat.

A műsorszámot szerkesztő komplexbrigád tagjait a rádió több osztálya szolgáltatta. Vezetője Miló Tamás, a nagy szervező lett. A munka frontjának csaknem valamennyi szakaszán működött már, s mindenütt becsülettel megállotta helyét.

Vita a feladatok kiosztása terén egyetlen pontnál támadt. Ki legyen az a gazdasági szakember, műszaki vezető vagy feltaláló, akit a takarékossággal kapcsolatosan tízperces interjúban megszólaltatnak.

– Természetesen Talmár Sebestyén! – mondta a brigádvezető, s az álmatag tekintetű riporternőre, Licókára nézett, aki megrázta magasra tupírozott fejét, hogy nem, nem, nem!

– Küldj akárkihez, Tamáskám, az öreghez nem megyek. Ez a bogaras vén tudós már annyiszor utasított vissza, hogy ha százszor riporter vagyok, akkor sem próbálkozom. Lesül a képemről a bőr.

– Ide hallgass, Licókám, most nem fog visszautasítani. Új technológiát dolgozott ki a műanyag-

gyártás nem tudom, melyik szektorában. Évi húszmillió megtakarítás!

– Tudom, de...

– Az új műanyagiparnak pedig ő lesz az igazgatója. Ilyen esetekben nincs az a mogorva vén medve, aki közlékennyé ne válna.

Egy pillanat szünetet tartott, aztán folytatta:

– Látom gyönyörű orrodról, hogy így se tetszik. Ha fölhívom, megbeszélem vele, elmégy?

Egy óra múlva már taxi suhant Licókával a Hűvösvölgybe. Az udvarias sofőr a lakás ajtajáig vitte a nehéz magnót, aztán elköszönt. Mielőtt a gombot megnyomta, Licóka vizsgapillantást vetett a tükrébe.

Maga a tudós nyitott ajtót. Hatalmas fejével, zöldes szemével, hosszú sörényével molyette cirkuszi oroszlánra emlékeztetett. A benyomást mély, morgó hangja megerősítette.

– Hát mégis kötélnek tetszett állni, Sebestyén bácsi? – kérdezte a riporternő, már bent a dolgozószobában. – Eddig mindig visszautasított.

– Nem volt igazam, aranyom. Én vagyok a vesztes, hogy megfosztottam magam bájos mosolyától, szépségétől, fiatalságától. Ezért a látványért egy interjút igazán nem nagy áldozat.

– Sebestyén bácsi, maga udvarol – pötyögte Licóka azzal az álfélénkséggel, mely az idősebb évjáratokra sohasem tévesztette el hatását.

A tudós megrázta molyette oroszlánsörényét:

– Nem, aranyom, ezt a műfajt én már nagy ideje abbahagytam. Bókjaimban ne lásson egyebet, mint esztétikai méltatást.

Dohányfüsttől sárga ujjával a magnetofon felé bökött:

– Azzal a vacakkal csinálja az interjút?

– Az interjúkat mindig magnóra vesszük.

– Várjon csak, aranyom, hadd hallom, hogy megy. Mi beszélgetünk, a gép felveszi, ugye, aztán a rádióban leforgatják. Így van?

A lány bólintott.

– Ezek szerint semmi akadálya nincs, hogy a kész interjút itt helyben meghallgassam?

– Ha nem kéri, Sebestyén bácsi, akkor is leforgattam volna. Kötelességünk. És ha valami nem tetszik, felvesszük még egyszer.

A tudós tűnődve dörzsölte meg az állát.

– Sokkal veszélyesebbnek képzeltem a dolgot. Tudniillik a rádióbeli interjúkban bődületes hülyeségek hangzanak el. Sose hittem volna, hogy az emberek önként beszélnek így.

Könnyen, finoman, a riporternő elmosolyodott:

– Sok függ attól, Sebestyén bácsi, hogy ki a riporter, mit kérdez, mit tud kihozni a riportalanyból. Nálam senki sem beszél hülyeségeket.

– Aranyom, megkérném, hogy mielőtt ideges lennék, hagyja abba a Sebestyén bácsizást. Nem haragszik, ugye?

– Főleg akkor nem, ha ad valami tippet a megszólításra.

– Tudja mit, nevezzen egyszerűen mesternek.

Még néhány társalgási mondat, aztán Licóka a kisasztalra helyezte a magnót, kettejük közé, s megindította: „Egy-kettő-három-négy." A szalagot visszatekerte, a készülék megismételte a számolást.

Újabb billentyűcsattogtatás, egy álmatag tekintet a tudósra:

– Kezdhetjük.

– Hogyhogy kezdhetjük?– pattant föl amaz magas vérnyomásos ingerlékenységgel. – Egyáltalán nem kezdhetjük. Arról ne is álmodjék, aranyom, hogy fejjel ugrom a mikrofonba.

Licóka lágy vonású arca megmerevedett, mert sehogyan sem sikerült egyszerre kifejeznie a készség és a határozottság érzését.

– Természetesen minden úgy lesz, ahogy a mester kívánja. Annyit azért legyen szabad megjegyeznem, hogy a betanult riportok papírosízűek, a rögtönzött riport a jó, a bakikkal, a nyögésekkel, a nyelvtani hibákkal.

– Kíváncsi volnék – szólalt meg a mester minden kíváncsiság nélkül –, hogyan képzeli a rögtönzést.

Licóka arca, hangja egyre hivatalosabb kifejezést öltött:

– Ismertetem az interjú menetét. Mielőtt a kérdésekre kerülne a sor, egy kis hangulat, kulőr lokál. Ilyenformán: Kedves hallgatóink, most Talmár Sebestyénhez látogatunk el a mikrofonnal. Ki ne ismerné ezt a nevet, mely elválaszthatatlanul összeforrott a rohamléptekben fejlődő magyar műanyaggyártással. A dolgozószobában vagyunk... Mindenütt könyvek, könyvek, könyvek... Így illik ez egy nagy tudóshoz... Nagy tudóshoz nagy könyvek, de vannak itt kicsi könyvek is, sőt ha jobban megnézzük, más is akad... Az íróasztalon papírlapok, rajtuk ezernyi szám, algebrai levezetés,

vegyi képlet... Ha nem csalódunk az új műanyaggyártási technológia alapjait rejtik magukban ezek a számok. Vagy csalódnék, mester?

– Nem, szó sincs csalódásról. Hosszú évek megfeszített munkájának eredményeképpen valóban sikerült egy olyan új technológiai eljárást kidolgozni, amelynek alkalmazásával írd és mondd, húszmillió forintot takaríthatunk meg a népgazdaságnak...

– Óriási összeg, mester, ne vegye szerénytelenség számba, ha mégis megkérdezem, nem lehetne még több megtakarítást elérni?

– Nagyon is lehet. Megfelelő változtatásokkal ugyanis ezt a technológiát a műanyaggyártás más területein is be lehetne vezetni. Természetesen nem egyik napról a másikra, hanem megfelelő tudományos előkészítés után, mely nem kevés energiát és nem kevés munkát igényel. De a probléma távolról sem megoldhatatlan.

– A mester tudományos felkészültségének ismeretében ebben nem is kételkedünk. Ha már itt tartunk, engedje meg, hogy szívből jövő jókívánságaimat fejezezm ki abból az alkalomból, hogy az új nagy kapacitású műanyaggyár vezetését önre bízták. Hát körülbelül így nézne ki a rögtönzés. Mit szól hozzá?

– Azt, aranyom, hogy az eleje kifogástalan, sőt kitűnő. A többi viszont...

– Ne haragudjék, a tulajdonképpeni interjú csak ezután következne. Elsősorban arról kérdezném, hogy mint az új gyár igazgatója, milyen tervek fog-

lalkoztatják? Miért csóválja a fejét? Van valami kifogása?

– Ó, aranyom, csak annyi, hogy máig sem neveztek ki igazgatónak.

– Engem úgy tájékoztattak...

– Szó volt róla, szó van róla. De fúrnak. Akkora fúróval, hogy egy petróleumkútnak is sok volna. Ha kíváncsi rá, az interjúra is csak azért szántam el magam, hogy a nagy nyilvánosság előtt visszalőhessek az ellenségeimre.

A riporternő idegesen kapta föl a fejét:

– Az interjúban akar visszalőni? Az én interjúmban?

– Abban, aranyom. Vagy visszalövök, vagy nincs interjú.

– Szeretném hallani, hogy a mester hogy képzeli a visszalövést? Meg az egész interjút?

– Rémült őzike magnetofonnal. Ha fényképész volnék, ezt a címet adnám a magáról készült felvételnek. Az interjút pedig úgy képzelem, hogy megállapodunk a kérdésekben és a válaszokban. Látom, nem érti, azt hiszi egy bolond vénemberrel van dolga.

– Ilyet gondolni se tessék. Különben nagyon is értem, mert jóformán mindenkinek ez a kérése. Csakhogy az így készült interjúnak...

– Dehogy érti, aranyom. De egy példából talán megérti. Tegyük fel, megkérdi, hogy elégedett vagyok-e a beosztásommal. Ha a kérdés váratlanul ér, üvölteni kezdek, hogy elégedett? Én? Egy európai agyvelő? Azzal a mosókonyhával, amit igazgatok? Ha viszont van időm a válasz megfon-

tolására, azt mondom, hogy véleményem szerint más beosztásban a népgazdaság nagyobb hasznomat venné. Ég és föld, fiacskám! Az első verzió egy sértett ember panasza, a másik egy dolgozni vágyó kérése.

Licóka papírt, ceruzát vett elő, álmatag tekintetét a tudósra irányította:

– Megadom magam, lemondok a rögtönzésről. Mit parancsol, miről kérdezzem?

– Okos kislány maga, nemcsak bájos. A lényeg az, hogy a beszélgetést az életmódomra terelje. Elárulom azt is, hogy miért. Az ellenségeim ugyanis erről az oldalamról támadnak. Elhíresztelték, hogy a vacak kis üzem vezetése minden erőmet kiméri, hogy hazajövet berogyok az ágyba, értekezletek után vizes borogatást teszek a fejemre, aktedron- meg koffeintablettákat szedek, mert különben nem bírok ébren maradni, húzom a lábam, mert berozsdásodtak az ízületeim stb. S ami ezzel összefügg, ugye, hogy nem tartok lépést a szakma fejlődésével . . .

– Ocsmány dolog.

– De még mennyire, aranyom. Szóval azt akarják bizonyítani, hogy nem vagyok alkalmas az új gyár vezetésére. Az egész rágalomhadjárat mögött Kápolnás Rezső áll, ez a PVC-fröccsentő, aki elvégzett valami idiotikus tanfolyamot, s most műszaki értelmiséginek képzeli magát.

A riporternő bólintott, hogy mindent ért, azzal munkához látott.

Két óra sem telt bele, s a tudós visszahallgatta a készülékből az interjút. Olyan jól sikerült, hogy

időnkint jóízűen csettintett. Bevezetőül néhány hangulatkeltő mondat, szakmai kérdések, közérdekű kérdések, mit gyártunk, mit mikor gyártunk majd, s ezzel már el is értek az életmód kérdéséhez.

– Napirendem minden mozzanata a termelés szolgálatában áll, s könyörtelen fegyelem jellemzi – hallotta a tulajdon hangját.

Minden reggel öt órakor kel, tíz perc torna, zuhany, a reggelit ő maga főzi, evés közben átnézi a napi sajtót. Ezek után – mivel az emberi agy reggel a legfrissebb – az újításait csiszolgatja, a munka jobb megszervezésén töpreng, s felkészül az üzemi munkára. Miután a hivatalból hazatért, a budai hegyekbe megy, másfél órát–két órát sétál, néha fut, no, nem gyorsan, maratoni tempóban.

– Mert nemcsak szilárd meggyőződésem, de állandóan megújuló tapasztalatom, hogy a jó szellemi kondíció sine qua nonja a megfelelő testi kondíció – hallotta a tulajdon hangját mély elégedettséggel.

Kondícióedzés után zuhany odahaza, könnyű uzsonna s a szakirodalom beható tanulmányozása. Általában éjfélig. Alvás? Ah, szó sincs róla ilyen korán! Ekkor következik a kultúra félórája, mely többnyire másfél órára nyúlik, szépirodalom, muzsika, mert az...

– egyoldalúság szerény véleményem szerint legalább akkora veszélyt jelent a termelőmunka lázas folyamatában, mint a szakmai elmaradottság.

– Hát ez az, kedves hallgatóink, így él ma hazánk egyik legnagyobb tudósa, a műanyaggyártás

legkiválóbb szakembere, ilyen önfeláldozó módon, úgyszólván állandóan, váltás nélkül, nem akarunk személyeskedni, de ezt az életmódot sokan eltanulhatnák tőle. És mikor pihen? Ha szabad ezt is megkérdeznem itt a közönség előtt a mikrofonnal?

– Szombaton délután és vasárnap délelőtt. Mert mindezek után, úgy vélem, joggal tarthatok igényt a pihenésre. Mihelyt hazaérek, pizsamára vetkőzöm, ágybafekszem s alszom, amíg jólesik, aztán heverészek, átlapozom a képes folyóiratokat, közben fülembe duruzsol a rádió... Este baráti társaságban eliddogálok, idehaza természetesen, ahhoz már fáradt vagyok, hogy elmenjek... Így telik el az életem, egyik pohár bor a másik után, egyik vicc a másik után... Mert ulti közben vicceket mond az ember...

Mindketten elégedettek voltak az interjúval, főleg a tudós; herendi vázát ajándékozott a lánynak, s kétszer is kezet csókolt neki, mielőtt elbúcsúztak.

– Köszönöm, aranyom, hálásan köszönöm. Legázoltuk az ellenségeimet. Végük. Kápolnás Rezső mehet vissza PVC-t fröccsenteni. Mikor hangzik el a műsorszám?

– Szombaton délután. A címe „Kerek egy óra".

A brigádnak is tetszett a riport. Miló Tamás, a nagy szervező, külön gratulált Licókának.

– Jól beszél az öreg szivar. Kihoztál mindent belőle. Ez a legjobb az egészben.

Akadt még egy sereg kitűnő szám, Miló egyiket sem akarta kihagyni, tehát húsz perc műsoridő hosszabbítást kért. Megkapta. Élt is volna a lehetőséggel, ha az egyik igazgató föl nem figyel:

– Mondja, Miló, megőrült maga, hogy húsz perccel meghosszabbíttatta a „Kerek egy órát"? Micsoda kerek egy óra az, amelyik nyolcvan percig tart?

– Kérem, ez formalizmus – válaszolt a brigádvezető –, de ha az igazgató elvtárs ragaszkodik . . .

Az igazgató nem engedett, Miló nem tehetett mást, mint hogy keserűen kifakadt a jelenlévő brigádtagok előtt.

– Nem adja meg a húsz perc hosszabbítást! Nincs más dolga, mint ezzel foglalkozni. Ilyen emberekkel kell nekünk dolgozni! Ezeknek nem a műsor a fontos, hanem a percek. Micsoda vezetés! De hát hiába, ők az erősebbek. Húzunk, gyerekek. Azt is mondtam már, miből, az az öreg műanyagkotyvasztó túl sokat beszél arról, hogy ő így meg úgy . . . Kit érdekel ez?

Papucs, pizsama, kezében cigaretta, az asztalon konyak, Talmár Sebestyén enyhe izgalommal várta, hogy a „Kerek egy óra"-ban végre őt illesse a szó. Elhangzottak a bevezető mondatok, s a tudósban megfagyott a vér. Fagyott, fagyott, egyre jobban fagyott. Az interjú ugyanis így kezdődött:

– Mindezek után, úgy vélem, joggal tarthatok igényt a pihenésre. Mihelyt hazaérek, pizsamára vetkőzöm . . .

Mereven nézte két lába szárán a csíkos pizsamanadrágot. A „Kerek egy óra" már tovagurult az időben, s még mindig a pizsamáját nézte. Aztán megszólalt a telefon:

– Remek, öregem, remek, remek.

Reszketeg hangon kérdezte:

– Mi remek?

– Hát az, kérlek szépen, hogy végre egy nyugdíjjogosult őszintén, nyíltan, egyszerűen megvallja a nagyvilág előtt, hogy semmire sem vágyik, csak pihenésre. Fogadd legjobb kívánságaimat, kedves Sebestyén barátom.

A telefont kikapcsolta, a konyakot megitta. Egy hét múlva hír jelent meg a lapban: Kápolnás Rezsőt kinevezték az új műanyaggyár igazgatójává.

– Azt a ronda PVC-fröccsentőt! Bizonyosan összejátszott azzal az alamuszi riporternővel.

Új ismeretség

Éjfél felé már nagyon erős volt a nyomás, s ez mindenkinek feltűnt, mert Kollár húsz év óta ugyanazokat a barátait hívta meg születésnapjára, s a mulatság rendje az évek folyamán szinte megcsontosodott. Ez a rend most felborult. Az állatorvos javában csókolgatta Kollárnét, oldalt, a nyakán. Azelőtt hajnali két óra körül fogott ebbe a vállalkozásba. A szőke Hajósné a sarokba húzodott, s ha valaki melléje ült, oda se nézett, csak a kezét nyújtotta: „Szorítsd meg, hadd érezzem, hogy van valaki mellettem." Azelőtt ez is a hajnali programhoz tartozott.

Tibor, az elektromérnök, a társaság legfiatalabb férfitagja, maga is túl a negyvenen, szakértelemmel ízlelgette a bólét:

– Fejedelmi ital – cuppogott önfeledten.

A házigazda fölkacagott:

– Már hogyne volna az! Maca fehér bor helyett konyakot öntött bele.

Megszólalt a csengő. Kollár ment ajtót nyitni. Megkerülte a gyógypedagógusnőt, aki tvisztelni tanította a nyomdaigazgatót, tőlük távolabb, előkelően fanyar tartózkodással, Bakucz Elemér főmér-

nök nézte a táncolókat. Egyetlen lámpa égett a sarokban, sűrű selyemernyőjű állólámpa.

Fiatal lány volt az új vendég. Kollár a büféasztalhoz vezette.

– Mit iszik, aranyom? – kérdezte.

– Ami van – felelt a lány tárgyilagosan –, de abból sokat.

A poharat szakértelemmel hajtotta ki.

– Maga nagymenő – állapította meg.

– Hát – mondta Kollár –, istennek hála, lyukas foga mindenkinek van. – Megint megtöltötte a poharakat, s szendvicset kínált.

– Az a szeplős mi?

– Kaviár, aranyom.

– Remek – jegyezte meg a lány, s pillanatok alatt eltüntetett három-négy kaviáros szendvicset. Aztán a lazacra mutatott, s a mutatvány megismétlődött. Sonkásat, sajtosat, szalámisat nem evett, gombásat megint szériában. A harmadik pohár bólét kortyolgatta, s közben a tvisztelőkre sandított. Arcán ingerültség és tanácstalanság.

– Mi baj? – kérdezte Kollár részvéttel.

– Nem így kell – fintorgott enyhe undorral. – Ez keringőnek is állati szelíd.

Kollár körülnézett, majd felkiáltott:

– Tibor! Gyere csak!

Az elektromérnök szolgálatkészen sietett hozzájuk. Még egy-két korty, egy-két mondat, a magnót valaki visszatekerte a tvisztre. A lány a szoba közepére szökkent, a magas, karcsú férfi követte. A nyomdaigazgató felnézett, s a szeme megakadt.

– Sanyi! – lelkendezett a háziasszony. Sanyi, gyere! Hát ez remek.

Kollár nem mozdult a karosszékből, csak elégedetten vigyorgott, arcán virítottak a piros pozsgák. Kezével a karfát veregette. Egyszerre csend lett. Az asszonyok elkomolyodtak, csupa érett nő, csupa családanya, egy vagy több gyerekkel, az idősebbek közülük már érettségiztek vagy egyetemre jártak. Valamennyien ismerték ezeket a „demokratikus párducokat" – Kollár nevezte így a fiatal lányokat, a lánya is ilyen volt. Ezúttal azonban változott a helyzet, az ismeretlen lány betört a körükbe, fiatal versenytárs az érettek közé. Szótlanul nézték a mutatványt, minden arcon más-más kifejezés, a féltékenységtől az emlékezésig, az irigységtől a csodálatig. A férfiarcok kifejezése sokkal egyértelműbb volt.

– Tibor milyen jól csinálja – jegyezte meg Maca.

– Dehogy csinálja jól – vágott vissza keserűen Tibor felesége, az ötvenéves Sára –, semmit sem csinál jól! Egyáltalán semmit! Különben ki az a kis . . .

Bakucz főmérnök is ezt kérdezte a házigazdától.

– Fogalmam sincs róla – vonta meg a vállát Kollár.

– Hogyhogy nem tudod?

– Úgy nem tudom, hogy nem tudom. Én vagyok a házigazda. Nem faggathatom a tulajdon vendégeimet, hogy honnan a fenéből kerültek ide.

– Értem, értem . . . – nyugtalankodott a főmérnök, s halántékát simogatta, tekintete minduntalan

visszatért a lányra. – Álomi tünemény! Észbontó! Kihez tartozhat?

– Valamelyikőtök meghívta. Bámulatos az alakja. Azok a mellek! Szinte kiugranak a kivágásból.

Bakucz fölsóhajtott:

– Bár ugranának.

– Vén hülye, mi hasznod volna belőle? – Kollár tovább csapdosta a fotel karfáját, s tűnődve jegyezte meg:

– Szerintem a dereka nem több ötvenöt centinél.

– A csípőméret nagyjából egyforma a mellbőségével. És nézd csak, hogy mozog! Egyik percben a sarkát éri a feneke, a másik percben már úgy lobogtatja, mint a győzelmi zászlót. Csak tudnám, kicsoda!

Kollár dörmögve kacagott:

– S ha azt mondanám, hogy Brüningshauer Tildának hívják, és kocsányápoló a növénynemesítőben, akkor nyugodtabb volnál?

A főmérnök kiegyenesedett:

– Nem szeretem az ilyen rendhagyó dolgokat. Ha az ember társaságban van, tudja, hogy kinek a társaságában van. Ez a lány, ugye, kalandornő is lehet, isten tudja, mi... Utána akarok járni a dolognak.

– Vén képmutató. Nyíltan is megmondhatnád, hogy tetszik. Nem szégyen.

A főmérnök nem válaszolt, ahogy eltűnődött, kisimult az arca, fiatalabb lett, csinosabb. Most látszott, hogy jóképű férfi.

– A ruhája kifogástalan.

– Könnyen meglehet, hogy más ruhája nincs.

– Menj már oda hozzá, Elemér. Mi a fenének drámázol annyit?

A főmérnök hirtelen leült, háttal a tvisztelő lánynak.

– Ötvenegy év nem olyan nagy idő – jegyezte meg Kollár –, kivált manapság. Ezt abból is látom, hogy egyik-másik húszévesnek épp annyi rossz foga van, mint a jókarban levő ötveneseknek. – Még megpendített egy-két témát, de semmi érdeklődésre nem talált a főmérnöknél. Mire hirtelen felugrott, s a következő pillanatban kézen fogva odavezette a lányt.

– Aranyom – mondta –, iszogasson egy kicsit velünk is.

– A bólé állati jó, de valami töményebbet is adhatna.

– Mihez volna kedve aranyom?

– Lötyköltmedvére.

– Hát az mi? – kérdezte a fogorvos.

– Nem tudja? Vodka rummal.

– Sajnos, azzal nem szolgálhatok. De ha egy korty locsolt kockás is megfelel, csak szóljon? Látom a szeméről, nem tudja, mi: skót viszki rummal.

A lány felkacagott:

– A házigazda klassz! Hanem maga – fordult Elemérhez –, magát citrommal csinálták, vagy csak utólag savanyították be?

– Bizarr ötletei vannak – mondta a főmérnök.

– Ha beülne egy tál salátába, ecet már nem is kellene hozzá. Miért csinálja ezt, mondja? Egy ilyen klassz ürge! Olyanféle, mint az Antony Perkins. Nem igaz?

Kollár végigmérte barátját:

– Van valami hasonlóság. De nem kell olyan szigorúnak lenni.

A lány megrázta emeletesre tupírozott fejét:

– Nem szeretem a kispolgári kedélytelenséget.

– Én is a szocialista életöröm mellett vagyok – mondta Kollár, és odébbállott.

– Tulajdonképpen még be sem mutatkoztam.

– Érdekes! Maguk, idősebb ürgék, imádnak bemutatkozni. Hogy hívják?

– Bakucz Elemér.

– És miért állott fel? Olyan ünnepélyes, mint egy bukott vállalati igazgató. Ha rám hallgat, beszív. A maga korában már nem stílusos gátlásosnak lenni. Miért nem ül le?

– Maga még nem mondta meg a nevét.

– Ha állva marad, reggelig sem mondom meg.

Elemér hol összeráncolta szemöldökét, hol mosolygott. Nem bírta eldönteni, miként viselkedjék.

– Nagyon szeretném tudni a nevét. Én tudniillik úgy vagyok, hogy név szerint is szeretem ismerni az ismerőseimet.

– Kakecos álláspont – vélte a lány és ivott. – Különben Orsós Ildikónak hívnak.

– Miért állott fel?

– Hogy én is szakszerűen mutatkozzam be.

Elemér ajka elkeskenyült:

– Nőnek nem kell felállni.

– Egyszerű kanászcsaládból származom, nem tudtam. Énekel?

– Hogyhogy énekelek?

– Hányféleképpen lehet énekelni?

– Néha.

Ildi szeme felcsillant.

– A tévében?

– Nem. A fürdőszobában.

– A fürdőszobában. Magnóba?

– Miért énekelnék magnóba? Főmérnök vagyok egy építészeti tervezőirodában.

Ildi tapsolt örömében, gesztenyeszín szemében a kis aranypontocskák felizzottak:

– Végre egy építész fej! Végre! Frankó marhanagy szerencse.

A férfi sugárzó arccal kérdezte, hogy érdeklődik az építészet iránt?

– Mi az, hogy érdeklődöm!

– Nagyon igaza van, hiszen a kor, amelyben élünk, eminensen az építészet kora. Akárhogy is vesszük, akárhonnan nézzük, a zene, a festészet, az irodalom, a költészet messzi elmaradt az építészettől. Ez az egyetlen fejlődő művészet. Tehát érdekli az építészet?

– Érdekel, nagyon is érdekel!

– Ennek igazán örülök. Csak nem építésznek készül? Megjegyzem, a koponyaalkata ...

– Nem. Hanem a srácokkal találgattuk, milyenek is lehetnek az építészek, vagyis azok az ürgék ...

– Milyenek? – szólt közbe Elemér elnézően. – Csacsi kérdés. Az építészek is emberek, éppen csak műveltebbek, körültekintőbbek a többi embernél, tudatában vannak ...

– Szóval a srácok arra voltak kíváncsiak, milyenek lehetnek azok az ürgék, akik mindenféle ször-

nyűséget rondítanak a mi szocializmusunkba. Miért néz úgy, mint egy franciakrémes?

Elemér fanyarkásan elmosolyodott.

– A fiatalság türelmetlen. Ez a természet rendje. Az épületek külseje ellen van kifogásuk?

– Csak addig, amíg be nem mentünk. Mert ami kint van, semmi ahhoz képest, ami bent van. A mennyezet csöpög, a parkett rügyezik, a kályhából víz folyik, a villanyórából gáz ömlik, a gázcsap pedig áramütést ad. Az egész olyan, mint a konkrét zene. Frankó, olyan.

– Mondom, a fiatalság türelmetlen. Először is engedje meg . . .

– A srácok azt mondták, ilyen munkát normális ember nem végezhet, hogy az építészek biztosan az orrukba öntik a levest, és a lábukkal borotválkoznak.

– Ennyire azért ne túlozzunk.

– Hogy biztosan még a bőrük alatt is szocialista összeköttetés van, különben egy disznóól építését sem bíznák rájuk. Az egyik ürge azt javasolta, hogy az elbazilikázott ház elé mindig húzzák fel azokat, akik a házakat felhúzták. De mi lehurrogtuk, hogy a szocialista humanizmus azt nem engedi meg. Maga mit talált fel? Semmit? Még egy bezárhatatlan ajtót vagy egy kinyithatatlan ablakot sem?

Az elektromérnök haladt el mellettük, a belső szobába tartott. A nyakkendője csokrát igazgatta, ez elárulta, hogy valakit táncra akar kérni. A lány kinyújtotta a karját:

– Tiborkám, gyere ide, hadd szagoljalak meg. Állati illatod van. Mivel locsolod a tested?

– Levendulával, Ildikém. Az álláspontod változatlan?

A lány teli torokból válaszolt:

– Nös tagokkal nem randizok!

Az elektromérnök a nyakkendője csokrához kapott, s gyorsan folytatta útját.

– Maguk tegeződnek? – kérdezte a főmérnök rosszkedvűen.

– Egy félóráig tviszteltünk. Nem látta? Mondja, maga özvegy, vagy csak ilyennek született?

Elemér legszívesebben felállott volna, hogy befejezze a társalgást, de valami odaragasztotta a székhez. Különös – elmélkedett az események lezajlása után –, az ember végzete néha abban a csalóka benyomásban jelentkezik, hogy úgy érzi, enyves a feneke.

– Ilyennek születtem – szólalt meg végre –, egyébként özvegy vagyok.

– Akkor most már értem – mondta Ildi, s kétoldalt megsimogatta a férfit –, értem, miért ilyen, mint egy aszpikba fagyasztott gyomorbajos tanfelügyelő.

Azzal elővette retiküljét, s a szeme, a szája, az arca kikészítésében mutatkozó hiányokat igyekezett eltüntetni. Elemér végre alkalmat lelt a nyomozásra:

– Gyakran szokott idejárni?

– Hm?

– Azt kérdem, hogy Kollárékhoz gyakran jár-e?

Ildi megrázta a fejét:

– Nem.

– Kollárék régi ismerőseim. Maga a Maca ismerőse?

– Maca, az ki?

A főmérnök előrehajolt, a szája elkeskenyedett:

– Mondja kedves, nem találja ezt furcsának?

– Mit kedves? – kérdezte a lány ugyanazzal az arckifejezéssel.

– Hogy nem ismeri a háziakat? Maca a háziasszony.

– Nézze, én annyi embert nem ismerek, eggyel több vagy kevesebb igazán nem számít.

– Kedves, kedves. De mit szólna hozzá, ha azt indítványoznám, hogy öntsünk tiszta vizet a pohárba.

– Öntsünk.

Elemér összefonta az ujjait, s azzal a hidegen fölényes ábrázattal, ahogy a szakmai értekezleteken szokott hozzászólni, a következőképpen summázta a helyzetet:

– A házigazda nem ismeri magát, maga nem ismeri a háziasszonyt. Tolakodásnak veszi, ha ezek után megkérdezem, hogy került ide?

– Gyalog. Még nincs kocsim.

– Még? Hm? – Elemér gúnyosan felnevetett. – Mert lesz, bizonyosan lesz. Erre mérget mernék venni.

– Tőlem akár egy fél kiló sztrichnint bevehet.

– Tehát, kedves, azt szeretném tudni: ki hívta meg ide?

Ildi elhúzta a száját, s végigmérte a férfit:

– Micsoda egy csavaros ürge maga – szólalt

meg fejcsóválva –, hát ide akart kilyukadni. Miért nem ezzel kezdte?

– Tehát?

– Hát, hogy be ne pörögjön a kíváncsiságtól, Duduli adott randit ide.

– A fényképész?

– Miért? Hány Dudulit ismer? Azt mondta, fél tízkor itt lesz, jöjjek tízre, nehogy lerohadjak az idegen társaságban.

Elemér körülnézett, nehogy elhamarkodottan nyilatkozzék:

– Nincs itt. Még mindig nincs itt.

– Duduli ilyen. Marha szépek a fotói, látta a kiállítását? Ezért is nem haragszom rá, ha átráz. Mindig azt mondja, hogy éppen fotózott. Nála ez nem vaker, elhiheti. A hézag csak az, hogy többször ráz át, mint amennyi fotót csinál.

– A fotóival veszi le magukat a lábukról. Mindig gyönyörű fiatal lányok veszik körül. Nem értem, mit esznek rajta!

– Ne bántsa Dudulit.

– Nem bántom, nekem is jó barátom, épp ezért gondolkoztat el, hogy mi a titka.

Ildi mintha eltűnődött volna, ráncok rajzolódtak ki a homlokán.

– Duduli lelki ürge – szólalt meg sokára –, előremutató lelke van, minden osztálytartalmi korlát nélkül. Ezért szeretjük. Világos?

A főmérnök nyelt egyet, majd kényszeredetten bólintott, hogy igen, most már minden világos. A lányból kirobbant a kacagás.

– Imádom a hadovát – jegyezte meg.

– Maguk most együtt futnak? Ugye, így mondják?

– Nem, csak pátyolja a sebeimet. Tudja, majdnem bezsongtam, s a tag kigolyózta, hogy Ghanába küldjék. El is spurizott, mielőtt igazán belém szerethetett volna. Egy év vagy kettő. S mi lesz? Elcsavarja a fejét valamelyik ébenfenekű csaj. Én lerohadok, Duduli csinál rólam egy bitang szép fotót valami jó címmel, hogy Solveig az üzemi étkezdében. Üres a poharam, azt nézze a halszemével, ne engem!

– Parancsoljon.

A lány olyan gyorsan hajtotta föl az italt, mintha ivómérkőzésen venne részt. Állával feléje bökött, a főmérnök megértette, s megint töltött.

– Most, hogy közös ismerősre találtunk, sokkal jobban élvezem a társaságát. És sajnálom, hogy ... faggattam. De ha nem tettem volna, ugye, nem derült volna ki, hogy Duduli mindkettőnknek barátja. Nem gondolja?

A lány azonban nem figyelt oda. A szomszéd szobában az égő csillár fényénél táncoltak. A tömeget nézte.

– Itt, ugye, csupa menő van? Maga is az?

– Ahogy vesszük.

– Nagymenő, vagy csak menő?

– Ahogy vesszük.

Morcosan rázta meg a fejét:

– Nincs egyetlen egyenes szava. Ha rajtam állna, besóznám.

– Nézze – jegyezte meg fanyarul Elemér –, idá-

ig elállottam só nélkül, ezután már nem sok értelme lenne a sózásnak.

– Mutassa csak! – kiáltott fel Ildi, megragadta a főmérnök kezét, úgy fordította, hogy az órát láthassa: – Állati! Mindjárt három óra. Korán kell kelnem. Megyek.

– Miért siet?

– Különmelóm van. Postamunka. Hívja ide a házigazdát. Jól bepiáltam, bekajoltam nála, meg akarom köszönni.

Két tenyerébe fogta Kollár vörösen derengő fejét, ujjai megteltek remegő hússal.

– Szevasz, piros medve, szevasz. Ha május elsején kiállsz az erkélyre, megspórolhatsz egy zászlót.

– Szevasz – mondta Kollár elszoruló torokkal. – Csak így egyedül vágsz neki a nagy magyar éjszakának?

Elemér felugrott:

– Ha a hölgynek nincs kifogása ellene, hazakísérem.

Ildi nem válaszolt, nem szólalt meg a lépcsőházban sem. Kétszer-háromszor csengettek, míg az udvar mélyén megcsörrentek a házfelügyelő kulcsai. Baljós zörej.

Az utca kihalt volt, megnyugtatón, szinte derűsen kihalt. Az aszfalton sötét fények.

– Merre? – kérdezte Elemér.

– Hát nem kocsival van?

– Nem.

– Akkor hogy akar hazavinni? – fintorgott a lány. – Gyalog? Itt nincs taxiállomás.

Elemér néhány másodpercig önkritikus hallgatásba burkolódzott. – Rövidzárlat támadt az agyamban. Majd elfogjuk az első taxit...

– Mikor épít, akkor is van rövidzárlata? – kérdezte Ildi.

A férfi úgy tett, mintha nem hallotta volna. Szótlanul mentek.

– Én nemcsak keresni akarok, mint maguk, nagymenők – szólalt meg Ildi, mintha folytatná a beszélgetést. – Engem nem fog kielégíteni az öröklakás, kocsi, telek, frizsider. Nem akarom, hogy a lóvé legyen az Istenem, mint maguknak. Bennem tudásszomj van, tudásvágy. Engem minden érdekel...

– És tulajdonképpen mivel foglalkozik?

– Majd megmondom. Szerintem még Dudulinak is a pénz az Istene. Megjátssza a bohémet, de titokban kuporgat, s egyik zacskóból a másikba rakja a lóvét. Nem akarok elmerülni a kispolgári mentalitás mocsarába. Egyébként gépkönyvelő vagyok. Röhejes, mi?

– Meggyőződésem, hogy rátapintott a helyes kifejezésre.

– Orvos szerettem volna lenni. Mindig. De ha egyszer keresni kellett! Apu mondta: havi kétszázzal segít, többel nem. Persze a mostohám van a dolog mögött. Becsavarodna, ha többre vinném, mint ő. Apu meg begazol, ha csak ránéz.

– A mostohája tehát igazi mostoha?

– Ahogy mondja. Húsz évvel fiatalabb az öregfiúnál. És jóképű. A szitut elképzelheti!

– És a kedves papa mivel foglalkozik?

– A kedves papa könyvelő. Azért lettem én is az. Vidékre helyezték téeszbe. Én Pesten maradtam, a trében. Azóta tudom, hogy csak magamra számíthatok.

– Taxi! Taxi! Taxi!

Néhány méterrel előttük csikorgó fékezés után a kocsi megállott.

Ildi beült, mélyet sóhajtott, és kilépett a cipőjéből.

– Ajjajaj – nyöszörgött, s közben a talpát masszírozgatta. – Magassarkúban az aszfaltot tiporni! Ezt is a maga rövidzárlatának köszönhetem.

– Igazán sajnálom – jegyezte meg Elemér lovagiasan.

– Én kibírom, inkább az igazi áldozatait sajnálja.

– Kikre céloz?

– A szerencsétlenekre, akiknek maga épített lakást.

Elemér keskenyre szorította ajkát:

– Legyen szabad megjegyeznem, hogy én csak tervezek.

– Hallottam már erről a munkamegosztásról – mondta Ildi, s tovább foglalkozott a lábával –, vannak, akik betervezik a hibákat, aztán jönnek a kivitelezők, és újabb hibákat építenek a házba. Frankó kasa szervezés.

A főmérnök idegesen simította hátra a haját.

– Rettenetes – mondta –, rettenetes, hogy maguk milyen könnyen ítélkeznek.

– Itt álljon meg! Az a kapu az... Nem az! Az! Megérkeztünk.

A férfi udvariasan kisegítette Ildit a kocsiból, s a kapuhoz kísérte. A csengőt megnyomta, s mikor a villany kigyúlt, meghajolt:

– Nagyon örülök, hogy megismerkedtünk – s indult volna a taxihoz.

– Itt akarsz hagyni? Csak így? – kérdezte a lány meglepetten.

– Nem tegeződtünk... – jegyezte meg a főmérnök zavartan.

– Mit kicsinyeskedsz. Egyszer el kell kezdeni. Szóval mész?

A férfi kifelé fordította két tenyerét, szemöldökét felhúzta.

– Csak így?

– Hogyhogy így? – kérdezte a férfi tanácstalanul.

A házfelügyelő kinyitotta a kaput. Ildi intett, hogy várjon.

– Egész este meregetted rám a táskás szemedet – mondta szigorúan –, majd felfaltál. És most még randit se kérsz? Állati egy ürge vagy!

– Maga... maga... randevúzna velem?

– Miért ne? Özvegy vagy! Vagy hazudtál? – megint intett a házfelügyelőnek: – Várjon, János bácsi, drága, legyen egy kicsit türelemmel.

– Nem hazudtam. Hajlandó volna találkozni velem?

– Be nehéz felfogású vagy! Tessék, itt a telefonszámom. Csaó!

– Csaó – visszhangozta a férfi, s nézte, mint sántikál a lépcső felé Ildi, nyomában a házfelügyelő, csíkos pizsamában, papucsban, fürdőköpenyben. Nem tudta, mit érez, nem tudta, mit gondol, nem tudta, mit akar. Aztán a lépcsőházban kihunyt a fény. Ekkor egy másodpercre az a benyomása támadt, hogy nem történt semmi, vagy ami történt, álom volt.

Eljegyzés mai módra

Délben tudta meg, hogy húga, Marika ismét férjhez megy. Oly váratlanul érte a hír, hogy a kanál megállott a kezében, a leves fele visszacsepegett a tányérba. A kövér Saláncynéval ebédelt, aki Pesten jártában véletlenül találkozott Marikával, s most beszámolt az eseményekről. A vőlegényt Zsigának hívják, erdőmérnök, társaságban ismerkedtek meg. Marikának mindjárt megtetszett. Őszre készen lesz Zsiga szolgálati lakása vidéken, addig Pesten maradnak. A pesti lakás árából kocsit vásárolnak.

– Kocsit? – visszhangozta Katinka. A kanál kicsúszott a kezéből, bele a tányérba.

Letelt az ebédidő, visszasétáltak a ruházati ktsz-be, a szorgosan csattogó gépek közé. Miután végzett a megkezdett munkával, Katinka kivette a szabadságát. Mindig a gyors elhatározások embere volt.

Másnap hajnalban már vitte a vonat Pest felé. A korai kelés megviselte, rajokban szakadtak ki belőle az ásítások, hol a lábaszára, hol a karja, hol a háta viszketett. Vakaródzott vadul, tehette, magányosan utazott. Nem sokáig azonban. Jöttek a korán kelő emberek, a munkába igyekvők s a

napidíjasok, akik Pestre tartottak, akárcsak ő. A fülke megtelt dohányfüsttel, öblös hangokkal, kacagással.

Az ablak mellé húzódott, kezében a notesz: nevekkel, címekkel, telefonszámokkal. Ahány név, annyi emlék a szép pesti időkből, mikor napról napra reménységgel ébredt. A notesz tizenkét éves volt, ő maga lényegesen több, erről nem szeretett beszélni. Lapozgatott előre-hátra, szívében megmozdultak a beletört tüskék, régi örömök mellett felébredtek a régi fájdalmak. Torzó után torzó, csupa félbemaradt regény!

Becsukta a noteszt, sóhajtott, s a tájat nézte, amint nyugalmas laposságában elúszik a vonat mellett. A levegő még hűvös volt, de a közeledő hőség benne sejlett, a sárga búzatáblák erről üzentek. Hosszan latolgatta, hogy a célnak ki felelne meg leginkább. Edénél állapodott meg végül, dr. Halász Edénél, kétségkívül ő a legalkalmasabb. Nemcsak azért, mert ügyvéd, bár az adott esetben ez nagy előny, hanem mert ötletes, okos, ravasz. Az ilyen emberek nem halnak meg, nem is igen nősülnek... Öt esztendő azonban nagy idő, öt esztendeje nem hallott felőle...

Tartalékban mindenesetre volt még négy férfi.

Mielőtt megindította a gépet, vékonyan fütyürészett, aztán a porszívó hangja elnyomta a füttyöt. Kikapcsolta a gépet, a tükör elé állott, megigazította piros babos, fehér kendőjét, amely alól dúsan omlott elő szőke haja. Rámosolygott képmá-

sára, egyet-kettőt húzott a kötényén, kifeszítette mellét, derekát, ol alt fordult – ebből a nézetből is jól mutatott. Kiszabadította az ingblúz gallérját a kötény kantárja alól. Megint mosolygott, a jókedv parányi párnácskákat vetett kéklő szeme alá. Fütyült, rákapcsolt a gépre, szorgosan húzogatta a szőnyegen. A csengő megállította.

A porszívót a szekrényhez támasztotta, még egy pillantás a szobai tükörbe, egy másik az előszoba tükrébe, nyitotta az ajtót. Az arca fölragyogott:

– Katinka! Katinka édes!

Ekkor azonban megakadt a szeme a kofferon, s a mosoly megfagyott az arcán. A hangja elvékonyult:

– Hát itt vagy? Megjöttél? Hogy vagy? Jaj, be örülök! – Azzal betessékelte nénjét az előszobába. Elkapta a koffer fülét. Gyanúja megerősödött, nehéz volt, majd leszakadt a karja. Mögötte másik állott, kézibőrönd, két-három napos utazásra való. Én édes istenem, mi lesz ebből?

– Milyen szép vagy, Marika. Három éve nem láttalak. Szebb vagy, mint akkor. Nőies és vonzó!

– De te is! Jól áll, hogy egy kicsit felszedtél.

– Igen – húzta el a száját az idősebbik lány –, én mindig „is" voltam. Nem szexepíles, hanem én „is" szexepíles.

– Ezt mért mondod?

– Mert így van. Hogyhogy itthon vagy?

Mondja meg, hogy otthagyta az állását, mert férjhez megy, s majd vidéken helyezkedik el? A kofferra nézett, s kitérőn válaszolt:

– Ráérünk beszélgetni. Megfürdesz? Meleg víz

van. De a tűzre tégy, én még nem fürödtem. Addig elkészítem a reggelit.

Mire visszajött a konyhából, már nem zuhogott a víz a fürdőszobában, halk pacskolás hallatszott. Bekiáltott nénjéhez, hogy a reggeli kész, majd megkérdezte:

– Meddig maradsz?

– Egypár napig. Mármint nálad. Mert ha igaz, végleg feljövök. Nem zavarlak?

– Dehogy, Katinka, dehogy, szívesen látlak. És mi az? Valami jó buli?

– Micsoda buli?

– Hát, hogy fel akarsz jönni.

Hirtelen kitárult a fürdőszoba ajtaja, megjelent Katinka, meztelenül.

– Hogy nézek ki, Marika? Milyen az alakom?

A babos kendős fej oldalt biccent, a picinyke száj félig kinyílt, a kék tekintet figyelmesen mérte végig a látványt. Néhány elismerő bólintás jelezte, hogy minden rendben van.

– Nem híztam meg nagyon?

– Ennyi kell a férfiaknak.

– Sehol se túl sok?

– Hát . . . – hangzott halkan és bizonytalanul – gyűrűs a hasad.

– Gyűrűs? – Katinka megmarkolta a hasán remegő hájat. – Mindenkinek gyűrűs a hasa.

A fiatalasszony előbb kuncogott, aztán kitört belőle a kacagás, könnybe borult a szeme:

– Mintha mentőövet húztál volna . . . Három mentőövet . . .

Megvető legyintés, az idősebb nővér visszament

a fürdőszobába, belebújt húga pongyolájába, s leült, hogy megreggelizzék. Szemben vele Marika, kezében cigaretta, hol erről, hol arról kérdezte, kurta válaszokat kapott.

– Ne is faggass, Marika, nem akarom elkiabálni a szerencsémet. Mert ha az se sikerülne, amibe most belefogtam, megbolondulnék, amennyi pech már ért. Ha minden jól megy, végre egyenesbe jutok. De ne kérdezz, mert amíg nincs meg, úgysem beszélek.

– Kabalából?

– Ahogy mondod, kabalából.

– Hát – jegyezte meg a fiatalasszony –, sok szerencséd nem volt. És ez... ez a buli mennyi idő alatt dől el?

Katinka hirtelen kiegyenesedett:

– Azért kérded, mert a terhedre vagyok?

– Ne hülyéskedj!

Az idősebb nővér megkopogtatta az asztal lapját, alulról fölfelé, s jelentőségteljesen pillantott húgára. A mozdulat végleg megnyugtatta Marikát, akiben a közlés vágya fölébe kerekedett az óvatosságnak. Ömlött belőle a szó. Férjhez megy, a férje jól keres, szeretik egymást, most Pesten dolgozik, de lehet, hogy vidékre helyezik.

Katinka tiszta fehérneműt, ruhát szedett elő a bőröndből. Mialatt öltözködött, Edéről tudakozódott. Marika találkozott vele, kopott volt, keres, keres, de nem valami jól. Nem. Nem nősült meg. Igen, ugyanott lakik. Azért kérdi, mert ügyvédre van szüksége?

– Amíg felhívod, elmosogatok – egy-két pillantás a tükörbe, Marika kilejtett a konyhába.

Katinka cigarettára gyújtott, hátradőlt a székben, átvetette egymáson két combját, arcán bizonytalanul hetyke mosoly habozott a kinyílás és becsukódás között. Az ügyvédi munkaközösségnél először női hang, majd férfihang jelentkezett, hosszú szünet után, rekedten, színtelenül:

– Dr. Halász.

– Szevasz. Itt Katinka beszél.

– Katinka? . . . Katinka?

Mély szippantás a cigarettából, a füst szinte az egész mellét betöltötte. A mosolya, mint egy jégvirág:

– Balatonalmádi, 1960. Vagy talán . . .

– Ja. Szervusz. Katinka. Örvendek. Miben lehetek szolgálatodra?

– Nem telefontéma, Ede. A közösségbe? Holnap? Drága Edém, pár napra jöttem föl Pestre. Azt sem tudom, hol áll a fejem, annyi dolgom van. Aztán látni szeretnélek, haverok vagyunk, vagy mi? Végre! Másfél óra múlva nálad vagyok. Szevasz.

Ezúttal ő járult a tükör elé, gyanakodva pislogott bele, nem azzal a fölényes fesztelenséggel, mint a húga. Irigyelte, amióta eszmélt, mindig irigyelte. Mit nem adott volna, ha ő is birtokában volna azoknak a pici, nőies mozdulatoknak, ahogy Marika a haját, a ruháját igazgatta, azoknak az sikló tekinteteknek, melyeken sejtések tűzijátéka lobban föl a másodperc egy töredéke alatt, hogy

aztán elhamvadjon s csak a megejtő emlék maradjon utána...

– Este bemutatom a vőlegényemet. Ugye, hazajössz vacsorára? – kérdezte Marika, keze a kilincsen. De azért a lakáskulcsot odaadta.

Bólintott, hogy hazajön, de valójában nem figyelt oda.

– Te, Marika, szeretik a férfiak, ha az embernek gyűrűs a hasa?

Nem várta meg a választ, az ajtót becsukta, s restelkedésében futva ment le a lépcsőkön.

Papucs, pizsama, feje alatt párna, a sezlonon hevert. A rádió inkább zümmögött, semmint szólt; a regény nem nagyon kötötte le. Időnként átpillantott a könyv fölött: a szemközti falon a pihenő, meztelen nőt ábrázoló szénrajza; egyik ügyfele ajándéka. Mindig meglepődött a lomha, nagy test és a parányi fej aránytalanságán. Sóhajtva döccent vissza a regénybe. A fejezet végét félfigyelemmel olvasta el, vagy még annyival sem, álmos lett, oldalt fordult, a könyvet a padlóra tette. A szeme körül jelentkező zsibbadás lassan növekedett, egy-egy másodpercre elnyomta az álom, mindig fölriadt, úgy rémlett, sípoló lélegzete riasztotta föl. Aztán eszébe jutott, hogy látogatót vár. Karórájára pillantott, és sietve leugrott az ágyról.

Pizsamanadrágját levetette, rendes nadrágot húzott, a pizsamakabát helyébe rövidujjú inget. A művelet szemlátomást megnyugtatta, kényelmesebben mozgott, a pizsamát begyúrta a díványpárnák

alá, majd körülnézett a szobában. A kommódon megkezdett üveg lengyel vodka, palack bor, palack vermut. Ezeket eltüntette, helyükbe a kávéfőzőt állította, két csészét és a tálat a sós süteménnyel. A redőnyt meglazította, az ablakot azonban nem nyitotta ki, a hőség meg a zaj még túl nagy volt odakint.

Leült a sezlonra, hogy a papucsát szandállal cserélje föl, de elkésett, megszólalt a csengő.

– Szevasz, Ede – Katinka gyors pillantással mérte végig a férfit, csókra nyújtotta mosolygó arcát.

– Ejnye, Katinka, sokkal csinosabb vagy, mint mikor utoljára találkoztunk.

– Igyekszik a dolgozó. Különben benned sem tett nagy kárt a szocializmus építése.

A férfi megvárta, míg vendége helyet foglal, aztán leült ő is:

– Ne haragudj, hogy a telefonban nem azonosítottalak mindjárt. De Katinka, így egyszerűen, ahhoz túl régen találkoztunk.

A nő tréfásan megfenyegette:

– Ede, Ede, hány Katinka szívét törted össze? A Katinkákra profilíroztad magad?

A férfi kézmozdulattal jelezte, hogy az az idő régen elmúlott. Néhány konvencionális kérdés után Ede megkérdezte, óhajt-e kávét?

– Köszönöm, nem iszom kávét – szabadkozott a nő, tekintetét körülhordozta a szobán, aztán szembefordult a férfival:

– Te, Ede, itt semmi sem változott, az égvilá-

gon semmi. Minden olyan, mint volt, ugyanolyan ronda, kopott, dohos.

Az ügyvéd széttárta a karját:

– Az albérleti szobákban csak a bérlők változnak.

Katinka a szénrajzra mutatott:

– Azt a spinét nem ismerem. A barátnőd? Abból gondolom, hogy nincs feje, s te sohasem szeretted az intelligens nőket. Bennem se az intelligenciát értékelted, vagyis nem a fejben székelő intelligenciát... Nem igaz?

Sugárzó arccal nézett a férfira, amaz helybenhagyólag bólintott, hogy igen, úgy van. Hátradőlt a karosszékben, kimeresztett ujjait egymáshoz illesztette, arca hivatalos kifejezést öltött:

– No, kérem szépen, akkor talán térjünk rá arra az ügyre, ami idehozott.

– Nőt vársz? Hivatalos dolgod van? Rosszul érzed magad? – A kérdések gyorsan követték egymást, válaszképpen a férfi csak a fejét rázta.

– Ha se ez, se az, akkor ne sürgess, Ede, hanem hagyd, hogy jól érezzem magam.

– Kérlek, kérlek.

– Annyi szép emlékünk van, miért beszélnénk kellemetlenségekről, nem igaz? Az én életem egyik legszebb emléke az a nyár, amit együtt töltöttünk Balatonalmádin... Valahányszor visszagondolok rá, ha nem is sírok, az túlzás volna, de elérzékenyülök... És neked, Ede, neked semmit sem mond az az emlék?

– Hogyne, Katinka, hogyne... – próbálkozott

a válasszal az ügyvéd, a nő azonban tovább beszélt:

– Azóta sem voltam a Balatonon, akkoriban, tudod, minden nyáron vendégszerepeltem a vendéglátóiparban, megszedtem magam. Ősszel vagy visszamentem a régi helyemre, vagy újat kerestem. Ennek vége, örökre vége.

Fejét a karosszék zsíros támlájára hajtotta, s ábrándosan nézett a mennyezetre:

– Visszeres lett a lábam – mondta sóhajtásformán.

– Csakugyan? – kérdezte a férfi minden érdeklődés nélkül.

– Látod? Itt... Itt... itt... Még nem nagyon csúnya, de már nagyon fáj. A térdhajlásomban is van, de azt nem mutatom meg.

– Sajnálatos körülmény – jegyezte meg az ügyvéd –, de hogy visszatérjek közös emlékeinkre, nem titkolom, Katinka, hogy azt a nyarat én is úgy tartom számon, mint egyik legkedvesebb emlékemet. Emléket mondtam, mert annak idestova három éve...

– Öt! – vágott közbe Katinka. – Öt! Az idő múlik.

– Hajaj, de még mennyire! Szóval azóta sok víz lefolyt a Dunán, s én lehiggadtam, rájöttem, hogy az állandóság többet ér a csapodárságnál...

– Egészen úgy beszélsz, mint aki nősülni készül. Gratulálhatok?

– Nem, nem arról nincs szó...

– Szóval, állandó barátnőd van. Ahhoz nem

szokás gratulálni. De ha örömet szerez, küldök egy dísztáviratot.

– Köszönöm, a szóbeli jókívánság is elég.

– Tehát foglalt vagy? – mosolygott a nő teli szájjal. – Én is, drágám, egy daliás agronómus epedezik kegyeimért. Nem hagynám epedni, ha főbérleti lakása volna. De a tsz tehetetlenkedik, pedig ő jött rá, hogy a talaj alkalmas a málnatermesztésre, nem is tudom már, mennyivel emelkedett a munkaegység. Lakás még sincs. Nem borzasztó, Ede!? Más lányok filmszínészekről ábrándoznak, mesebeli hercegekről, maharadzsákról... Én csak főbérleti szerelemről ábrándoztam. És nem és nem és nem, üldöznek az albérletesek. Albérletből albérletbe – ez az én életem. Nem adsz valamit inni?

– Magam is ráuntam már az albérletre. De hiába, ha nem vagyok gyűjtő természet. Minden kiadást meggondolni, minden krajcárt a fogamhoz verni, nem az én esetem. Pedig most már itt volna az ideje, elvégre húszéves elmúltam...

– El – hagyta rá Katinka. – De mi lesz a piával?

Az ügyvéd felállott, tétován megindult a szekrény felé, ahova az előbb elrejtette az üvegeket.

– Kérlek szépen – fordult meg félúton –, célszerűnek tartanám, ha előbb megbeszélnénk az ügyedet. Amilyennek téged meg magamat ismerlek, kötve hinném, hogy...

– Mit, drágám?

– Hogy megőrizzük a józanságunkat. Alkoholgőzben az ember nem mindig talál rá a megfelelő jogi megoldásra.

Katinka összecsapta a két tenyerét:

– Te mindenre gondolsz.

– No, ugye?

– Mindig igazad van. Mindig! Mert okos vagy.

– Csak józan. Tehát?

– Tehát elő azzal a piával de sürgősen, mert állatian szomjas vagyok.

Az ügyvéd nyelt egyet, aztán előszedte rejtekhelyéről a lengyel vodkát, és a sós süteménnyel együtt az asztalra tette. Töltött. Ittak.

Ujjai közt sós sütemény, Katinka elmélázott:

– Mi nem becsültük meg eléggé egymást, Ede. Elmúlt, vége, most már nincs mit szépíteni a dolgon. Én rontottam el az egészet. Türelmetlen voltam, ostobán, bután türelmetlen, te pedig olyan kétségbeejtően passzív, mint a tejberizs. Mi lett belőle? Megsértődtem, és faképnél hagytalak.

– Tényleg? – kérdezte az ügyvéd kissé megbántottan. – Úgy emlékszel, hogy a kapcsolatot te szakítottad meg?

– Innen a második sarkon szakítottam veled, a sörözőben. Október negyedikén. Még arra is emlékszem, hogy rántott borjúlábat ettél. Én párizsi szeletet rendeltem, de kitoltak velem, nekem is mócsingot adtak. Megettem, mit csinálhattam volna. Csakugyan nem emlékszel? A lötyögő lábú pincérre sem?

– Valami rémlik...

– Ha rémlik, akkor tölts. Tízezer forint félretett pénzem volt a takarékban. Annyit szedtem össze a Balatonnál.

Az ügyvéd meglepetten hajolt előre, szemöldökét felhúzta.

– Tízezer forint? Egy szót sem szóltál róla.

– Ugye, Ede, meg kellett volna mondanom?

– Jó kérdés – legyintett a férfi bosszúsan. – Választás elé állítottál, vagy elveszlek, vagy mindennek vége, viszont csak akkor jössz hozzám, ha van lakás. No, a kettőnk pénzével – mert én is tettem félre valamennyit – elindulhattunk volna.

– El? – visszhangozta Katinka rekedten.

Az ügyvéd bólintott.

– Milyen semmiségeken borul föl az ember boldogsága – folytatta a nő mintegy félálomban. – Ne is folytassuk, mert sírok . . . Keress valami más témát. Te vagy a férfi.

Az ügyvéd zavartan simított végig az állán.

– Milyen filmet láttál legutóbb? – tudakolta kényszeredetten.

– Milyen filmet? – Katinka hátranyúlt a tarkójához, a haját igazgatta, a hangja bizonytalanul csengett: – Otthon helyett, családi fészek helyett ágyra járó szerelem.

– A lakáshiány világjelenség, Amerikában sincs elég lakás.

– Amerikában? – ismételte meg a nő, majd megrázta a fejét, s erélyesen szólt rá a házigazdára:

– Ha nem adsz valami falnivalót, szétázom.

Az ügyvéd készségesen felállott:

– Nem is mondtad, hogy kerültél vidékre.

– Előbb gyerünk a kajával, Ede. Mi van?

– Szalonna, sajt, retek. – felelt a férfi szabadkozva. – Ne menjünk inkább a söröző̈be?

– Épp oda, hogy a szakításra emlékezzem? A hülyeségemre! Terítek.

Magas sarkú cipőjéből átlépett a házigazda szandáljába. Csak egy pillanatig habozott, máris visszaemlékezett, mi hol áll, vidám fütyörészés közepette terítette meg az asztalt.

Jó étvággyal láttak hozzá a vacsorához.

– Azt kérdezted, hogy kerültem vidékre. Utánad egy évvel történt. Remek állásom volt, sálakat festettem egy ktsz-nek, kétezernél kevesebbet soha nem vittem haza. Néha hármat. Megismerkedtem a Zolival, beleszerettem. Soha ilyen szemérmes, szőke kisfiút nem láttam. Mindenen elpirult. Négy évvel volt fiatalabb nálam, s úgy belém esett, hogy az nem emberi. Fejtágítóra jött Pestre, Vas megyébe nevezték ki, tanítónak, ha még nem mondtam volna. Az első kérdésem, mikor megkérte a kezem, az volt, hogy szolgálati lakás lesz-e. Lesz. Az állásomat felrúgtam, eladtam mindenemet, s leutaztam vele Bakodra. Valami kiskirály beköltözött a lakásba. Nem lehetett kirakni onnét. Mit vigyorogsz?

– Ez az, amit jogi nyelven pléhre csúszásnak nevezünk . . .

– Hülye vagy, Ede. Ez tragédia. Hajtottam, hogy csináljon valamit, de aztán belefáradtam, a pénzem is elfogyott. Az egyik községben ruházati ktsz alakult. Beálltam. A Zoli még hívott egyszer-kétszer. „Van lakás?" Nem volt, maradtam. Aztán kapott lakást, megnősült, született két gyereke.

Az egészben a legrosszabb az, hogy mindenki röhög a történeten, még csak ki sem panaszkodhatom magam. Pedig ez tragédia. De te is röhögsz!

– Nem, nem – tiltakozott az ügyvéd, felkelt, mert valóban alig bírt uralkodni a vonásain. Felerősítette a rádiót. Tánczenét adtak.

Katinka kilépett a szandálból, a lábujjait mozgatta, azokat nézte mereven.

– Elkenődtem... Mióta is vagyok nálad? – kérdezte, de nem nézett órára. – Mióta is... És semmi kedveset nem mondtál, semmi bókot...

– Dehogynem! Mindjárt az elején, hogy csinosabb vagy...

– Ja?! Az olyan, mint a „hogy vagy". Ne, ne, ne, ne! Most már úgysem érne semmit. Inkább piát adj még!

Az ügyvéd valamelyes aggodalommal pillantott vendégére. Mi lesz ebből? Aztán mégis előszedte a bort a rejtekhelyről.

– Nincs szerencsém, hiába, nincs szerencsém. A húgom, Marika, hat évvel fiatalabb nálam, s most megy férjhez másodszor.

– Kérlek – udvariaskodott az ügyvéd –, tolmácsold szívből jövő jókívánságaimat.

– Meglesz – bólintott a nő könnyedén, majd hátrahúzódott székében, s különös nyomatékkal, folytatta. – Vidékre utaznak, szolgálati lakásba. Marika új férje erdőmérnök.

– Csakugyan?

Katinka bosszúsan nyelt, drámaian szólalt meg:

– A lakás felszabadul.

– Áh, – mondta az ügyvéd. – Értem. Sajnos, már nem foglalkozom lakásügyekkel, talán tudod, hogy . . .

– Nem? – kérdezte a nő, s a szót hosszan elnyújtotta. – Egy szoba összkomfort. A konyha majdnem akkora, mint a szoba, lakószobának használták. Miért ásítasz? Legalább tedd a kezed a szád elé.

– Bocsáss meg, idegesség. De azért figyelek: a konyhát lakószobának használták.

– Ahogy mondod, Ede. Ahogy mondod – gúnyolódott Katinka. – Ideális lakás. Házaspárnak: egy szoba-konyha; két különálló embernek: két szoba. El akarják adni, hogy kocsit vegyenek. Szerintem a kocsi még ráér.

– És őszerintük? – nevetett a férfi.

– Mihelyt tudomást szereztem a házasságról, felutaztam Pestre. Marikánál szállottam meg, a probléma pedig az . . .

Az ügyvéd álmossága eloszlott, szeme élénken csillogott, homloka olykor ráncba borult, néha cuppantott, néha bólintott.

Később, sokkal később, miután sok részletet meghánytak-vetettek, közel hajolt a nőhöz, szinte mámorosan suttogta:

– Katinka, nem is tudod, milyen kimondhatatlanul édes vagy, mikor ilyen lelkesen beszélsz.

Délig aludt, a porszívó búgása ébresztette föl, a húga takarított. Aztán a búgás megszűnt, s ő tudta, hogy Marika a tükör előtt gyönyörködik. Lusta

volt mozdulni, kikiáltott hát, hogy ébren van és éhes.

Marika nemsokára megjelent a reggelivel, leült az ágy mellé.

– Későn jöttél haza. Nagyon aggódtam, Katinka.

– Felesleges volt – felelt amaz teli szájjal –, a gyűrűk miatt semmi baj nem volt.

A fiatalasszony először nem értette, aztán hirtelen kipattant belőle a kacagás, élesen, magasan, gyöngyözőn, gödröcskésen, szeme megtelt könnyel. Kimerülten dőlt hátra.

– Rég nem mulattam ilyen jól.

– A fene egye meg, milyen szép vagy – jegyezte meg Katinka őszinte elismeréssel és őszinte irigységgel.

Zsiga, a vőlegény nagyon sajnálta, hogy nem ismerkedhetett meg Katinkával. Majdnem éjfélig várt rá. Harmadnap együtt vacsoráztak. Mialatt Marika a konyhán foglalatoskodott, Katinka Zsigával beszélgetett.

Tetszett neki a mérnök: nagy darab, rokonszenves ember, csupa erő, tettrekészség, férfias kedvesség, amellett jóképű.

– Még sohasem történt velem az, ami most – jegyezte meg Katinka. – Könnyen barátkozom, de mindig gyanakszom. Benned annyira megbízom, hogy még a titkaimat is elmondanám neked.

– Bennem meg is bízhatsz.

– A Boris Christoff elbújhat melletted, olyan mély a hangod. Hát igen, egyszer majd beszélek

veled. Mert én nem vagyok ám olyan szerencsés, mint Marika, még sohasem voltam boldog...

Marika lépett be a tállal.

– Mit pusmogtok? – kérdezte érdeklődés nélkül, választ nem várt, már rakta a tányérokra a húsokat.

Vacsora után, még üldögéltek egy ideig az asztal mellett. Marika vitte a szót, kipirult arca csillogott, kecses, gyors kis mozdulatokkal igazgatta hol a haját, hol a blúzát, lenyúlt az asztal alá: meghúzta a harisnyáját, a lakkozást szemlélte meg a körmén, kiegészítette a rúzst a száján, közben bele-belepillantott a tükörbe. Az új lakás berendezéséről beszélt, milyen bútor kell még, mit hagy itt a régiből, mit visz magával.

– És nem is sajnálom, hogy elköltözünk Pestről. Úgy éltem itt, mint Hajdúszoboszlón. Akit szeretek, azzal az Északi-sarkon is boldog lennék, ahol csak rozmárok vannak. Ugye, tudod, Katinka, a lakás árából kocsit veszünk. Bejövünk Operába, koncertre, színházba, vacsorázni, vagy ami eszünkbe jut. És vésd az agyadba, Trabantba nem ülök, ez az első kocsi az életemben, legkevesebb egy Wartburg legyen. Legkevesebb! A türkizkék ruhában fogok kiszállni a Wartburgból az Opera előtt, hadd essen hasra a portás és mindenki!

Felállott, székét hátratolta, szembefordult a tükörrel, lassan, ünnepélyesen lépdelt, gőgös fejtartással, összeharapott ajakkal.

Később, hogy a kedélyek lecsillapultak, Katinka megjegyezte:

– Lehet, hogy itt maradok.

Marika mint az anyatigris támadt rá:

– Hol? Itt!

– Pesten. Mármint ha minden sikerül. Nagy meglepetést tartogatok számotokra.

Marika átölelte, szeme megnedvesedett:

– Mi az a meglepetés, mondd, Katinka, na mondd, drágám, mondd! Férjhez mész?

Katinka bólintott, amolyan szemérmes-bizonytalan-tanácstalan-hitetlen bólintással. Húga ráakaszkodott, összevissza csókolta, közben neveket dobott föl találgatásformán.

– Tudtam! – kiáltott föl az ügyvéd neve hallatára. – Éreztem. Az idegeimben éreztem.

Zsiga nagy kezébe vette a lány kezét, átható, gyöngéd pillantással nézte, hangja a szokottnál is mélyebbről jött:

– Örvendek, Katinka.

– Ti mikor esküsztök? – kérdezte.

Amazok mosolyogva néztek össze. Már három hónapja házasok.

– Azt szerettem volna, hogy együtt legyünk boldogok – sóhajtott Katinka. – Én mindent megünneplek majd, eljegyzést, esküvőt, az eljegyzés évfordulóját, az esküvőét, minden évben, hogy minél több ünnep legyen az életemben. Ünnep és nem albérlet, mákok szaga, doha, piszka. Fujj!

– Ne izgasd fel magad, aranyom, minden jóra fordul, meglásd.

– Milyen szép volna négyesben ünnepelni, itt egymás közt. Erről is le kell mondani, mint annyi-annyi szépségről...

Hangja elcsuklott, szeme kivörösödött, könnyek

csordultak az arcára, elbújt zsebkendője mögé, és szipogott. A fiatal házasok tanakodva néztek össze a feje fölött. Mit tegyenek?

– Zsiga! – kiáltott föl Marika, s mint a lelkendező gyermek, összecsapta a két tenyerét. – Eljegyezzük egymást.

– Egyetlenem – szólalt meg az erdőmérnök, miután felfogta, miről van szó –, egyetlenem, mióta a világ világ, előbb tartják az eljegyzést, és utána az esküvőt. Ezen nem lehet változtatni.

Marika megcsóválta szőke fejét:

– Milyen konzervatív lettél egyszerre! Milyen konzervatív!

Az erdőmérnök elpirult, mint amolyan vérmes embernek, szinte kétszeresére duzzadt a feje. Ujjai tehetetlenül mozogtak a combján.

– Pirul! – kiáltott fel Katinka. – Milyen édes, ahogy pirul. Marika, megcsókolhatom a férjedet?

A két nő közrefogta, simogatta, paskolták, csókolták, az meg boldogan brummogott, hogy:

– Gyerekek, no, gyerekek, no.

Néhány nap múlva megtartották a közös eljegyzést. Pezsgőt ittak, sok pezsgőt, a férfiak kitettek magukért. Megérte, a hangulat percről percre emelkedett. Marika teli volt villamossággal, a jókedv édesen csiklandós trillákban tört ki belőle.

– Azt mondtad, hogy lakástok már van – fordult a nénjéhez –, de azt még nem mondtad, hogy hol van?

– Zsiga még nem beszélt veled? – kérdezte Katinka elszántan. – Itt fogunk lakni. Megbeszéltük.

– Hi! – Marika csak ennyit mondott, a zsebken-

dőt a szeméhez szorította, vadul sírt, egész teste rázkódott bele. Zsiga tehetetlenül magyarázta, hogy így meg úgy, ők boldogok, legyen az Katinka is, hiába. Az asszony egyre a kocsit emlegette, hogy számított rá, beleélte magát. Borzasztó.

– Kocsi is lesz, egyetlenem. Ígérem neked.

Az asszony felnézett, gyors, bizonytalan pillantással:

– Ígéred? – kérdezte, boldogan, hogy belekapaszkodhat az ígéretbe, s megszabadulhat a fájdalomtól. A szeme ismét csillogott, kifújta az orrát, felhajtotta a pohár pezsgőt, amit Ede töltött neki. Egy pillanat, s már éppoly önfeledten trillázott, mint az előbb. Akkor bánatában, most ismét örömében ömlött a könnye.

Könyvkiadás mai módra

Reggel megszólalt a csengő. Magas, vöröses hajú férfi állt az ajtó előtt. Kérdőn néztem rá, ő mosolygott, így jelezte, hogy igen, engem keres. Kinyitottam az ajtót – „excuse me" – mondta, félretolt, s bement a szobámba.

Most ott ül a karosszékemben, a szája egyik sarkában szivar, a másikban rágógumi. Előtte füzet, kezében ceruza, a könyvkiadásunk érdekli. Hiába szabadkozom, hogy nem vagyok illetékes, legyint, ő csak a magánvéleményemre kíváncsi. És jegyez, jegyez. J. G. McGregor, amerikai újságíró: jegyez, ha motyogok, ha a vállam vonom, tehetetlenül széttárom a karom, jegyez könyörtelenül.

Manapság ugyan nem illik, mégis félek. Ki tudja, milyen állításokat ad majd a számba. Úgy gondolom, legjobb védekezés, ha megelőzöm, s én adom közzé az interjút.

Az első kérdés így hangzott: – Milyen átlagos példányszámban jelennek meg a könyveik?

Én: – Ötezer példányban.

McGregor: – Hallottam ezer, sőt, ötszáz példányos kiadásokról. Mi a magyarázata az alacsony példányszámnak?

Én: – Kis példányszámban azokat a műveket

jelentetjük meg, amelyeknek szelleme nem egyezik kultúrpolitikánk céljaival.

McGregor: – Ezek a művek károsak?

Én: – Mondjuk, nem üdvösek.

McGregor: – Rossz hatásuk lehet a fiatalokra?

Én: – Meg mindazokra, akiknek a világnézete bizonytalan.

McGregor: – És mi ezeknek a műveknek a további sorsa?

Én: – Ugyanaz, mint a többié. Egy részük könyvkereskedői forgalomba kerül, más részüket könyvtárak vásárolják meg.

McGregor: – Szakkönytárak, ahol a közönség csak különleges engedéllyel juthat hozzá ezekhez a művekhez?

Én: – Vasfüggöny-legenda. A közkönyvtárakból bárki kiviheti ezeket a könyveket.

McGregor: – Elképzelhető, hogy egy ilyen könyből a budapesti közkönyvtárak száz példányt vásárolnak meg?

Én: – Elképzelhető.

McGregor: – Ha száz könyv ötnaponkint olvasót cserél, az évi 7300 olvasót jelent. Hát nem félnek, hogy ilyenformán a nem-üdvös könyv túl széles körben érezteti nem-üdvös hatását?

Én: – A mi ideológiánk sokkal szilárdabb alapokon nyugszik, semhogy ilyesmitől tartanunk kellene.

McGregor: – Ha annyira biztos alapokon állnak, miért adják ki ezeket a könyveket ilyen képtelenül alacsony példányszámban?

Én: – Azért, mert a papírt drága devizáért

vesszük, s mi sem természetesebb, mint hogy azoknak kedvezünk, akikkel, egyetértünk. Nem?

McGregor: – Áhá, ez az a híres alépítmény. És nyilván ugyanezen okból kevés nyugati írót adnak ki?

Én: – Hogy mondhat ilyet! Rengeteg nyugati írót adunk ki, nemcsak jókat és közepeseket, hanem rosszakat is.

McGregor: – Természetesen kisebb példányszámban, mint a magyar szerzők műveit?

Én: – Szó sincs róla. Nem vagyunk soviniszták.

McGregor: – Szóval nagyobb példányszámban. És miért?

Én: – A közönség szereti a nyugati írókat, s mi kedvében járunk a közönségnek.

McGregor: – És a fordításban megjelent nyugati művek között nem akadnak véletlenül nem-üdvös hatást keltő művek?

Én: – Akad olyan is.

McGregor: – Akkor nem értem, hogy ha önök a közönség kedvéért nem sajnálják a devizáért vásárolt papírt a nem-üdvös nyugati szerzőktől, akkor miért sajnálják a nem-üdvös magyar szerzőktől?

Én: – Kérem, a mi kiadói politikánk kristálytiszta, ön azonban, aki mindent a kapitalista szemszögéből néz, nem értheti meg ...

McGregor: – Oké! Oké! Hallottam, hogy önöknek vannak olyan kiadványaik, amelyek elsején 10 000 példányban jelennek meg, és tizenötödikén már 11 000 példány van belőlük raktáron. Igaz ez?

Én: – Erről nem tudok nyilatkozni.

McGregor: – Kár, mert megkérdeztem volna, hogy a drága papír... Mindegy. Szeretném viszont megtudni, ha lehet, hogy hány példányban kell megjelentetni egy könyvet, hogy a ráfordított költségek megtérüljenek?

Én: – Véletlenül tudom: 14 000 példányban.

McGregor: – Sajátságos! Az átlagos kiadás 5000 példány, ezek szerint önök a könyveikre átlag 280%-ot fizetnek rá.

Én: – Kapitalista szemlélet! Nálunk a kultúra nem üzlet.

McGregor: – Efelől sikerült meggyőznie. Hiszen, ha egy – az ön kifejezésével élve – nemüdvös művet 1000 példányban adnak ki, akkor a ráfizetés több, mint 1400%. Így van?

Én: – Így.

McGregor: – Szabad megkérdeznem, hogy a nem-üdvös írók között nem akad véletlenül reakciós érzületű író is?

Én: – Hogyne akadna.

McGregor: – És az ő műveiket is 1400%-os ráfizetéssel adják ki?

Én: – Természetesen.

McGregor: – Mit gondol, hogy eme érdekes eszmecsere után mi szeretnék lenni, ha Magyarországon települnék meg?

Én: – Lekötelezne, ha megmondaná.

McGregor: – Vagy nyugati író, mert akkor sokat keresnék. Vagy magyar reakciós író, mert akkor én kapnám a legtöbb állami támogatást.

Házasság mai módra

A Mátrában ismerkedtek meg. Anikó alig mozdult ki az üdülőből, naphosszat magolt a kert végében, a körtefa alatt, ahol senkit sem zavart. Jogot tanult az estin, vizsgára készült. Dezsővel, a szelíd és félénk tudományos kutatóval mindjárt első nap megismerkedett. Egy asztalnál étkeztek, s valahányszor Anikó ráért, együtt mentek a hegyek közé Dezső Trabantján, beültek a presszóba, vagy sétálgattak ebéd után az árnyas utakon.

Dezső beutalása korábban lejárt, Anikó még maradt néhány napig, aztán vizsgáznia kellett. Úgy egyeztek meg, hogy ekkor és ekkor, itt és itt találkoznak, aznaphoz két hétre, Pesten.

Elbúcsúztak, a férfi beült a kocsiba, a lány bedugta fejét az ablakon:

– Még lesmárollak egyszer – mondta –, belefér a keretbe. Aztán ne feledd, hogy te az én asztalom vagy, de én is legyek hiánycikk neked, különben beüt a balhé.

A csók ízét valamelyest megzavarta, hogy nem értette pontosan a lány szövegét, megtudakolta hát:

– Hogy érted, drágám?

– Csak úgy, tudósfej, hogy mélyítsd el a szitut,

s vagy csaó bambina, vagy you are my destiny. Világos?

Nem volt világos, de szégyellt tovább kérdezősködni, csak mosolygott, a tudományos káderekre jellemző ártatlanul jóindulatú mosollyal, tekintete még egyszer végigsimogatta a lányt, akinek virágzó nőiessége szinte szétfeszítette a méregzöld nadrágot, mely övön alul, s a sárga pulóvert, mely övön felül takarta.

– Csaó, my destiny – intett, azzal gázt adott, és elporzott.

Ennek a rögtönzésnek köszönhette, hogy ráébredt a helyzetre: a lány szavai azt jelentik, vagy örökre vége, vagy örökre együtt. Mire Pestre ért, már az utóbbi megoldás mellett döntött, s az elhatározás napról napra erősödött benne.

Aztán elkövetkezett a találka napja. Alig nézett körül a nyári vendéglőben, egy félreeső asztalnál megpillantotta Anikót. Fáradtnak látszott, a vizsgák megnyújtották a vonásait, megfakították a színeit. A hangulatos környezet közlésre ingerelte Dezsőt:

– A házasság mellett döntöttem – szerette volna mondani, de a lány megelőzte:

– Bekajoltam – ezzel a szóval üdvözölte, s ujjait pattogtatva sorolta el, mi mindent fogyasztott: kaszinótojás, egy doboz ringli, bécsi szelet –, s a hülye csak akkor mondta, hogy resztelt máj is van. Nagy majréban voltam, mi lesz, ha átrázol. Lóvé almás, még egy tantuszom sincs, hogy telefonálhattam volna valamelyik ürgének.

Hirtelen elhallgatott.

– Tudod, hogy nézel rám? – kérdezte. – Mint egy tész-elnök, akit felszólítottak, hogy a beszámolóját latinul mondja el.

– És ez hogy jutott eszedbe?

– Röhejes! Úgy jutott eszembe, hogy eszembe jutott, mert ha nem jutott volna eszembe, nem is mondtam volna. Nem igaz? És még nem is csókoltál meg.

– Csakugyan.

Abban a pillanatban, hogy a lány bőrét az ajkán érezte, a világnézete megváltozott:

– Döntöttem – szerette volna megmondani, de Anikó füles koffert húzott elő az asztal alól, s kotorászni kezdett benne.

– Ebédelsz, Didili? – kérdezte oda se figyelve.

– Délután öt órakor? Ebédelni? – ámuldozott Dezső. – Már régen túl vagyok az ebéden.

– Megvan! – mondta Anikó. – Mégiscsak jól emlékeztem, hogy betettem ezt is. Jegyzet. Ödöntől kaptam kölcsön. Ő is az estire jár. Klassz tag, csak sántít. Lerúgták egy meccsen, most vízipólózik. A medencében állati klassz. Ja! Fizess, és menjünk. Kocsival vagy?

Dezső intett a pincérnek, karját felemelte, hüvelykjét összedörzsölte a mutatóujjával; közben bólintással jelezte, hogy kocsival jött.

– Ugye, elviszel? – mosolygott rá a lány, olyan forrón, hogy kiverte az édes verejték.

– Igen . . . igen . . . – dadogta – én is éppen erre gondoltam.

Beültek a kocsiba, s ő kérdés nélkül a Rózsadomb felé indult. Ott lakott.

– Bediliztél, Didili? – kérdezte a lány, s kezét szelíden a kezére csúsztatta. – Újpestre megyünk.

– Hozzád?

– Hozzám? Nem Újpesten lakom.

– Akkor miért megyünk Újpestre?

– Az Ödönnek visszük vissza a jegyzeteket, mutattam, nem emlékszel? Az Ödön az, aki klassz, csak sánta. Tényleg nem emlékszel? Megígértem, hogy ma ott lesz a jegyzet. A haverjának kell, aki őszre halasztotta, most elutazik, viszi magával, hogy tanulhasson. Még két könyv sürgős, a Rózsáé, ő a Móricz Zsigmond körtéren lakik, s a Nuskóé. Várj csak, beleírtam a címet. Érdliget. Mindjárt megmondom az utcát is...

– Érdliget? – kér ezte Dezső tompán.

– Ahogy mondod. Nem látszol boldognak, Didili.

– Én ugyanis arra számítottam, hogy ez a délután a mienk, megbeszéljük, hogy aztán hogy és mint lesz...

– Megbeszéljük – hagyta rá a lány –, de előbb visszavisszük a jegyzeteket, te ajser vagy, nem érted, minden jegyzetet kölcsön kaptam. Leesett már a tantusz?

– Tehát – szólalt meg némi hallgatás után a tudományos kutató –, Újpestről Érdligetre megyünk...

– És közben útba ejtjük a Körtért. Tudósfej, úgy figyeled az utat, mintha meg akarnád enni. A vizsgáimra nem is vagy kíváncsi? Az egyik tag állatian hülye volt, az ember nem érti, honnan újítják az ilyen ürgéket. Nem tudta kifejezni magát.

A nagy pofájával takargatta a hülyeségét, de akkora pofát ő nem tudott vágni, hogy ki ne bújjon alóla.

– Este lesz, mire visszaérünk Pestre – jegyezte meg a lány Érdligeten.

– No, látod – mondta Dezső élénken.

– Mit látok?

– Hogy elmúlt a nap, most már nemigen lesz rá idő, hogy beszélgessünk. Pedig én mindent lelkiismeretesen átgondoltam, és úgy határoztam ...

– Bocsáss meg, hogy a szövegedbe tiprok, de a Sárihoz is fel kell ugranom.

– A Sárihoz? – visszhangozta a férfi gyászosan.

– Nem tudod, ki a Sári, de az nem baj. A Thököly úton lakik. Muszáj felmenni, hogy ne legyen öngyilkos. A krapekja elhúzta a csíkot, ilyenkor valakinek ki kell rázni belőle a dorlotinokat. Világos?

Dezső elkomorodott.

– Te is ott alhatsz – vigasztalta a lány.

A férfi a fejét rázta, letette Anikót Sári lakása előtt, s rosszkedvűen indult hazafelé. Belészorult a lánykérés.

– Döntöttem, Anikó – szerette volna mondani aznap, másnap, harmadnap, de csak negyednap került rá a sor. A lakásában mindent előkészített az ünnepi alkalomra. A bárasztalkán virágcsokor, kis tányérban két gyűrű, a jégen pezsgő.

– Állati – tört ki Anikóból az elragadtatás már a ház előtt. – Menő fej vagy, Didili. Állati klafa helyen laksz. Marhaszép!

Ugyanezekkel a jelzőkkel illette a lakást is, a kilátásra ezt mondta:

– Frankó klafa!

Körüljárt a szobában, sorra kipróbálta a kagylóforma karosszékeket, kipróbálta a rekamiét, megszemlélte a képeket, de a száját elhúzta:

– Nem elég absztraktok.

A férfi olykor kísérletet tett, hogy a szobából átterelje a hallba, a virágcsokor közelébe, ahol a pezsgő várt rájuk, s a kijelentés, hogy:

– Döntöttem, Anikó.

– Mi a hézag? – kérdezte végül a lány. – Gáz van?

Dezső a fejét rázta, s ott állott makacsul a bárasztal előtt, onnan integetett, onnan hívogatta a lányt, aki végre kitört:

– Úgy kacsingatsz, mint egy cukrosbácsi.

– Gyere ide, drágám. Kérlek, gyere ide.

Anikó végre engedett a hívásnak. A csokrot észrevette:

– Állati szép – mondta –, ha kecske volnék, lelegelném.

És ekkor a gyűrűket is megpillantotta a tányéron:

– Ezzel mit akarsz? Az őseidé volt?

Dezső félénken mosolygott:

– Nem találod ki?

– Nem szeretek találgatni – azzal már indult volna vissza szobába, de a férfi visszatartotta:

– Ha te is úgy akarod, Anikó drágám, a feleségem leszel.

A lány arcán óriási trópusi mosolygás, szája a füléig, szeme kerekre nyílt:

– Marhajó, Didili. Hát ezért fontoskodtál annyit, mint egy kandidátus, aki elvesztette az opponenseit! Megkérted a kezemet! Micsoda aréna! Egy ilyen tudósfej, mint te, elveszel engem, a népi kádert? Röhejes!

Egy pillanat szünetet tartott, majd közelebb lépett a férfihoz:

– Jól meggondoltad, Didili? Mert én képes vagyok, és hozzád megyek.

– Nem vagyok az elhamarkodott elhatározások embere.

– Az igaz. Harmincöt éves vagy, és még egyszer sem nősültél. Csak azt nem értem, miért éppen engem akarsz elvenni? Autós fej vagy, lakásod is van? Miért éppen engem?

Dezső a cipője orrát nézte, s érezte, hogy a vér a fejébe tódul, úgy érezte magát, mint egy lampion, melyet alkalmatlan időben világítottak ki.

– Mert szeretlek – suttogta, majd óvatosan felpillantott a lányra.

– Én is szeretlek – mondta amaz kedvesen.

– Mi, tudósok, elfoglalt emberek vagyunk, de nagyon tudunk szeretni.

– Nálunk, normásoknál ugyanez a helyzet. De ha már itt tartunk, szívjuk fel a pezsgőt.

– A boldogságunkra!

A poharakat visszatették a bárasztalra.

– Csak egyet nem értek – szólalt meg aggodalmasan a férfi.

– Nyertél. Mert én semmit.

– Mátraházán, amikor elbúcsúztunk, te beszóltál a kocsiablakon, azt mondtad: vagy csaó bambina, vagy you are my destiny. Pontosan emlékszem a szavaidra.

– Na és ha mondtam? – azzal Anikó tenyere közé szorította a férfi fejét, s mielőtt szájon csókolta, fürkészve nézte az arcát:

– Édes vagy, mint egy iskolaigazgató, aki azt hiszi, hogy gimnazista. Nekem eszembe se jutott, hogy beverjük a frigyet.

– Nem? Én azt hittem, hogy választás elé állítottál.

– Ultimátum elé? – nevetett a lány. – Szó sincs róla. De ha akarod, azt is lehet.

– Akarom, persze hogy akarom. És most üljünk le, és beszéljük meg, hogy te hogy képzeled, én hogy képzelem, mert a házasság, ugye...

– Komoly dolog. Ahogy mondod, Didili. Annyira komoly, hogy most mindjárt elmegyünk a cuccomért.

– A cuccodért... – visszhangozta Dezső megdöbbenten.

– Távházasságot akarsz?

– Nem. Csak...

– Nem szeretem ezeket a kispolgári kakecolásokat.

Dezső meghajolt a határozott vélemény előtt. Egy félóra múlva már az albérleti szobában voltak, ahol Anikó negyedmagával lakott. Az albérleti kopárságban a négy lány ágya, a tarka, színes, üdítő rendetlenség négy oázisa, megannyi kísérlet arra, hogy ki-ki otthont teremtsen magának né-

hány négyzetméter területen, s az otthonra ráüsse egyénisége bélyegét.

Dezső az állát simogatva vette szemügyre Anikó birodalmát, mely az ágyon kívül jókora színes papirossal letakart ládából állott, benne polcok, a polcokon könyvek, alul, cipők között turista kávéfőző, deszkadarabbal fedett befőttesüveg, másfél ujjnyi disznózsírral. Az ágyon kék-vörös kockás pokróc, kispárna, kétes tisztaságú huzatban; keresztbenkasul ruhák, sálak. Egy széken hasra fordított, nyitott könyv, mellette, hamutartóban rúzsos csikkek kupaca. A falon képeslapokból kivágott, rajzszegekkel feltűzött reprók modern mesterektől, berámázott itatóspapír színes tintafoltokkal; egyik oldalán gomba, a szárán sárga csokornyakkendő, a másikon rozsdás kolomp zöld selyemzsinórral. A ládán Black and White viszkispalack, vastagon befolyatva olvadt gyertyával, zöld, kék, lila, vörös olajfestékkel.

Tekintete megragadt a látványon.

– Nézed, mire képes a dolgozó nép? – kérdezte Anikó.

Mikor visszaérkeztek Dezső lakására, Anikó tettre készen tekintett körül, minél hosszabban nézelődött, annál mélyebben szántott a vonás két szemöldöke között. Rosszallón csóválta meg a fejét:

– Bemodernizálom ezt az avítt odút. Így nem lehet lakni.

– Helyes – mondta megtörten a férfi –, nagyon helyes. Addig is sétálok egyet, hogy ne zavarjalak alkotó tevékenységedben.

Három órai bolyongás után tért haza.

Nagyjából felkészült, a mű mégis meghökkentette. Mintha idegen lakásba nyitott volna be. Lassankint felfedezte a lány dísztárgyait: a viszkispalackot, a gombát, a kolompot, majd a saját dísztárgyait is, ezeket nehezebben; Anikó zendülő szelleme nemcsak a helyüket változtatta meg, hanem a szerepüket is. A hasas olasz váza szájjal lefelé állt, fenekén nagy fehér kő, az absztrakt szobrok formájában. A polcokon helyenként széttolta a könyveket, az egyik ily módon keletkezett résbe vázát tett fagallyakkal, a másikba óceániai maszkot, a harmadikba négy darab tüzelőfát, művészies rendbe illesztve. Az ágyon rozsdás bádogdarab lógott, s szolgált keretül a primitív betűkkel rótt buzdításnak: „Vezess baleset nélkül."

– Ezt honnan szerezted?

– A toalettasztalomhoz mit szólsz?

A fürdőszoba tükrét három fakanál foglalta keretbe, alatta a szennyesláda az élére állítva s szőnyeggel letakarva, rajta a tupírozófésű, csipesz kölnispalack, ráspoly, körömvágó olló, továbbá egy bonbonière a Bakucz család hagyatékából, oldalán tussal a következő szöveg: „A hamvaim."

– Úgy bámulsz, mint Kolumbusz Kristóf, mikor azt hitte, hogy fölfedezte Amerikát.

Anikó bikiniben hevert a rekamién, a jól végzett munka boldogságában. Dezső végignézett rajta, s már csak őt látta:

– Én is felfedeztem egy új világot – mondta ábrándosan –, egy csodálatos, új világrészt.

– Akkor bekajolunk, jó?

– Jó. És utána megbeszéljük ...

– Tudom, tudom, „közös dolgainkat" ...

Vacsora után Dezső utánagondolt, hogy mi mindent szeretne megbeszélni a lánnyal az esküvő előtt. Némi torokköszörülés után megszólalt:

– Azt hiszem, semmi akadálya sincs, hogy megbeszéljük a házasságunkkal kapcsolatos teendőket, és összehangoljuk a házaséletről való elképzeléseinket, például, mi a te véleményed ...

– Jó! – kiáltott fel Anikó, s a nagy lábujjára meredt, mintha kísértetet látna. Majd ollót hozott:

– Pedikűröznöm kell, de te csak beszélj, azért figyelek.

– Egy pillanat – mondta Dezső, kiment a konyhára, tett-vett. Abban a reményben tért vissza a szobába, hogy Anikó azalatt rendbe szedte a lábát.

– Te szereted Petőfit? – kérdezte a lány. – Én nem. Mit akartál szövegelni? Áhítattal hallgatlak, mint tagjelölt a párttitkárt.

– Egy olyan nagy jelentőségű lépés előtt, mint a házasság, öntudatos ember mindent megfontol, mérlegre tesz, latolgatja a kedvező és kedvezőtlen esélyeket. Én mindenesetre úgy határoztam, hogy teljesen új alapokra fektetem az életemet, hogy mi módon, azt majd kifejtem konkrétan ...

– Mit gondolsz, ez csak keményedés, vagy tyúkszem lesz belőle?

– Véleményem szerint nem fajul tyúkszemmé – mondta mély sóhajtások között, ujjait egymásba fonta, megropogtatta. – Drágám, ha nem esik nehezedre, gondolkodj egy kicsit az én fejemmel.

– Szívesen megtenném, de élettani képtelenség.

– Mondd, nem tartod komoly dolognak a házasságot?

– Már hogyne tartanám – felelt a lány, s még egyszer szemügyre vette a gyanús keményedést. – A házasság olyan kispolgári intézmény, melyet a forradalom sem nélkülözhet.

– Te bűbájos sátánfióka, próbáld megérteni, hogy ez a házasság életem legnagyobb fordulata, s nagyon zavar, hogy tyúkszemvágás közben beszéljek róla.

– Egy szavadba kerül, s abbahagyom. De nem látom értelmét. Én ezekkel a lábakkal megyek a házasságba, a tyúkszemeimet is magammal viszem. Okosabb lett volna előbb megáztatni. Már rég túl lennék rajta. Beülök a kádba, addig tvisztelj magadban, vagy tanulj portugálul. Csaó, csaó.

Talán egy óra is beletelt, míg ismét megjelent. Dezső addig lejjebb szállította az igényeit:

– Tulajdonképpen – mondta egy kissé idegesen – a problémákat menet közben is megoldhatjuk, tehát ez nem is sürgős, viszont a gyakorlati teendőkről döntenünk kell: mikor esküszünk, kiket hívunk meg, kik lesznek a tanúk...

– Ide hallgass, Didili – mondta a lány –, most az öledbe ülök, hogy szét ne robbanj. Tudom, neked nagy dolog az esküvő, mondtad. De én nem akarok semmi arénát, kispolgári cirkuszt, mirtuszkoszorút, nyoszolyólányokat, nászindulót, esküvői lakomát, hogy a vén trógerok hülyüljenek, lucskosra nyalják a szájukat, célozgassanak a nászéjszakára. Semmit.

Bemegyünk: kijövünk, mint házasok. Kész. Úgy fintorogsz, mint aki lenyelt egy gyufásskatulyát.

– Természetesen minden kívánságod szerint lesz mondta Dezső búsan. – Én valahogy másként szerettem volna, tudod, minden családban vannak hagyományok . . .

Anikó a szavába vágott:

– A hagyományok arra valók, hogy legyen mit felrúgni. Szóval mikor esküdjünk? Vasárnap nem. Akkor pihenünk. Szerda nem jó, csütörtök megint nem. Péntek sem . . . – A napokat az ujjain számlálta. – Szombat! Jó? – Remek, szombaton a hitvesed leszek!

Szombaton Dezső már indulóban volt, amikor Anikó felcsörgette:

– Már majréztam, hogy nem találllak a szobádban, Didili. Halál gáz van, mára almás a frigy.

A szavakat nem értette, csupán a hangsúlyból találta ki, hogy valami nincsen rendjén.

– Mit akarsz mondani? – kérdezte ingerülten.

A lány ugyancsak ingerülten válaszolt:

– Különmunkát kaptam, estig hajtom a melót, nem érek rá esküvőzni.

– És ezt most mondod?

– Nekem is most mondták.

Kínjában a testsúlyát cserélgette egyik lábáról a másikra, a tarkóját vakargatta.

– Ott vagy még?

– Itt vagyok.

– Már azt hittem, szétbontottak. Miért nem beszélsz? Miért hallgatsz?

– Blőd helyzet – szólalt meg nagy erőfeszítés után. – Miért hallgatsz? – kérdezte ezúttal ő.

Ekkor felcsendült a lány nevetése, megtöltötte részeg vidámsággal a készüléket:

– Mit nem adnék, ha láthatnálak, Didili! Ha láthatnám a gyászkeretes képedet! Két fekete lovat kellene eléd fogni, s fuvaroznád a koporsót a temetőbe.

– És te ezen viccelsz? Neked ennyire nem fontos? Én azt hittem ...

– Nyugi, nyugi, nincs semmi vész. Tudom a kötelességem, nem hagylak szégyenben. Mához egy hétre bekötöm a fejedet, nehogy a kartársak ujjal mutogassanak a megesett tudományos kutatóra.

– Ne haragudj, kérlek, nem értem. Elvégre, ha egy dolgozó bejelenti ...

– A dolgozó nem jelentette be.

– No de miért nem?

– Mert úgy látszott, hogy minden rendben van, Didilikém. Ezért. És különben is hérázom van tőle, hogy a góré tudja.

– Akárhogy is vesszük, kérlek, egy ilyen kivételes alkalom, ugyebár... Ami nem ismétlődik, vagy hogy mondjam ... Át kellene érezned, kérlek.

– Hol hagytad az eszed? Úgy viselkedsz, mint a tarhonyagyáros, aki elvesztette az Úristen címét. Attól, hogy ma délután örök hűséget esküszöm neked, a góré nem kap prémiumot. Nincs mese, a különmunkát le kell tiporni. A dolgozók államában a legfőbb érték a prémium. Ez a szitu.

A vonal másik végén némaság.

– Most meg miért hallgatsz, mint a dinnye a jégen? Vedd elő az eszedet, Didili, mert pártában maradsz.

– A helyzet rendkívül kellemetlen. Te nem érted az ilyesmit. Mit csináljak a tanúkkal? Az én kedvemért feláldozták a víkendjüket. Egy miniszteri főosztályvezető és . . .

Még kétszer elhalasztották az esküvőt, de végre megtörtént. Nem találkoztak sűrűn, elfoglaltságukat ritkán sikerült egyeztetni. A szabadságukat viszont egyeztették. Ősszel utaztak el, körülkerülték a Balatont, s hol itt, hol ott vertek sátort. Az időjárás kedvezett nekik, sütött a nap, a víz meleg volt. Valójában ekkor szerették meg egymást.

Utolsó nap egy domb hátáról búcsúztak a Balatontól, mely lassan ködökbe öltözött. Dezső arra gondolt, hogy ebben a bűbájos teremtésben megtalálta élete boldogságát. Valami ilyesmit gondolhatott Anikó is, mert hirtelen szembefordult a férfival, és így szólt:

– Állati szerencsém van. Ez az első házasságom, és máris ilyen boldog vagyok. Mit szólsz, Didili?

A halhatatlanság útja

Néhány évvel a szerződésben megállapított idő után az író befejezte művét. Mivel több ízben sürgették, haladéktalanul átadta a kész művet illetékeseknek. Ezután több hónapig várt, majd egy éjjel telefoncsöngetés verte föl. Az illetékes szerkesztő jelentkezett a jó hírrel, hogy a művet egyhangúlag elfogadták. Köszönje a szerző ezt eszmei mondanivalója magasrendűségének, kiváló szerkesztési készségének, valamint stiláris erényeinek.

– Nagyon köszönöm – mondta az író.

– Csak a kötelességemet teljesítettem – felelt a szerkesztő.

Az író még megkérdezte, hogy elutazhat-e, ugyanis a Mátrában óhajtaná kipihenni az alkotás fáradalmait. A szerkesztő biztatta, hogy a mű most már megy a maga útján. Vagyis szaknyelven: átfut a nyomdán. Fut, fut, amíg könyv nem lesz belőle, akkor azután kirajzik az üzletekbe s a könyvtárakba.

– És mennyi a nyomdai átfutási idő? – kérdezte az író miheztartás végett.

– Ötéves tervenkint három hónappal több – válaszolta a szerkesztő, de hogy pontosan mennyi, nem tudta megmondani, mert pillanatnyilag nem jutott

eszébe, hányadik ötéves tervnél tartunk. A hármasszabályt is elfelejtette, amelynek alapján kiszámíthatta volna, hogy ha ötéves tervenkint három hónap a növekedés, akkor a hároméves terv alatt mekkora. Mindenesetre megnyugtatta az írót, hogy aggodalomra nincs ok. Barátságosan elbúcsúztak, s ki-ki aludt tovább.

Mindez nyár derekán történt. Novemberre az író megkapta a mátraházi beutalást s elutazott. Egy délután a telefonhoz hívták. A szerkesztője kereste:

– Néhány megjegyzésünk volna a művel kapcsolatban – mondta mély tisztelettel.

– Milyen művel kapcsolatban? – kérdezte az író.

– Azzal a művel kapcsolatban, amelynek én vagyok a szerkesztője.

– Hát nem azt mondtad, hogy minden rendben van?

– Tulajdonképpen rendben van minden, csupán néhány stiláris természetű megjegyzésünk volna. Fölösleges hangsúlyoznom, hogy szuverén jogod úgy írni, ahogy kedved tartja.

– Ha ez így van – mondta az író –, akkor minden egyszerű. Szuverén jogomnál fogva úgy írtam meg a művemet, ahogy megírtam, ti pedig, akik elismeritek ezt a szuverén jogomat, kiadjátok úgy, ahogy megírtam. Helyes?

– Helyes, helyes, de azért mégsem volna haszontalan dolog, ha meglátogatnál bennünket.

– De miért?

– Még kérded? – csodálkozott a szerkesztő. – Hát azért, hogy hátha sikerül meggyőznünk az iga-

zunkról. Sőt, ez a te érdeked is, mert minél hamarább elintézzük ezeket az igazán jelentéktelen apróságokat, annál gyorsabban nyomdába kerül a mű.

Az író úgy érezte, hogy a szíve megnő, és belecsúszik a torkába.

– Hát még nem adtátok nyomdába?

– Hogy adtuk volna nyomdába! Mondtam, kérlek, hogy stiláris megjegyzéseink vannak.

– Ahá – hümmögött az író, hogy időt nyerjen, és magához térjen. – Ahá. De azt nem mondtad, kérlek szépen, hogy ezek a stiláris kifogások miként merültek föl. Hiszen legutóbbi beszélgetésünk alkalmával úgy tájékoztattál, hogy mindenki elolvasta, és mindenki rendben találta. Tehát nem értem...

– Azért nem érted, mert nem ismered a munkamódszerünket – mondta a szerkesztő készségesen. – A művet olvassa a szerkesztő lektor, ez esetben én, aztán az ellenőrző lektor, aztán a csoportvezető, az osztályvezető, a vállalatvezető és kivételes esetekben a főkönyvelő. Te ismert író vagy, a főkönyvelőt mellőztük. Mindenkinek tetszett a könyv, de mikor át akartuk adni a kéziratot a műszaki osztálynak, hogy azt kellő megfontolás után eljuttassa a nyomdába – kiderült, hogy az ellenőrző lektor nem írt jelentést.

– No, miért nem írattok vele jelentést?

– Ne türelmetlenkedj, kedves bátyám. Azért nem, mert közben áthelyezték Szegedre, a Kötélsodorintó Ktsz-hez, nagyon sokoldalú ember, s ott nincs ideje ilyesmivel foglalkozni, nem is kívánhat-

juk tőle. Tehát kiadtuk a kéziratot egy másik ellenőrző szerkesztőnek, az pedig olyan érdekes szempontokat vetett föl a kézirattal kapcsolatban, hogy én is kötelességemnek éreztem megint foglalkozni a művel. Ezek után mi sem természetesebb, mint hogy a csoportvezető, az osztályvezető, a vállalatvezető ismét elolvasta a kéziratot. Kíváncsi lett a regényre a főkönyvelő, a bérelszámoló és két nyomdai összekötő is. Rengeteg érdekes megfigyelés gyűlt össze. De hogy annál biztosabbak legyünk a dolgunkban, kiadtuk kéziratodat bírálatra a fiatal kritikusnemzedék egyik legműveltebb, legtehetségesebb tagjának. Óriási jelentést küldött be.

– Nagyon lelkiismeretesek vagytok – mondta az író elismerően. – Rendben van, holnap beutazom Pestre, s elétek állok, hadd győzzetek meg.

Szavát is tartotta volna, sajnálatos módon azonban még aznap éjjel megbetegedett. A láza negyven fok fölé emelkedett, s az orvos a leghatározottabban megtiltotta, hogy fölkeljen. Sőt, telefonozni sem engedte, úgyhogy a kiadóvállalatot a gondnok értesítette a megbetegedésről.

Összeült az értekezlet a kiadóban, s úgy döntött, hogy tekintettel az adott körülményekre, a szakjelentéseket levélben továbbítja az érdekelthez. Néhány nap múltán megérkeztek a jelentések. Az első így hangzott:

„Mind eszmei, mind esztétikai szempontból életfontosságúnak tartom, hogy a szerző az alább javasolt korrekciókat végrehajtsa:

A kézirat 39. oldalán a regény egyik szereplője »madzaggal köti át a csomagot« amelyben lyukas

és szakadt fehérneműjét a Fehérneműjavítóba szállítja. Annak előrebocsátásával, hogy a szerző a legkényesebb igényeket is kielégítő módon adja magyarázatát annak, hogy hőse a kérdéses holmit miért nem aktatáskában vagy kofferben szállítja rendeltetési helyére, úgy vélem, hogy a »zsinór« szó használata inkább helyénvaló volna, mert a több ízben emlegetett »madzag« a szakadt fehérnemű tőszomszédságában óhatatlanul a nyomor képzetét kelti, holott a hős szakmunkás, életszínvonala tehát magas. Nem érthetek egyet a »befogó pofa« kifejezés használatával sem (57. o.), naturalistának érzem, durvának, nyersnek, bántónak, fejlődésünk mai fokán, úgy vélem, nyugodtan használhatjuk a sokkal hangulatosabb, finomabb, költőibb »befogó arc« kifejezést, de már előre tiltakozom az ellen, hogy a huligán nyelv barátai ezt a szép szóösszetételt »befi-pofi«-ra torzítsák.

Nem tudom, mit akar az író azzal mondani, hogy »Erzsi tepsiben sütötte a boldogságot« – mert ha valaki boldog, nem lesz bolond tepsibe tenni és megsütni a boldogságát, annyi sütnivalója mindenkinek van, de ha megtenné, akkor sem érne el vele semmit, mert a boldogság érzelmi állapot lévén – süthetetlen. Ha az író ezzel a kifejezéssel azt akarta érzékeltetni (145. o.), hogy hőse materialista lévén, a boldogságot is anyagi valóságnak képzeli el, és ezért tartja süthetőnek, akkor erre az a válaszom, hogy a materializmusnak ez a vulgáris értelmezése nemcsak a szerzőhöz, de mindenki máshoz méltatlan."

A csoportvezető levélben közölte észrevételeit:

„Kedves Író Elvtárs!

Mindjárt elöljáróba mondom, hogy nekem a műve tetszett, és a meggyőződésemet nem titkoltam soha, pedig az én életem sem volt könnyű. De azért megengedjen az író elvtárs, hogy ilyen őszintén beszélek, mert nem kenyerem a hazugság, és mindent el kell egyszer kezdeni. Ettől a regénytől a legnagyobb regény se nagyobb, és vice versa. Ne vegye hízelgésnek, ha azt mondom, hogy ha a műnek a stiláris eszközei is olyan életszínvonalon mozognának, mint a tematikai hajlandóságai, akkor a Grosics letehetné a lantot, 6:3 ide vagy oda. Nálunk mindig csak paprikás krumpli volt, mert a lebbencslevest mi csak hírből ismertük, anyám meg én felváltva hordoztuk azt a nadrágot, amit az intéző úr a csűrben felejtett húsvétkor, igaz hogy ez már a másik könyvhöz való, de itt sem csinál bajt. Aztán az is furcsa, hogy a végére nem írta oda, hogy vége, úgy kell kitalálni, mármint abból, hogy egyszer csak nincs papír, pedig azért mi drága devizát fizettünk. Máskor írja oda, pihenjen sokat, no én megyek."

Szaklektori vélemény:

„Mint a nyelvtudományok kandidátusa, vizsgálataimat a nyelvi tények értékelésére korlátozom. A jelentésemben kifejtett vélemények súlyának alátámasztása érdekében, engedtessék meg, hogy eddigi tudományos munkásságomra hivatkozzam: – Nyt. kz. 1953, 89–91. lap; Énytv. 1954, 671–2. lap; – Nyőt. 1955. 116–18. lap. Ezen fent idézett, különlenyomatban is megjelent, lábjegyzettel ellátott közleményeimben számoltam be a »pali« (1953), a »hap-

si« (1954), valamint a »pacák« (1955) szavak (szók) tudományos fölfedezéséről, amellyel osztatlan elismerést vívtam ki a tudományos köztudatban. Mint hazánkban a legkompetensebb szaktudós a tárgykörben, felelősségem teljes tudatában jelenthetem ki, hogy szerzőnk hozzám bírálatra eljuttatott művében a szokottnál nagyobb számban (341!) használ maga költötte vagy maga koholta szavakat (szókat), szóképeket. Példaképpen néhányat felsorolok: »randi, matek, fagyi, siti, kösz, nyugi, almás, krapek, bigyó« . . . Ezeknek a szavaknak (szóknak) a jelentése a tudomány mai állása szerint megfejthetetlen. Mivel szerény véleményem szerint ez a körülmény az olvasókat minden valószínűség szerint gátolná az egyébként értékes mű mélyreható élvezetében, tudományos gyakorlatom és felkészültségem, valamint a kontextus segítségével igyekeztem megfejteni a szerző költötte szavakat (szókat), s így azt hiszem, szerénytelenség nélkül tehetek javaslatot az értelmetlen szavaknak (szóknak) értelmesekkel való kicserélésére. »Kösz, Sanyi« – helyett: – »Légy üdvöz, Sándor.« – »Nem sikerült randi« – helyett: – »Az ügy randán sikerült.« – »Tészta almás« – helyett: – »Almáspité.« – »Nyugi, kisanyám« – helyett: – »Mama, menjen nyugdíjba.«

Nagy örömömre szolgálna, ha javaslataim a szerző tetszésével találkoznának, már csak azért is, mert ezzel gondolkozásának tudományos fegyelmezettségéről adna bizonyságot."

A fiatal, a szokottnál műveltebb kritikus jelentése:

„Az egyébként rangos író legújabb műve sok

csalódást okoz, de kellemes meglepetéseket is nyújt, főleg a jellemábrázolásban, amelynek terén eddig inkább mélyreható hiányosságokat árult el közepes erények helyett. További meglepetés, hogy a szerző élete alkonyán már-már kezdi elsajátítani a szerkesztés elemi ismereteit, sőt, a stílusa is megüti azt a mértéket, amelyet egy érettségi előtt álló gimnazistától joggal elvár az ország, mely annyi áldozatot hozott neveltetése érdekében. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy szerzőnk ebben a művében kivételesen pontosan tudja, mit akar mondani, s jóllehet, nagy nehézségek és tiszteletre méltó erőfeszítések árán mondanivalójának harmadát-negyedét félig érthetően el is mondja, igazságtalan volna más következtetést levonnunk, mint hogy műve nagyjából kiadható, amivel távolról sem akarjuk azt állítani, hogy abban az esetben, ha a kézirat a szerző íróasztalán marad, különösebb veszteség érné kulturális életünket.

Azokon az agyrémeken, őrültségeken, barbárságokon kívül, amelyek mellé a kéziratban odaírtam a véleményemet, az egyébként sikerültnek mondható pozitív hőssel kapcsolatban volna egy lényegbevágó megjegyzésem. Mint tudjuk, a pozitív hős jelleme a regény közepe táján bontakozik ki. A szerző széles freskóban, modern hangvétellel építi fel hőse jellemét. Megtudjuk róla, hogy egyedül élő béna édesanyját havi száz forinttal segíti, s a nagynénjétől soha nem kér kölcsön. Még markánsabbá teszi a képet, hogy ez a fáradhatatlan ember se pénzzel, se ajándékkal nem kedveskedik három kétes múltú barátnőjének, hanem épp

ellenkezőleg, ő kér tőlük pénzt, így szoktatja le őket vasakarattal arról a visszahúzó babonáról, hogy bizonyos szolgáltatások fejében a nő joggal vár anyagi kárpótlást a férfitól, ami nyilván helytelen. Nos, hát ez a talpig belevaló férfi, mikor újonnan vásárolt telkére szállíttatja a vállalat építkezési anyagát, és ott kiderül, hogy a rakodók megfeledkeztek az ablakkeretekről, eléggé el nem ítélhető módon így fakad ki: »A hétszentségét!« Nagyon csodálkozom rajta, hogy a kiadóvállalat dolgozói felületességükben figyelmen kívül hagyták ezt a súlyos ideológiai hibát. Pozitív hős nem beszélhet így. Írjon a szerző frászt, rossebet, nyavalyát, bármit, ami eszébe jut, kivéve a fenti kifejezést, ami arra utal, hogy hősünk minden pozitív vonása ellenére a klerikális reakció befolyása alatt áll. Hát ez volt a szerző célja?"

Belépett az orvos, és kezét dörzsölve kérdezte:

– No, hogy vagyunk? Hogy vagyunk?

De a kéztördelést hamar abbahagyta, s odaugrott az íróhoz, aki ekkor már egészen zöld volt, csak a füle piroslott vészjósló fénnyel. Meredt szemmel tátogatott, mint a partra vetett kecsege, s ennyit mondott:

– Látja, így készül, így készül . . .

Mialatt sietve belenyomott néhány injekciót, éppen hogy csináljon valamit, mert tudta, hogy minden hiába, a doktor kiegészítette a megkezdett mondatot: – nyilván az irodalom készül így. Hosszú, fájdalmas hörgés szakadt föl, s a magyar ugar

szegényebb lett egy nagy szellemmel – vélte az orvos, kire az író személye lenyűgöző hatást gyakorolt.

Később elolvasta a négy értékelést az író művéről, s akkor az a benyomása támadt, hogy ezt a veszteséget a magyar ugar könnyűszerrel kiheveri.

Néhány nap múlva megjelentek a nekrológok, s ezekből kiderült, hogy a hazát pótolhatatlan veszteség érte. Ez az érzése tovább erősödött, amikor a lapokból értesült, hogy papírhiány ide vagy oda, az író összes műveit kiadják. Táviratilag előfizetett, úgy vélte, ennyivel tartozik az emlékének.

Aztán egy fiatalember jött Pestről, hogy a halott hagyatékát átvegye. Az orvos gondosan összegyűjtötte az író feljegyzéseit, füzeteit, noteszeit, s a csomagot átnyújtotta a fiatalembernek, aki unottan lapozgatott a kéziratok között. Egy idő múltán megszólalt:

– Minden rendben van, de nem tetszik tudni véletlenül, hogy ez a négy jelentés honnan került ide?

– Hát nem a megboldogult mester művéről szólnak?

– Á, dehogy – csóválta meg a fejét a fiatalember –, különben sem fontos, majd a kiadóban kinyomozom, micsoda jelentések, s ha nem derül ki, az sem baj.

A többi jön magától

A csengő már harmadjára szólalt meg. A berregés végigfutott a lefüggönyözött lakáson, megtöltötte idegességgel a lezárt redőnyök mögött a félhomályt.

– A fene egye meg, csa-csa-csa! – káromkodott Andor, felugrott, megint leült, szétnyomta égő cigarettáját, és azonnal másikra gyújtott. A csengő kiapadhatatlanul ontotta az éles, kurta hangokat, amelyek sáskasereg módjára mindenhova behatoltak, s fölfalták a csendet; nemrég a villa jóleső nyugalomban bóbiskolt, míg odakünn zuhogva ömlött a napfény, szikkasztotta a fákat, a virágokat, perzselte a Rózsadomb keskeny utcáin az aszfaltot, könyörtelenül s mégis barátságosan, aranyfényű augusztusi nap, a hársfák lombja sárgult már.

– Micsoda pech! Micsoda pech!

Most már nyilvánvaló volt, hogy valami makacs ember tartja az ujját a csengőn. Azok közül való, akik nem tágítanak, amíg célt nem értek. Andor se várni nem szeretett, se sietni, s még kevésbé szerette az útjában fölbukkanó akadályokat. Összezsugorodva ült, a méreg görcsbe húzta, térde csaknem az állán, könyöke az ölében, keze a szája előtt, kezében a cigaretta. Ha nem jut eszébe az előbb a szilárd kölni, amit előző nap vásárolt csomagból,

ha nem veszteget el egy negyedórát a keresésével, már régen a balatoni országúton suhanna. Ez a tolakvó ürge pedig erőszakoskodhatna, amíg napszúrást nem kap.

A tapasztalat azt mutatta, hogy az efféle látogatások semmi jót nem hoznak. Minden valamirevaló ember a telefonhoz folyamodik, ha akar valamit. Aki találomra fölmaszik a Rózsadomb tetejére, vagy gazember, vagy hülye. Kölesi tegnap egy teljes óra hosszat szaporította a szót, míg végül kiderült, hogy pénzt akar. Az az ötven forint, amit neki adott, ezerbe került legalább, annyi időt vesztegetett el! Mert nem értik meg!

Ha Aranka néni itt volna! Elküldte, látogassa meg a rokonait. Az embernek új élményekre is szüksége van. Hát nem a kicsikének köszönheti, hogy éjszaka hirtelen eszébe jutott a dal? Holott mennyit kínlódott, vajúdott, gyötrődött azelőtt. Az élmény megtölti friss gondolatokkal az agyat, rugalmassá teszi az idegeket... Megtapogatta a zsebében a magnószalagot. Aztán a fejéhez kapott. Nem, nem, ezt már képtelenség elviselni! Szinte részegen támolygott végig a szobán, az előszobán, ahogy közeledett a bejárathoz, a csengetés egyre fájóbban hasogatta. Megcsörrent a kulcs a kezében, a csengetés elnémult, valószerűtlen jóérzés áradt szét benne. Megkönnyebbülten felsóhajtott, s már mosoly nyíladozott a vonásai között, amikor kitárta az ajtót.

Olyanféle ember állott a feljárón, mint ahogy elképzelte. Kerek fej, barna, élénk szem, kurtára vágott, sűrű, szinte fekete bajusz. Arckifejezésében

nyoma sem látszott a türelmetlenségnek. Nyilvánvaló, hogy még egy-két óra hosszat nyugodtan elnyomogatta volna a csengőt. Az inge mintha frissen meszelték volna – Andornak ez a kifejezés jutott eszébe. Sötét ruha, sötét nyakkendő vasárnapias ünnepiesség, vasárnapias derű. Az élénk szemekben huncutkodó diadalérzés. Nincs borzalmasabb teremtmény az ilyen ideg nélküli embernél.

– Szervusz, édes Bandi öcsém – szólalt meg a látogató teli szájjal, öblös dunántúlias kiejtéssel, mintha beszéd közben gombócot forgatna a nyelvével. Félkezét kinyújtotta, a másikkal tartózkodó férfiassággal hátba vágta Andort.

Amaz nem ismerte meg, de volt annyi lélekjelenléte, hogy „bátyám"-nak szólítsa. Az elegáns, fekete Volga az utcán állott, a ház előtt. Régen el kellett volna indulnia. A nyavalya essék abba a szilárd kölnibe, az egész találkozást megspórolhatta volna! Estére itthon kell lennie, az új operetten dolgoznak. Nem húzódhat sokáig a látogatás. De ki lehet ez az ember?

– Parancsolj, bátyám, erre parancsolj.

Ezek a falusiak kétségbeejtően egyformák. Teli szájjal beszélnek, így öcsém, úgy öcsém, a marha, a termés, az idő, fekete ruha, pálinkaszag, fokhagyma, amellett mindig a legrosszabb időben jönnek. Meglódította a karosszéket, hogy a vendéget hellyel kínálja, a karfa leesett:

– A fene egye meg, csa-csa-csa!

A vendég fölvette a karfát, megnézte, a széken szemügyre vette azt a helyet, ahonnan a karfa leesett. Fölpillantott Andorra, s megjegyezte:

– Egy kevés enyv kell, és megcsinálom!

A házigazda kis híján elvesztette önuralmát. Nem elég, hogy betolakszik ide, amikor ő tükön ül türelmetlenségében, ráadásul még enyvezgetni akar. No hát, ebből nem eszik!

– Nem ragasztgatunk! Nem ragasztgatunk, bátyám. Ilyesmire nincs időnk.

Semmi jel nem mutatott, hogy a vendég észrevette volna a válaszban feszülő ingerültséget. Egy darabig komótosan vizsgálgatta a karosszéket, aztán a leesett karfát helyére illesztette, maga helyet foglalt az ilyenformán megjavított széken, s hátradőlve megjegyezte:

– Nem siettél ajtót nyitni, Bandi öcsém. De én kitartottam. Ha már felutaztam Pestre, s eljöttem idáig ebben a hőségben, hát csak nem megyek haza anélkül, hogy Ibolyka húgomat meg ne öleljem.

Andor, a híres Déli Andor, a slágerek királya, aki „mindig tutira megy", megkönnyebbülten sóhajtott föl, s egyszeriben magára talált. Lajos bácsit ismeri, Lajos bácsiról tudja, hogy hova tegye, nem kell attól tartania, hogy plágiumváddal támad rá, pénzt kér, ötleteket akar eladni, operett-témával zaklatja, új dizőztehetséggel, dalszöveget hoz, vagy dalszövegért könyörög, Lajos bácsi derék gazdaember Zalagyarmatról, a felesége nagybátyja, a rokonságot mindenesetre lelkesen tartja, olykor egy-egy kishordó bort küld ajándékba, mikor a hideg beáll, disznótoros csomagot, birsalmasajtot. Évenkint legalább háromszor meghívja őket magához, Ibit meg őt, a vastag bőrén át nem érzi, hogy a nyavalyának van kedve az isten háta mögé utazni,

s egész nap töltött káposztát enni, dunyha közt aludni éjjel, budiban szarni az udvar sarkában.

A rokonság a véletlen jóvoltából pattant ki, egy ízben keresztülkocsiztak Zalagyarmaton, s Ibi visszaemlékezett Lajos bácsira, akinél kislány korában sokszor nyaralt. Akkor a teljes nevével emlegette, oltári egy név, ilyet is csak a vidékiek bírnak el: – Gergye Lajos. Olyan, mintha meggárgyult volna, vagy gügye lenne, vagy mintha népiesen beszélne: – Ergye, fiam, ergye! Ez az! Ez a helyes: – Ergye, Gergye! Ergye, ergye!

Hosszú, löttyedten kövér arca egy szempillantásra elkomorult. Utánagondolt, nem írhatna-e slágert ebből az ötletből. Majd máskor, most az operett az első, a két csa-csa-csa szám meg a kalipszó. Oda sem figyelt, máris megrakta az asztalt innivalóval, cigarettával.

– Parancsolj, Lajos bátyám, milyen remekül nézel ki. Minden évben fiatalabb vagy. Nem nyitottam ajtót, az ember sohasem tudja, ki csenget. Máskor jobban tennéd, ha előzőleg telefonálnál. Jaj, de fogja sajnálni Ibi, hogy nem volt itthon, hiszen mindig hajtogatja, hogy még egy ilyen princ nagybácsija nincs. S ez tutti.

A hörpintés gyors volt, nem férhet hozzá szó. De amíg odáig ért, milyen felháborító lassúsággal nézegette a ginnel teli poharat, hogy forgatta a fényben, szaglászta! Most a cigarettával ájtatoskodik ugyanígy! S mindennek a tetejében ezt mondja:

– Megvárom.

Andor olyan kínosan kacagott föl, mint akit ki-

heréléssel fenyegetnek, s úgy tesz, mintha nem venné komolyan:

– He-hehe! hehehe! hehehe!

Könnybe lábadt szemét törülgetve folytatta:

– Tudniillik azon nevetek, kedves Lajos bátyám, hogy Ibi Tihanyban van, s szeptember közepe előtt nem is tér vissza ide. Ha csak esni nem kezd.

A vendég elgondolkozva simogatta az állát:

– Ejnye, be sajnálom!

– Sose sajnáld, Lajos bácsi, nem most találkozunk utoljára. Ha Isten megsegít, jövőre is élünk.

Ezt úgy mondta, mintha a bácsi szájával beszélne. A vendég köhögött, láthatólag zavarban volt. Hogy miért, kiviláglott a szavaiból:

– Ibolyka húgom, tudod, boldogult édesanyámra emlékeztet. A járása meg a termete. Egy kissé másképpen szeretem, mint a többi húgomat. De azért azt ne hidd, Bandi fiam, hogy azért sajnálkozom, mert veled nem érzem jól magam. Másfajta ember vagy, igaz! De Ibolykát megbecsülöd, házat szeretél. Ibolyka nincs itt, nem esik jól, de azért mi ketten is elbeszélgethetünk.

Azzal Lajos bácsi kényelmesen hátradőlt a karosszékben, a kimozduló karfán óvatosan tartotta széles, érdes bőrű kezét. A derekát is megmozgatta egy kissé, ahogy komótosan elhelyezkedett.

– No, Bandi fiam, mi újság a művészvilágban?

– A művészvilágban? – visszhangozta a dalszerző, s dülledt szemmel nézte, miként rendezkedik be a lakásában Lajos bácsi, hogy ragad bele a székbe, hogy ereszt gyökeret. Nem, nem, ha most

valamit sürgősen ki nem talál, estig nem szabadul tőle.

– Nagyon szívesen, kérlek, bármikor, hiszen enyém az öröm. Egyedül enyém. De most éppen indulóban voltam. Le kell mennem a Balatonra, kérlek, estére már vissza is térek. Halaszthatatlan ügy. Szóval, bármennyire sajnálom ...

Azzal fölállott, s unszoló pillantást vetett a vendégre. Amaz nem értette el a célzást, fejét hátrább hajtotta, hogy szembenézhessen vele.

– Értem – mondta, de egyáltalán nem úgy, mint aki csakugyan érti, amit értenie kellene.

Andor megismételte az apró, serkentő mozdulatot, aminek hivatása az lett volna, hogy ültéből lábra késztesse a vendéget. Lajos bácsi tekintete a mennyezeten kalandozott.

– Tihanyba? – kérdezte néhány perc múlva.

– Igen, Lajos bátyám, oda megyek, Tihanyba. Az út ugyebár hosszú ...

– És estére fordulsz?

– Ahogy mondod, Lajos bátyám. Az idő már előrehaladott, úgyhogy tényleg fordulni kell. Lemegyek, megfordulok, s máris indulok vissza.

– És Ibolyka Tihanyban van?

– Ott, Lajos bátyám, ott. Különben már régen szóltam volna neki. Ő meg idefutott volna, hiszen senkit sem szeret úgy a rokonok közül, mint téged.

– Akkor nincs semmi baj – morogta a vendég, s egy cigarettával kezdett foglalatoskodni. Kézbe vette, ujjai közt megnyomogatta, ezután lassan odaütögette a bal keze fejéhez. Andornak nyitva maradt a szája, úgy bámult rá.

– Nincs baj? – ismételte tanácstalanul. – Nincs?

Megfontolt fejcsóválás adta meg a feleletet. Majd a következő rejtélyes kijelentés hangzott el:

– Azazhogy még lehet.

Lajos bácsi hamiskásan hunyorított a slágerszerzőre, aki sűrűn cserélgette a testsúlyát egyik lábáról a másikra. Az idegesség megfájdította a fejét. Mi lenne, ha felüvöltene, mars disznó, mars az istállóba!

– Tényleg lehet még valami baj?

Lajos bácsi orra enyhén megremegett, a szeme, a szája közé ráncok sereglettek, napsütötte bőre szinte pattogzott, ahogy most arca a huncut jókedv kifejezését öltötte föl. Fölemelt mutatóujjal beszélt az öreg, szentenciózusan s a szokottnál is kényelmesebb ütemben:

– Példának okáért – mondta, s kinyújtott mutatóujját megremegtette – abból komoly baj származhatna, ha kiderülne, hogy te restelkedsz miattam.

Nem ember ez – szörnyeteg! Az is a selejtjéből. Ha a fene fenét eszik, indulnia kell, az esti tárgyalás legalább olyan fontos, mint a tihanyi. Ott egy operett, itt egy éjszakai műsor, amivel a legnevezetesebb művészek hakniznak majd.

– Nem restelkedünk mi temiattad. Sőt, nagyon büszkék vagyunk rád. Ibi is, én is.

– Akkor csakugyan nincs baj.

Nincs baj, nincs baj, én is azt mondom. De most már halljam, hogy miért nincs baj. Halljam, Lajos bácsi. Mert múlik az idő, s ha most nincs is baj, nemsokára baj lesz. Ajvé, mekkora!

Gergye Lajos bácsi körülhordozta szemét: a félhomályba borult szobában, a bútorok álmosan csillogtak a lazán lebocsátott redőny rései között beszűrődő s a függönyön áttörő fényben. Csendesnek, porosnak, elhagyatottnak látszott a szoba, a nyári lakatlanság hangulata lengte be. Mit sem változtatott rajta a fáradtan csavarodó cigarettafüst, nem változtattak a palackok, a félig telt poharak, s nem változtatott a két ember jelenléte sem.

– Telefonoznék.

– Majd én – ajánlkozott Andor, kezdte belepni a verejték a kilátásra, hogy egy sereg telefonhívás következik.

– Majd én – ismételte elszántan. – Majd én.

– No, Bandi fiam, hát ha csakugyan visszatérsz estére, nem is restelkedsz miattam, s ha a kocsidban van hely, akkor levihetnél Tihanyba, hogy Ibolyka húgomat megöleljem. De a társaimat értesíteni kell.

Vége lett az idegfeszültségnek. A hála meg az öröm úgyszólván megrészegítette Andort. Fölhívta a szállodát, ahol Lajos bácsi megszállott, lediktálta a portásnak, hogy az öreg mit üzen a társainak. Aztán kitessékelte a vendéget a lakásból, be a kocsiba, maga mellé ültetette, s vidáman dudorászva kormányozta az óriási gépet a keskeny rózsadombi utcákon, majd végig az Alkotás utcán, s csakhamar a szabadban száguldott, most már a motor dúdolt, nem ő, dúdolt egyhangúan, megnyugtatón s mégis hatalmasan.

Az ablakon át hűsen csapódott arcába a levegő, állandó, egyenletes légjárás, mintha egy ventillátor működne, a motorbúgás támogatta az illúziót. Ha előrenézett, a régi csalóka érzés tért vissza, az első autózások élménye: az út hosszú szalag, ő ezt a szalagot kergeti, de hiába, mert bármennyire siet, előtte tekereg. A látványról óhatatlanul arra fordult a gondolata, hogy az életben minden cél elérhetetlen, hiába vágyunk, hiába törjük magunkat. A száguldás gyönyörűsége azonban sokkal erősebb volt, semhogy e bánatos gondolatnál elidőzzék. Akárhogy is vesszük, az alkotás folyamata tényleg titokzatos, ha nem tapasztalatból tudná, maga sem hinné el, ami történt. Négy napon át gyötrődött a lefüggönyözött lakásban, oly idegesen, hogy ha egy gyerek fütyült az ablak alatt, ideggörcsöt kapott, a szívrohamról nem is beszélve, amit a jeges üvöltése váltott ki belőle. Egyetlen árva dallamka sem csendült föl benne, a lelke mint egy döglött gramofon, amelyet csenddel béleltek ki.

Napokig tartott a válság, már-már kételkedett a tehetségében. Egy délután beült a Volgába, hogy kiszellőztesse a fejét. A pipi majd elszédült, amikor az óriási kocsi megállott mellette, s ő intett neki, hogy szálljon be. Akkor a lányka már második éjszaka nem aludt odahaza – hogy is mondták régebben? –, igen, dekusírozott. Csavargott, mert iskola helyett moziba ment, s hogy pénze legyen, a mama télikabátját bevágta a zaciba. „Nincsen pénzem, csa-csa-csa." A kis koszos soha nem tudja meg, hogy ő inspirálta a szezon legsikeresebb slágerét. Mert az lesz, ha nem, megeszem a fejemet. Tiszta

szerencse, hogy tizennégy éves már elmúlt. Ibinek remek érzéke van a slágerekhez, előre megérzi a sikert, mint a barométer az esőt. Vajon hogy fog tetszeni neki?

Lajos bácsi idegesítette – minthogy meg sem kukkant, ezúttal a hallgatásával idegesítette, a homályosan érzett kényszerrel, hogy illő volna szóval tartania, hiszen rokon, s Ibi csakugyan szereti. Ibit pedig semmiképpen nem akarta megharagítani. Hosszú ideje suhantak az országúton, s még csak feléje sem pillantott.

– Nem is mondtad, miért rándultál föl Pestre.

– Nem kérdezted.

– Most kérdem, most mondd.

Lajos bácsi a hüvelykjével kibökött az ablakon, a végeérhetetlen kukoricás felé, amely beleszaladt a láthatárba, fakósárgán, ziláltan, zörgésre készen, ha belefúj a szél. Nem haragudott az öreg, csak a maga baján rágód tt. Kombájn kellene a kukorica betakarításához, s nem sikerült szereznie, se pénzért, se kölcsön, se ingyen.

– Nagy csúfság, öcsém, hogy dolgomvégezetlen kell visszatérnem Gyarmatra. Nagy keserűség.

– Ne haragudj, Lajos bácsi, de semmi értelme, annyira mellre szívni az ügyet. Nekem ugyan álmomban sem jutna eszembe kombájnt vásárolni, ki is röhögnének a Rózsadombon, ha megtenném. De ha már olyan nagyon odavolnék azért a kombájnért, én bizony nem adnám fel ilyen könnyen a harcot. Pedig én csak egy egyszerű dalköltő vagyok. Énnekem kombájn nem kell, ha utánam dobják akkor sem, kellett viszont ez a kocsi. Ez igen. Jól

megnézted, akkora, mint egy autóbusz. Kellett, megvettem, mint egy borotvaecsetet. Bementem az üzletbe: „Jó napot kívánok." „Jó napot kívánok, mit tetszik parancsolni?" Rámutattam erre a kocsira, mert első látásra megtetszett. A kocsikkal is szakasztott úgy vagyok, mint a nőkkel, komoly, reprezentatív, megfelel a humoromnak. Amellett nekem az a meggyőződésem, hogy kiskocsit nem érdemes venni. Mondd, nem élmény ebben a Volgában ülni? Hát gondoltad volna, hogy olyan biztonságos, mint egy bölcső, Lajos bácsi, hogy mást ne mondjak. Az embernek elcsordul a nyála benne, pedig most is száztízzel megyek. Ilyen a nagykocsi, Lajos bácsi. Hát ezért mondom én, hogy csak nagykocsit. Szóval, miért nem vettél kombájnt? Még mindig nem értem.

– Ja – folytatta aztán –, no, nem, Lajos bácsi, ezt nem kell komolyan venni. Hogy a Mezőgép Vállalat nem adhat, mert a gépeket a megye osztja szét? Azelőtt a kocsivásárlás is ilyen bonyolultan ment. A hátam borsódzik bele, ha visszagondolok, mennyit kilincseltem, előszobáztam, míg az első kocsimat megvettem. Szerencsére csak az első kocsival van így, a többi már jön magától. Ugyanígy lesz a kombájnnal is, hidd el, minél nagyobbat vegyél, annál jobban jársz. Ibi jobb szeretett volna valami színesebb kocsit, Buickot, persze Buickot. Tudod, milyenek a nők, rágni kezdte a fülemet, hogy rendben van, nekem tetszik a Volga, legyen az az én kocsim, neki vegyek egy kis sportkocsit. Megtehettem volna, ennyire még telik. De tudod, nem veszi ki jól magát a mai világban, ha az em-

ber két kocsit tart, még akkor sem, ha az egyiken a feleség fut, a másikon meg a férj. Megindulna a szóbeszéd, amilyen ocsmány szája van ennek a városnak. Végtére mikor autózzék az ember, ha nem életében? Materialisták vagyunk, nem számíthatunk a túlvilágra.

A nap vadul tűzött, a levegő kocsonyásan remegett az úttest fölött, mintha mindjárt összeállana. Andor időnként kicsúsztatta a könyökét az ablakon, ilyenkor a levegő besiklott a hónaljába, s kellemesen hűtötte. Lajos bácsiból most már ömlött a szó, nem gombócosan, annál gyorsabban beszélt, hanem olyanformán, ahogy a nokedlit szaggatják. Andor biccentésekkel, együttérző morgásokkal, felkiáltásokkal színlelt figyelmet, valójában bezárkózott a maga világába, mintegy burokba húzódott, védekezésképpen az érdektelen közlések zuhataga ellen. Amióta a villában megcsendült a csengő, idegtépőn, hasogatón – Andor csendre vágyott, olyan türelmetlenül, hevesen, fájón, ahogy gusztusos nőre vágyik az ember.

Lajos bácsi szava azonban nem apadt el, s Andor tudatába hol itt, hol ott tört be egy szó, erőszakos, tolakvó szavak. S ahogy az ellenállása gyöngült, idegességében nem bírt a némaságban kitartani, találomra oda-odavetett egy-egy kérdést, megjegyzést, amivel megannyi új tápot adott a vallomásnak, panasznak, előadásnak, értekezésnek – a jó isten tudja, micsodának. Aztán a többinél erősebb hangsúllyal ejtett két szó ütötte meg a fülét: „spekulálni" és „bakon", a kettőt valami zümmögés

kötötte össze, a mondatnak az a része, amit nem hallott.

Te jó isten, a filozófus Baconra gondolna az öreg, csak éppen nem ismeri a név helyes ejtését? Békön, igenis, Békön, s nem Bakon, ahogy a zalagyarmatiak elképzelik. Azért furcsa, hogy már a parasztokat is filozófiára tanítják, de hát nincs mese: a szeminárium, az szeminárium Zalagyarmaton is.

Alig nyugodott meg a magyarázatban, jött egy másik mondat, amiből ugyancsak két szó csiklandta meg a kívánságát: „Bakon" és „vályú". S mivel még mindig Baconnél kalandozott a gondolata, vékonyan fölnevetett.

– Min kacagsz, Bandi öcsém? – kérdezte az öreg valamelyes nehezteléssel.

– Az jutott eszembe, Lajos bácsi, hogy milyen furcsa volna, ha a filozófusokat vályúból etetnék. De csak folytasd, folytasd, nagyon érdekel, amit mondasz, s bocsáss meg, a magamfajta művészember mindig dilinós egy kicsit.

– Azt látom... No hát, hogy ott folytassam, ahol abbahagytam, ha a magunk lefölözött tejét itathatnánk a bakonokkal, a neveltetési költség egyszeriben kisebb lenne. De hogy nincsen tejüzemünk, a tejet be kell szállítanunk a városba, s onnan hozni vissza a lefölözött tejet szekéren. Két fuvart takaríthatnánk meg, gondold csak el, menynyivel kevesebb teher esne a bakonokra.

Az ördög vigye, most aztán végleg nem tudom, mi az isten csodájáról beszél! Nem érdekelte, igaz, de alul maradni nem akart, emlékezett rá, hogy

felsült egy alkalommal, amikor nagyvonalúan egy kalap alá vette az ökröt a bikával. Lajos bácsi valami vastag szellemeskedést is megengedett magának, majd szétvetette a méreg, de nem tehetett semmit, együtt kacagott a többiekkel. No de, ha a fene fenét eszik, akkor is kibarkóbázza az öregből, hogy ez a rejtélyes szó mit takar. A barkóbázáshoz legalább úgy ért, mint az öreg a trágyához.

No, most koncentrálok. Nem sokáig törte a fejét, ráakadt az alkalmas kérdésre:

– Bakon, mondod. Nem nevezték ezt másként azelőtt?

Lajos bácsi megvakarta a homlokát, mintha zavarban volna.

– Így mondják a járásban, a megyén, mi is így mondjuk. Azelőtt hússertésnek mondtuk. Most bakon. Van, aminek marad a neve: van, aminek megváltozik.

Andor idegessége egy csapásra odalett, a sikeren felbuzdulva, tovább kérdezgetett. De ahogy mind mélyebbre s mélyebbre hatolt Lajos bácsi gondjainak sűrűjébe, növekvő bosszúság fogta el. Mert mit hallott? Az öreg nemcsak kombájnt akart, hanem saját tejüzemet, modern gépekkel, nagyobb szarvasmarha-állományt, kétszer annyi bakont, motoros permetezőt, mert állítólag a házi permetező nem sokat használ a kolorádóbogár ellen, ami megeszi a burgonyát. S mindennek a tetejében irodabútort, írógépet, számológépet. Mintha részeg volna, mintha lázálomban beszélne. Hát ezért tűnik

el a krumpli – megeszi a nagyravágyás. Ahány paraszt, annyi Napóleon.

Székesfehérvár első házai között futottak.

– Megállunk – jelentette be Andor rosszkedvűen –, harapunk egy falást.

Az eszpresszóban Lajos bácsi négyrét hajtott zsebkendőjével törülgette verejtékes homlokát. A hosszú előadás szemmel láthatólag megviselte. Minden érzését beleadta a mondandójába.

– No, mit szólsz az egészhez? – kérdezte amúgy formaságképpen, hogy a beszélgetést berekessze. Tekintetét körülhordozta a napfényben izzó téren.

Lajos bácsi mindenkor úgy beszélt a szőlőjéről, mint Ibi leendő örökségéről. Andor tehát a szőlőt a saját birtokának vélte, s most úgy érezte, hogy máris kicsúszik a kezéből. Megnőtt a mérge, a sok apró méregpatakocska egyetlen méregfolyammá egyesült. Hallotta ő is, nemegyszer, hogy a paraszt nem tudja, mit csináljon jódolgában, s hogy pénz van a bőre alatt is. Fejcsóválva kezdett szóba:

– Ne haragudj, öreg fiú, de ami sok, az sok. Rokonok vagyunk, nem igaz? meg jó haverok, miért ne beszélnénk őszintén, ha már beszélünk? Nem igaz? Nem föl'hánytorgatni akarom, de én mégiscsak tanult ember vagyok. A hat elemi – már megbocsáss – arra elég, hogy az ember megértse, ami a faluban van, az istállóban meg a határban, ahogy mondani szokták. De én, kérlek szépen, az én magasabb műveltségemmel az összefüggéseket is látom. S nekem az a jól megalapozott érzésem, hogy amit te csinálsz, az éppolyan, mint ami az első világháború után történt. Akkor sem tudták

...a... az emberek a faluban, hogy a pénzüket mire költsék, hát zongorát vettek. Ez volt a divat, zongorázni senki sem tudott, de a zongorát megvették. Ne nézz rám ilyen nagy szemmel, mert így van.

– Micsoda zongoráról beszélsz, Bandi fiam?

– Most nem zongorát szoktak venni, most a televízió van divatban – folytatta Andor a támadást. – Ha televíziót vennél, Lajos bátyám, vagy akár zongorát, még azt sem bánnám, akkor is kisebb szamárságot követnél el, mint ha a terveidet megvalósítod. Hát ép észre vall az, bocsáss meg, ha valaki kombájnt akar, tejüzemet, disznóhizlaldát, szeparátort, motoros permetezőt és irodai bútort a tizenkét holdjához?

Jóízű döcögéssel, egyre bővebben ömlő könnyek között, reszkető gyomorszájjal, remegő bajusszal Lajos bácsi kacagni kezdett. Az arca egyre színesebbé vált, pirosból bíborba hajlott, majd olyan sötét lett, mint a medoc noir.

– Az ökörhistória óta ilyen jót nem kacagtam – szólalt meg a roham elcsitultával, s ezúttal a szemét törülgette összehajtogatott zsebkendőjével. Nyitva maradt szemével Andort figyelte, aki nem tudta, mitévő legyen, kacagjon-e, ordítson-e, mondjon-e valamit vagy kérdezzen. Legszívesebben elviharzott volna a kocsival, se szó, se beszéd.

Lajos bácsi a maga ráérős módján elfogyasztott két túrós bélest, tűnődve elkevergette a duplát. Lassúdan megitta, az utolsó csöppeket áldott türelemmel csorgatta a nyelvére. Még ennél is lassúbban rágyújtott, majd csendesen elmagyarázta,

hogy már nincs tizenkét holdja, a múlt évben belépett a téeszbe, az elnöknek sok hasznát nem veszik, mert szónokolni jobban szeret, mint gazdálkodni, így őrá, az alelnökre hárul a munka. Ötezerötszáz hold többet is megbírna, mint amennyit ő tervez. Egyébként minderről írt abban a levélben, amit húsvét után a borral egy időben küldött.

A dalszerző szinte összeroppant a csapás súlya alatt. Fájt volna beszélnie, odaintette a fizetőt, s csak a szemével kérdezte, mivel tartozik. Szó nélkül indult a kocsi felé.

– Ne vedd annyira a szívedre – vigasztalta Lajos bácsi, mialatt komótosan lezöttyent az ülésre.

– Bosszankodom – sziszegett Andor –, bosszankodom, mert úgy akartalak bemutatni a társaságomnak, mint a legkarakánabb magyar parasztot, akit hét ökörrel sem vontatnak be a téeszbe.

Egy órát ha tölthettek Tihanyban, a terasz árnyékos sarkában. A villát a hegyoldalba építették, onnan nézett a Balatonra. Mialatt Andor szobáról szobára járt, hogy a szieszt ázókat fölriassza, Lajos bácsi szembefordult a tájjal. Kezét csípejére nyugtatta, tekintete elrévedt. A smaragdszín víz fölött könnyű pára lebegett, a túlsó part felé megsűrűsödött, s félig elnyelte, félig elmosta a fák meg az épületek körvonalait. Kopár színeivel csupán a szántódi rév emlékeztetett a tényre, hogy a föld nem itt végződik, nem minden átderengő ragyogás, csillámos visszfény.

– Mindjárt itt lesz Ibi! – kiáltott Andor a ház

felől, s hogy odaért Lajos bácsi mellé, a tulajdonos büszkeségével kérdezte meg:

– Halálos, mi?

– Nincs párja a magyar tengernek – szólalt meg Lajos bácsi rekedten. A torka összeszorult elragadtatásában. – Nincs az az óceán, ami szépségben fölérne a mi Balatonunkkal.

– Na, a különbséget azért szeretném tudni elzongorázni.

Azzal lelkes szavakkal méltatta a déli napsütésben kéklő Adriát, a haragos csatornát Anglia és Franciaország között s az Atlanti-óceánt, ahogy a bretagne-i partokról kitárul a tekintet előtt, de abbahagyta, megérezte, hogy az öreg nem hallgat rá.

– Éjjel nagy dajdajt csaptak, s most pihentetik a pájslijukat – szólalt meg, hogy mégis mondjon valamit.

Ki pizsamában, ki úszóruhában, ki fürdőköpenyben, néhány perc múlva összesereglett a társaság, a készülő operett társszerzői s a hozzájuk tartozók. Ibi nagy lendülettel mutatott Lajos bácsira:

– Fószerek, ez itt Lajos bácsi, akit hét ökörrel sem....

– Már bevontatták! – kiáltott közbe Andor. – Hol a magnó? Sietek!

Be éppen nem döglött a magnó, de nem működött, egy fiatalember babrált rajta, kezében csavarhúzó, kidugott nyelve csücske a szája sarkában.

A villa oldalánál hatalmas, formátlan kövér ember vesztegelt az asztal mellett, olyanforma mozdulatlanságban, mintha gyökeret eresztett volna a

fehér-kék kockákból rakott padlóba. Izzadt, mintha a zsírja olvadna. Egy nő támaszkodott hozzá közönyösen, ahogy falhoz támaszkodik az ember.

– Rosszul aludtam – mondta motyogva a kövér ember –, reggel kimentem a kertbe. A madarak énekeltek. Sok madár sokféleképpen.

Bamba arckifejezéssel nyúlt a zsebébe, s mint igazolványt szokás, hangjegyekkel teleírott noteszét mutatta:

– Lekottáztam.

– Mickónak olyan jó alakja van – intett egy sűrű szemöldökű, haragos nézésű férfi az egyik fiatal nő felé –, hogy nyugodtan fürödhetne egy részes fürdőruhában.

– Remek villa – hangzott távolabbról –, meg akartam venni, hát nem üdülőt csináltak belőle! Engem a teljes értetlenség bosszant. Hogy rácsapnak minden valamirevaló épületre, üdülő, üdülő, üdülő, s aztán az év nagy részében üres.

– Miért? Te talán télen is ott laknál?

– Ezek azok a kérdések, amitől épeszű ember epeömlést kap. Mi köze van ahhoz bárkinek, hogy télen lakom-e a villámban, vagy nem lakom ott? A villa az én háztartásomhoz tartozik, nem az államháztartáshoz. A villa magánügy, az üdülő közügy.

– És az nem mindegy, hogy a villa télen magánügyből vagy közügyből kifolyólag üres?

– Képtelenség, képtelenség, képtelenség! Hogy beszélhet művelt ember így!

Hárman teli torokból fölkacagtak, három fiatalember, akik közül az egyik levágta a gombot, ami

az előbb említett, jó alakú Mickónak a melltartóját hátul tartotta. A lány nem sikoltozott, hanem furcsa, kanalazó mozdulattal húzogatta vissza a helyére az említett ruhadarabot. Majd visszavonult a házba, hogy a levágott gombot visszavarrja.

– Jövőre vitorlást veszek . . .

– Én inkább végigkocsizom Olaszországon . .

Közben befejeződött a magnó szerelése. Ibi Lajos bácsi mellé telepedett, de a tekintete Andorra tapadt, aki fölemelte a magnótekercset, és mosolyogva mutatta körbe. A kövér ember és a hozzá támaszkodó nő kivételével mindenki leült. Mickó is megjelent – új melltartóban.

– Szerencsére a mellek a régiek – jegyezte meg az egyik fiatalember. Kacagás csendült föl. Alighogy elült, Andor elmondta, hogy a két szám, amit nemsokára hallani fognak, az operett melyik felvonásában, milyen színpadi helyzetben hangzik majd el. Egy másodpercnyi csend után megszólalt a magnóban Andor hangja. Két számot énekelt el.

– Andor! – ugrott föl Ibi, s vadul magához szorította a férjét: – Andor, oltári jó a slágered!

A szerző szerényen elmosolyodott, megsimogatta az asszony haját, s szinte lágyan mondta:

– Túlzol, kicsikém, elfogult vagy.

– Tuti siker! Tuti! – dünnyögte a kövér ember.

Nyilván nagy tekintély lehetett a szakmában. Andor körülnézett, mindenhonnan a siker nézett vissza rá, biztató kacsintások, kézmozdulatok, cuppantások. Szinte megnőtt álltában:

– Ilyenkor látja az ember – mondta gyorsan,

mint aki már régóta készül valami fontosat mondani –, hogy milyen ostobaság arról beszélni, hogy külön van a tartalom, és külön a forma. Nem, nem, ezerszer nem! Esküszöm nektek, hogy amikor ma éjjel ez a szám eszembe jutott, egyszerre volt meg a forma és a tartalom. Együtt!

A terasz oldalán, ahol üldögélt, Lajos bácsi egyszer csak azt vette észre, hogy előtte áll Andor és Ibolya.

– Nagyon kíváncsi vagyok a véleményedre – mondta a slágeríró.

– Nem értek én a muzsikához.

– Lajos bácsi, ezek itt mind szakemberek, muzsikusok, szövegírók. Ők ebből élnek. Az ő véleményük nem irányadó, mert a mi fülünk más. De te, te maga a közönség vagy. Neked írunk. Te vagy az ismeretlen dolgozó, akit mi valamennyien szórakoztatni akarunk. Szóval, mondd meg a véleményed, akár tetszett, akár nem tetszett.

Az öreg beleizzadt, mert minden tekintet rá szegeződött. A szemekből azt olvasta ki, hogy a véleményét csakugyan kíváncsian várják.

– Nem hallottam jól – szabadkozott – az utolsó sorokat egyáltalán nem hallottam. Hogy is mondja: nincsen pénzem . . .

Nincsen pénzem, csa-csa-csa,
Majd lesz holnap, csa-csa-csa,
Ha nincs pénzem, csa-csa-csa,
Majd ad nekem a ma-ma.

– Így ni! – kiáltott Mickó. Lekapta a cipőjét, és a sarkával az ütemet verte az ajtón. – A mama! Amama!

A cipőt fölemelte, s a hangot hosszan kitartotta:

– A ma-a-maaaaaa!!!

– Micsoda siker! Micsoda siker!

Indulni kellett, máskülönben Andor elkésett volna az esti megbeszélésről. Ahogy ráfutottak az országútra, mintha elébük jött volna a köd, amit nemrég a túlsó parton láttak kékesen sűrűsödni. Már maguk mögött hagyták Füredet, amikor Lajos bácsi megkérdezte:

– És mondd, Bandi öcsém, ezt olyan jól fizetik?

Odalett a jókedve egyetlen másodperc alatt. Eszébe jutott, hogy az öreg végül sem mondott semmi jót a számról. Tulajdonképpen nem az bántotta, mert végül is mit számít egy ilyen tudatlan öregembernek a véleménye. Elégedetlenséget érzett, ugyanaz az elégedetlenség tért vissza hozzá, ami megszűnt a szám megszületésével. Visszaemlékezett régi terveire, arra hogy más pályát szánt magának, s többre érdemes, mint arra, hogy a tehetségét így fecsérelje el.

Sokat gondolkozott azon, hogy minden relatív, s valamennyi megfigyelés megerősítette elmélete érvényességét. Ó, nem volna szüksége hosszú időre, elég volna egyetlen szabad hónap, hogy elmélyítse, kidolgozza ezt a gondolatot. Több idő nem kellene hozzá, de ennyi föltétlenül szükséges. Egy filozófiai sláger nem szökhet ki készen az ember agyából, mint egy szving vagy egy roki. Úgy nyüzsögnek

lelkében a mély, igaz, megrázó gondolatok, mint mikor a költöző madarak csapatba verődnek ősszel. Sajnos, nem áldoz elég időt rájuk, holott mélyebbre, sokkal mélyebbre kellene beásnia magát a gondolatok humuszába, az eszmék aknájába, a metaforák tenyészetébe – bele a metafizikába, bármennyit is szónokolnak ma a metafizika ellen. Anélkül nincsen nagy költészet, főleg filozófiai költészet nincs. Minden emberben két ember lakik, s ő a másik, a szenvedő és értékes énjével nem sokat törődött. Mostohagyerekként bánt vele. Csak ne rángatnák százfelé. Ha ki bírná szakítani magát a hajszából, nem többre, mint egy fél évre! Ha volna ereje, hogy elvonuljon egy kunyhóba, s csak a szemlélődésnek, az elmélkedésnek éljen, akkor csodákra lenne képes, amennyi gondolata van.

– Mást is írtam már én, Lajos bácsi, magányos óráimban, mást is, Lajos bácsi, nemcsak csacsacsát.

Az öreg egy oldalpillantással jelezte, hogy a megjegyzés elhatolt az értelméig. De tovább szemlélődött, a kukoricást vizsgálgatta az út mentén.

– Hallgasd csak meg.

Andor mélyet lélegzett, aztán mondani kezdte:

Minden, minden relatív,
Az a lélek s az a szív,
Az a test és az a kéj,
Fájdalom és szenvedély.

Relatív minden, minden,
Vallás, király, nép, isten,
Relatív irány és út,
Nincsen semmi abszolút!

– Csakugyan? – érdeklődött Lajos bácsi. – Csakugyan te írtad?

Andort megint meglegyintette az elégedetlenség, s ami rosszabb: a kétség. Az ember egy életen át gürcöl, dolgozik, s a végén még abban sem bizonyos, hogy amit csinált, jó-e vagy sem. Hát ez se volna igazi költészet? De hiszen olyan mélyről fakad! A lelke legmélyéről.

– Nem lehet mindenki egy József Attila, nem igaz? – kérdezte hirtelen. Mindjárt meg is bánta, hogy ő, a rövidjogok császára, gyöngének mutatkozott egy vén paraszt előtt.

– Nem – hagyta rá Lajos bácsi –, nem lehet mindenki József Attila.

Visszafordult a kukoricás felé, s csak sokára szólalt meg:

– Nézd, amerre ellátsz, mindenütt kukorica. Erről meg csak az jut eszembe, hogy dolgomvégezetlen térek vissza Zalagyarmatra. Kombájn nélkül. Nagy csúfság. Holnap megyek a megyéhez, mert addig nem nyugszom, amíg a kombájn meg nem lesz.

– Ne is nyugodj, csa-csa-csa. Hisz mondtam már, hogy csak az első kombájn nehéz. A többi jön magától.

Lapszerkesztés tegnapi módra

Számról számra növekedett a remittenda. Holott a „Szabad Láthatár" „eszi-nemeszi" hetilap volt, egyetlen a piacon, nem kellett a közönség kegyéért küzdenie. A szerkesztőségben nyomott hangulat uralkodott, a munkatársak féltették a kenyerüket. Egyik-másik közülük feljegyzéseket juttatott el megfelelőnek vélt címekre.

Egy bizottság jelent meg a szerkesztőségben. Ahogy a vizsgálat előrehaladt, úgy erősödött a vélemény, hogy a lap a régi módszerekhez szolgaian ragaszkodó szerkesztés miatt vesztette el népszerűségét.

– Varga elvtárs – mondta a bizottság vezetője –, bajok vannak a szerkesztés körül, túlságosan megijedni nem kell, mert sem politikai, sem gazdasági téren nem észleltünk szabálytalanságot. Bár ez bizonyos tekintetben szinte jobb lett volna. Ha valaki sikkaszt, vagy helytelen politikai nézeteket vall, az még nem föltétlenül elveszett ember, hiszen meg lehet győzni. A meggyőzés eszköze viszont teljesen hatástalan olyan ember esetében, aki elveszítette fejlődőképességét, mint például ön, Varga elvtárs. Ön évtizedek óta folytat újságírói tevékenységet, működésének túlnyomó része az el-

múlt korszakra esik. A múlt maradványai úgyszólván átitatják egész tudatát. Be kell látnia, hogy a módszerében, sőt, a cikkeiben jelentkező polgári örökségek nem időszerűek. Mi bizalmat előlegeztünk önnek, mégpedig nem is rövid lejáratú bizalmat, hiszen a fordulat éve óta három év telt el. Ön nem felelt meg a mi előlegezett bizalmunknak, hangsúlyozom, nem szubjektív okokból, jóhiszeműségének számtalan jelét adta. Bár sok tekintetben az ön buzgalma inkább károsnak bizonyult, semmint hasznosnak. Ön írta a lap háromnegyed részét, és soha külön tiszteletdíjat nem utaltatott ki magának írásaiért. Ennek az önzetlenségnek van egy súlyos visszaütője. A munkatársai nem juthattak szóhoz, nem nyílt rá alkalmuk, hogy rátermettségüket bebizonyíthassák. Itt van például Baracskay elvtárs, aki Csepel egyik legkiválóbb kosárlabda játékosa volt, karját törte, egy darabig a faliújságot szerkesztette, majd kiemeltük, s ön mellé osztottuk be, hogy neveljen újságírót belőle. Megtette? Nem tette meg. Ugyanez a helyzet a többiekkel is, egyiküket sem hagyta érvényesülni. Mi minden erőnkkel segítettük önt, egyre több új tehetséget küldtünk ide, s ugyanakkor csökkentettük azoknak a régivágású újságíróknak a számát, akiknek a jelenléte önt rossz irányba befolyásolta. Azt reméltük, hogy a lap föllendül, ahelyett mi történt? A lap népszerűsége éppen akkor kezdett csökkenni, amikor ön végre közölte az új munkatársak riportjait, glosszáit. A közönség, amelyet önnek kellett volna nevelnie, annyira megszokta az ön írásaiban új életre támasztott elhaló régit, hogy a születő újjal szem-

ben vaknak és süketnek bizonyult. Fegyelmit nem indítunk ön ellen, de a „Szabad Láthatár"-t többé nem szerkesztheti.

Varga elvtárs elsápadt, és rekedt hangon kérdezte, mi lesz a sorsa.

– Legokosabb az volna, ha önként kérné nyugdíjaztatását.

A távozó szerkesztő helyébe néhány havi interregnum után Istiót elvtárs személyében új főszerkesztő lépett. A bizottság elnöke kísérte szobáról szobára, s mutatta be sorra a munkatársakat. Istiót elvtárs arcáról erély és optimizmus sugárzott. Az első értekezleten őszintén feltárta, hogy az újságírás területe ismeretlen számára. Életében mindössze három tudományos jellegű cikket írt, az anyagot munkatársai hordták össze, ő tulajdonképpen csak végleges formába öntötte az adatokat.

A munkatársak torka összeszorult.

– Nyugodjanak meg az elvtársak – folytatta Istiót –, a „Szabad Láthatár"-ba sem szándékozom írni, ezt nálam hivatottabbakra hagyom. Megelégszem a szerkesztés munkájával. Őszintén meg kell mondanom azonban, hogy ezen a téren sem rendelkezem gyakorlattal, de hát mindent el kell kezdeni egyszer, meg aztán a nehézségek azért vannak, hogy legyőzzük őket. Megkérem Bakos elvtársat, hogy lássa el a szerkesztés munkáját, dolgozzék úgy, mintha én itt sem volnék. Szerkesztői módszereimet majd menet közben alakítom ki, az itt szerzett tapasztalatok gondos és messzemenő általánosítása alapján. Távolabbi célunk az, hogy olyan lappá fej-

lesszük a „Szabad Láthatár"-t, amely az igazi munkások hangján szól az igazi munkásokhoz.

Istiót elvtárs elhallgatott, egy percig úgy ült helyén, mintha tovább szándékozna beszélni. Aztán hirtelen felpattant és biccentett:

– Köszönöm.

A lapot Bakos elvtárs szerkesztette, a remittenda ugyan nem csökkent, de nem is nőtt, s ezt biztató jelként értelmezte mindenki. Ami a főszerkesztőt illeti, naponkint többször körbejárt a szerkesztőségben, hol egyik, hol másik szobába nyitott be.

– No, min dolgoznak az elvtársak? – tudakozódott. Ha jó kedvvel ébredt, akkor így kérdezett:

– Mi szép készül? Micsoda remek cikk lesz ebből a kopogásból?

A szerkesztőség nyomott hangulata feloldódott, ám az enyhülés nem tartott sokáig. Hamarosan megfigyelték, hogy új gazdájuk nem minden beszédtárgyat kedvel. Így aztán, ha jönni hallották, elnémultak. Istiót elvtárs úgy győzte le az akadályt, hogy gumitalpú cipőt vásárolt, s ezentúl nesztelenül járkált, mint egy árnyék.

A félénkebbek egyszer s mindenkorra lemondtak a nevetésről. A merészebbek előbb kilestek az ajtón, nem kószál-e éppen a közelben a gazda, s csak azután kezdtek beszélgetni.

Egy napon Istiót elvtárs behívta Bakost, és arra kérte, állítsa össze, melyik munkatárs mennyit dolgozott az utóbbi negyedévben.

A kimutatás elkészült. Istiót ajkát rágcsálva tanulmányozta három napon át. Majd ellátogatott néhány napilap szerkesztőségébe. Miután a szüksé-

ges adatokat megszerezte, behívta a könyvelés dolgozóit, s azt tanácsolta nekik, hogy önkéntes pártmunkában végezzenek el egy sereg számítást.

Vállalták a feladatot: számoltak, de idegesek voltak, mert nem tudták, mit számolnak. Az első föladat így szólt: ha 1964 egyenlő 60-al, akkor 12 mennyivel egyenlő? – A második így: ha 2478 egyenlő 8/1984-el, akkor 0/240 mivel egyenlő?

– Borzasztó! – jajongott Erzsike az utalványozásról. – Le akarják szállítani a fizetésünket!

– Ugye, a mohácsi vész 1526-ban volt? – kiáltott föl a pénztáros.

– Ide süssetek – folytatta, és megmutatta társainak a maga feladatát –, ha 1526 egyenlő 54-gyel akkor 13 mennyivel egyenlő? Ebből világos, hogy az első szám dátum.

– Hogy 1526 a mohácsi csata dátuma, tudjuk, de micsoda dátum 2478 és 1964?

– Jövőbeli dátumok – válaszolt a pénztáros megvetően –, 1964 dátum a közeli jövőből, 2478 a távoli jövőből való dátum. A szocializmusban nyilvánvaló, hogy mindenki a jövőért dolgozik. Például azért, hogy 2478-ban mindenkinek több citrompótlékja legyen. A jövőért dolgozunk, ezt eleget hallhattuk. Az aranyat tojó tyúkot is ezért nem szabad megenni.

– Rendben van, de mit jelent a másik szám?

– Én kiderítettem az első számot, ti derítsétek ki a másodikat.

A rejtély végül a legközelebbi értekezleten világosult meg:

– Elvtársak – mondta a gazda –, kérem, hogy

legjobb lelkiismeretük szerint válaszoljanak a következő kérdésre: igazságos-e, hogy amíg pártunk központi lapjának 1964 forint fizetést élvező munkatársa átlagban havi hatvan flekk kéziratot termel, addig a mi hasonló fizetési kategóriába beosztott munkatársunk havi termelése mindössze tizenkét flekk?

Halálos csend támadt. Mindenki megértette, mit jelent a második szám, Bakos is, aki írni nem írt semmit sem, de havi kétszáznegyven oldal kéziratot nézett át (0/240).

Istiót körülhordozta derűsen erélyes tekintetét az egybegyűlteken. Mindenki szemérmesen lesütötte a szemét.

– Megértem és örömmel veszem tudomásul válaszukat, büszkeséggel tölt el az a tőről metszett szocialista szégyenkezés, amely megbénítja ajkukat. Most már csak az a kérdés, elvtársak, hogy miként segíthetünk ezen a vérlázító igazságtalanságon? Az egyik megoldás az volna, hogy a fizetéseket a végzett munka arányában leszállítjuk. Szegénységi bizonyítványt állítanánk ki magunkról, módszereinkről, ha a lemaradások ellen a fizetések csökkentésével vennénk fel a harcot. Ez a legélesebben ellenkezik a szocialista gondolkozással. Mi ebből a következtetés, elvtársak? Az, hogy munkatársainkat felkérjük a különbözet ledolgozására. A normákat kiszámítottam, az elvtársak semmivel sem fognak többet dolgozni, mint pártunk központi lapjának hasonló beosztásban működő munkatársai. Az ne okozzon az elvtársaknak gondot, hogy a kéziratok nagy részét nem közölhetjük. Egyelőre ez nem

szempont, talán majd egyszer a jövőben szempont lesz, de ott még nem tartunk. No és hát, ha az a tény rossz érzést is kelt, hogy sikerült kéziratok nem jelennek meg a lapban, ezért a rossz érzésért bőven kárpótol az a tudat, hogy a nép pénzét nem ellenszolgáltatás nélkül veszik fel és költik el. És főleg az, hogy ilyenformán jelentősen emeltük a termelékenységet, ami társadalmunk legelsőrendű célja. Egyetértünk, elvtársak?

Leáldozott az öreg Varga álmos, pangó munkatempójának. Új idők ritmusa dobogtatta a szíveket. Egy ideig Istiót főszerkesztőt lefoglalta a maga hozta újítás szervezése, lebonyolítása, ellenőrzése. Később azonban jobban ráért körülnézni, s akkor észrevette azokat a hiányosságokat, amelyek éppen a lendületes munkatempó következtében kerültek napvilágra. A szerkesztőségben végzett szokásos gumitalpú őrjáratairól egyre komorabban tért vissza szobájába. Mert egyre bizonyosabbnak látszott, hogy amit észlelt: szabály, nem pedig kivétel.

Fölvette a telefont, nagyon szárazon beszélt:

– Kérem, Bakos elvtárs, jöjjön át hozzám.

Erre a hangra Bakos gyomrában a szorongás belekapaszkodott a gyomorfalakba, és belefurakodott a belek tekervényébe. Jaj, miért is van három gyerekem? Miért is? Miért is?

Íróasztala első részén az osztályzatlan kéziratok összevisszasága. Hátul négy kosárkában, a négyféle kézirat: a „k" (közölhető), a „knk" (közölhető, de nem közlendő), a „kk" (közölhető közlendő) és a „kn" (közölhetetlen). Iszonyú munkát rótt rá az osztályozás, alig ért rá másra. Mielőtt bekopogta-

tott a gazdához, enyhe fulladás fogta el. Odabent hirtelen elsápadt.

– Bakos elvtárs – mondta a gazda kimérten –, Bakos elvtárs meddig óhajtja tétlenül tűrni a lapnál uralkodó minősíthetetlen fegyelmezetlenséget?

– Nem tudom – válaszolta, ahelyett, hogy „nem tudom, mire tetszik célozni".

Istiót megcsóválta a fejét:

– Próbálja elgondolni, kérem, hogy ilyen lumpenproletárhoz sem méltó munkafegyelmi körülmények között hogy érhetjük el célunkat? Hogy tehetjük ezt a lapot olyan lappá, amely az igazi munkások hangján szól az igazi munkásokhoz? Nem szándékom kaszárnyát csinálni a szerkesztőségből, de a nyolcórás munkaidő, az nyolcórás munkaidő. Bakos elvtárs, a lap munkatársai órák hosszat távol vannak a szerkesztőségtől. Ha ez így folytatódik tovább, végül majd csak beüzennek, hogy ne várjuk őket. Bakos elvtárs, ezt a feladatot önnek kell megoldania.

Bakos szélütötten állott, nem nézett sehova, s az az egyetlen kínos érzés lüktetett benne, hogy most eszébe kellene jutnia valaminek, de hiába, megbénult az agya. Már a szobájában volt, amikor a válasz mintegy elhangzott benne: „Az újságírók, Istiót elvtárs, riportért mennek a városba." És mindjárt hallotta a választ, metszőn, rendreutasítón: „Ennek vége."

Megvonta a vállát, s tovább folytatta magában a párbeszédet:

„A riporterek nem mehetnek a városba, riportra viszont szükség van. Mi tehát a teendő? A riportot

kell behozni a szerkesztőségbe. Igen, szólunk a sztahanovistáknak, az élmunkásoknak, az újítóknak, hogy látogassanak meg bennünket. De ki szól majd a konspirátoroknak, a szabotőröknek, az árufelhalmozóknak, a trockistáknak, az igazságszolgáltatás elől bujkáló fasiszta gyilkosoknak? Ilyen elemekkel bajos szót érteni ... Nem beszélve arról, hogy néha riportot kell közölni a hármas ikreket szülő anyákról, a szívműtétet végző tanárról, állatnemesítőkről, növénynemesítőkről, akik keresztezték a rackajuhot az áfonyával.

Kopasz fejét két tenyerébe szorította: „Azt sem tudom, mit beszélek! Az egészből csak az az egy bizonyos, hogy nem minden történelmi korszak alkalmas nagyobb arányú szaporodásra."

– Borzasztó! – törti ki félhangon – maltuziánus tanokat vallok, én, aki annyira szeretem a gyerekeket! A végén még ezen bukom le!

Csakhamar abbahagyta a tépelődést, és hozzálátott a szervezéshez. Kurtán közölte a munkatársakkal, hogy ezentúl déltől esti nyolc óráig a szerkesztőségben kötelesek tartózkodni, riportra nem mehetnek a városba, a riport keresi majd fel őket a szerkesztőségben. Telefonösszeköttetést létesítettek az üzemekkel, s mikor valami nevezetes esemény történt, az igazgató vagy a párttitkár rávette az érdekelteket, hogy látogassanak el a „Szabad Láthatár"-ba.

Néhány hét múlva Bakos büszkén jelentette a gazdának:

– Istiót elvtárs, a munkafegyelmet nagyjából helyreállítottam.

A gazda jóváhagyóan bólintott:

– A legnagyobb mértékben meg vagyok elégedve az eredménnyel.

– De itt nem állhatunk meg . . .

– Nem, nem, soha nem állhatunk meg. A megállás a fejlődés halála.

– Én is így gondolom, Istiót elvtárs.

Ezek után előadta, hogy a korszerű újságírási módszerek továbbfejlesztése érdekében szüksége volna négy szervezőre. Ezekre hárulna a feladat, hogy bejárják a várost, vidékre utazzanak, felkutassák a korszerű riportanyagot, s elkísérjék a szerkesztőségbe azokat az elvtársakat, akinek az eredményeiről a „Szabad Láthatár" be akar számolni a közönségnek.

A gazda behunyta a szemét, összeszorította a száját, s mintha dideregne, a fejét rázta.

– Kitűnő ötlet! – mondta.

Hála a kitűnő ötletnek, a munkások elözönlötték a „Szabad Láthatár" szerkesztőségét. Többnyire sötét ruhában jöttek, frissen mosdva, borotválva s egy kissé elfogódottan, mivel nem tudták pontosan, mi célból kérették oda őket. Istiót boldogan járkált közöttük gumitalpú cipőjében, elbeszélgetett velük problémáikról, tanácsot adott és tanácsokat kért, s egyre elégedettebbnek látszott.

– Más világ ez, kérem – mondta Bakosnak –, nem lehet egy napon említeni a régimódi szerkesztőségekkel, ahol özönvíz előtti módszerekkel készítik a lapot. Nagyszerű ez a pezsgés, ez a közvetlen kapcsolat az élettel.

A lap azonban kissé egyhangúvá vált. Nemcsak

azért, mert a konspirátorokat, árurejtegetőket a rendőrség nem bocsátotta a „Szabad Láthatár" rendelkezésére, s a színes anyag képviselői sem álltak sorba a szerkesztőség előtt, hanem azért, mert a riportok nyomasztón hasonlítottak egymáshoz. Némelyik így kezdődött: „Magas, pirospozsgás elvtárs áll előttünk..." Némelyik így: „Mit gondolnak, kedves olvasóink, ki ma a Készülékgyár legérdekesebb dolgozója?" Vagy így: „A tekintete csupa optimizmus, a válla csupa erő." A „Szabad Láthatár" hasábjairól számumszerű unalom áradt.

Bakos elejét akarta venni, hogy emiatt bírálat érje. Azt sütötte ki, hogy a lap elbocsátott munkatársaival írat színes riportokat az alkoholizmusról, a napközi otthonokról, az erdőkerülők összeesküvéséről, a megtévedt főkönyvelőről, aki minden pénzét Coca-Colára költötte, és éjszakánkint titokban amerikai jazzt hallgatott. A lap népszerűsége fellendült, a remittenda csökkent.

Jó kolléga volt, többször eszébe jutott az öreg Varga, de nem mert szólni az érdekében. A sok siker, dicséret visszaadta önbizalmát.

– Mi a véleménye, Istiót elvtárs – kérdezte szerényen –, nem kérhetnénk meg Varga elvtársat, hogy írjon...

– Varga? – kapta hátra a fejét a gazda, majd egy jellegzetes mozdulat következett: – Hát nem tudja?

– Csak éppen megemlítettem... – dadogta, s már ment is volna ki, amikor a szerkesztőségi titkárnő jelent meg az ajtóban egy zömök, pecsétes

kezeslábast viselő fiatalemberrel, akinek az arcán sötétes foltokat hagyott a szétmázolt olaj.

A fiatalember köszönésképpen morgott valamit, majd erős, tiszta hangon megkérdezte:

– Az a fűtőtest romlott el?

Megnézte erről, megnézte arról, fölpillantott:

– Piszkos munka lesz – jelentette be –, jobb ha átmennek valahová, amíg megcsinálom.

A gazda szúrós szemmel végigmérte az embert, aki már a fűtőtest mellett guggolt, kezében fogó. Íróasztaláról mindent leszedett, berakta a fiókba, a fiókokat bezárta, a kulcsot zsebre vágta.

Átmentek a szomszéd szobába. Bakos megpróbálta szóval tartani, de bármilyen témát pedzett meg, Istiót figyelme rövidesen elkalandozott. Komor arca, el-elrévedő tekintete mutatta, hogy gondok zaklatják. Bakos egyre kínosabban érezte magát.

A gazda hirtelen fölkelt, fölhívott egy számot, nem sokat beszélt, mindössze két-három mondatot. Bakos megrázta a fejét, mintha víz ment volna a fülébe.

– Maga csodálkozik, Bakos elvtárs? – kérdezte. – Hát nem találta gyanúsnak azt az embert? Nem tűnt föl az olajfolt a képén? Nem tűnt föl, hogy kezeslábast visel? Nem tűnt föl magának, hogy az az ember nem úgy öltözködik, mint a mi munkásaink, hanem úgy, ahogy az ellenség elképzeli, hogy a mi munkásaink hogyan öltözködnek? Az efféle emberek nagyon ügyesek. Szerintem már régen feltörte az íróasztalomat meg a páncélszekrényemet. De az én eszemen nem jár túl. Az anyagot meg-

szerezhette, de arra már nem lesz módja, hogy eljuttassa megbízóihoz. Gondoskodtam, hogy a kapuban megfelelő fogadtatásban részesüljön.

Várakozón tekintett Bakosra.

Amannak agyában megindult a verkli: „Miért is van három gyerekem? Miért is? Miért is?"

– Bámulatra méltó éberség – mondta rajongva, és mélyen meghajolt.

A szakítás

A szokott helyen, a szokott időben. Új vonás csak az volt, hogy szakítani akart az asszonnyal, szakítani több éves barátság után – ok nélkül. Mert Ibolyka más okot nem szolgáltatott a szakításra, mint hogy se olyan csinos, se olyan fiatal nem volt, mint Eszter, akibe szabadsága idején beleszeretett. És amellett unta.

Mint amolyan túlterhelt ember, beosztott mérnök, aki a főnöke helyett is húzza az igát, hozzászoktatta magát a gyors és racionális cselekvéshez. Legszívesebben a szakítást is sürgönnyel oldotta volna meg:

„Szerelmes lettem stopp barátságunknak vége stopp szép volt stopp ölel Gábor."

Mivel így nem járhatott el, úgy határozott, hogy végighallgatja az asszony panaszait, kitörései, szemrehányásait, s a szakítást a találkozás legvégére hagyja, s valahogyan csak túllesz rajta.

Ő ért korábban a Németvölgyi úti kisvendéglőbe, a terasz két gyér lombú fa alatt húzódott meg, a kilátás viszont zöldellő kertre nyílott. Az asszony már jött, átellenben a gyalogjárón, derékban előredőlve, magába merülten, s ahogy lassan közeledett, egyre erősödött benne az érzés, hogy

szegény súlyos terhet cipel, s már nem sokáig bírja. Elérzékenyült, s ez csak fokozta amúgy is meglévő zavarát.

A szokásosnál sokkal gyöngédebben üdvözölte.

– A rossz lelkiismeret – mondta az asszony, mosolya fáradt volt. – Két hét alatt egyetlen lapot írtál. Azt is az első napon. Pestről vitted magaddal, ismerem a szisztémádat. Minél hamarabb leróni a kötelező üdvözleteket. Köszönöm, nem iszom bort, fáradt vagyok, gyümölcslevet hozass! Te is azt iszol, nem?

– Azt – válaszolta a férfi, és kedvesen elmosolyodott. Kárbament igyekezet, az asszony nem pislantott ki a maga világából.

– Hogy egyszerre mi minden ért, mennyi baj, nennyi csapás, nem sorolom el. Ha majd egyszer megtudod, mert meg fogod tudni, akkor megérted, hogy miért vagyok ilyen összetört. Mindig azt mondod, hogy örüljek az életnek. Egy ilyen életnek? Ennek a halott sem tudna örülni. A vérnyomásom felment, az orvos ... De minek ismételjem? Egyik fejfájás a másik után, olyan migrének, hogy félig vak vagyok bele ... És most jön ez, a tetejében, ez a csapás ...

A férfi nyugodt fegyelemmel ült, csak a figyelmét vonta el a panaszok áradatától, különben úgy viselkedett, mint akit leköt az elbeszélés, s egyetlen részletét sem veszti el. Hirtelen riadt föl félálmából.

– Gézát vidékre helyezték – mondta az asszony, ő meg értetlenül ismételte:

– Vidékre helyezték?

– Vidékre helyezték! Mit csodálkozol? Erről már volt szó, már régóta félek tőle, mert én semmi bajt nem kerülök el.

Gábor megrázta a fejét:

– Nem. Valóban nem.

– Te Gábor – támadott az asszony fojtott, magas hangon, a szeme fennakadt –, te Gábor, te örülsz! Te örülsz, hogy vidékre megyek. Látom a szemeden! Ne is tagadd!

Örült, persze hogy örült, hiszen ezzel az ügy tulajdonképpen megoldódott, de igyekezett komor és megrendült ábrázatot vágni.

– Csak meglepődtem, Ibikém, csak meglepődtem... Váratlanul jött, nem igaz?

– Mondhatsz, amit akarsz: örültél. És képzeld, hogy énnekem milyen érzés, mekkora meglepetés volt ez a hír! Micsoda fejbeverés!

– Fegyelmit kapott?

– Fegyelmit? Géza? Hol élsz te? Nem kapott fegyelmit, de én ebbe belebolondulok. Az eszemet vesztem. Négy nap óta fáj a fejem, s egy szempillantásra nem hunytam le a szemem. Nézd, milyen a bőröm...

Miután megpaskolta az asszony kezét, a férfi megnyugtatta:

– Az átvirrasztott éjszakák nyomai természetesen meglátszanak az arcodon. De ami a szépségedet, a szexepíledet illeti... így még izgalmasabb vagy.

– Tényleg? Tudod, hogy a villamoson egy bájkandúr kikezdett velem? Megmagyaráztam neki... Azaz tulajdonképpen nem álltam vele szóba, csak

annyit kérdeztem, hogy „minek néz maga engem?", s tudod, mit felelt, azt, hogy „szexkirálynőnek!". A bájkandúr! Micsoda bájkandúr. Az ember azt hinné, hogy ezek már kivesztek.

A kérdés lassan, részvétlenül hangzott el, kötelességből:

– Hova helyezték Gézát? Talán segíthetek a dolgon. Baróti jó barátom. A lakáskérdést nem könnyű megoldani, azzal mindig lehet taktikázni.

– Erre ne építs. Nemcsak a szokásos szószt kaptuk, hogy majd így, de előbb úgy, legyünk belátással, ez nem ennek a feladata, hanem annak. Tudod, a szokásos pingpong hivatali labdával. Nem, ez a lakás nemcsak tervben létezik, hanem már fel is épült Pécs egyik legszebb negyedében. Lakás, sajnos van. Mit szólsz hozzá?

Mit szóljon, majd megfulladt örömében, hogy ilyen könnyen megy a dolog. Ezért idegeskedett annyit? Ezért félt a jelenetektől? A sírástól.

– No, mit szólsz? Lehet segíteni a dolgon?

– Hát, ö, talán előbb közölnéd, hogy hova helyezték át.

– Hova? Hogy hova? Gábor, aranyom, legalább tizenötször elismételtem, amióta itt ülünk és koptatjuk a vendéglátóipari vállalat székeit. Azért, mert ez az én bajom, azért figyelhetnél. Pécsre helyezték.

– Pécsre? Remek! – buggyant ki az elégedettség a férfiból. Ráeszmélt, hogy hibát követett el, s még hozzáfűzte:

– Gyönyörű város! A legszebb magyar város. A kedvenc városom.

De nem, hibáról szó sincs, valami más van itt, valami más rejtély, az asszony arca kivirult, lángba borult, áradó mosolygásba:

– A kedvenc városod? – visszhangozta elbűvölten. – Istenem, milyen szerencsés vagyok! Milyen boldog! Csak meg ne bolonduljak örömömben.

Elkapta a férfi kezét, kétszer-háromszor görcsösen megszorította, legszívesebben összevissza csókolta volna, ez világosan meglátszott az arcán, a szemében.

– Hát akkor minden rendben van – sóhajtott föl –, de folytatom: tudod, nem sokat értek a műszaki dolgokhoz. Gézával is innen vannak a differenciák, tudod. Ő szeretne dicsekedni, hogy zseniálisan oldja meg a feladatokat. Én nem értem. Tehát valami olyasmiről van szó, amihez Géza ért a legjobban. Muszáj menni.

– Ennyire sürgős?

– Hétfőn utazunk.

Az asszony a férfit nézte, merőn, kívánosian, a férfi megbújt szokott részvétlensége mögött, tekintete a kilátáson időzött, sokára szólalt meg:

– Ez esetben csakugyan nem lehet segíteni.

– Nem – rázta meg fejét a nő –, az áthelyezésen nem. Azon nem. Azon nem is kell.

Végre az asszonyra pillantott, a hangsúly nyomatékossága késztette rá. Tudta, hogy Ibolyka vár valamit tőle, fogalma sem volt, mi lehet az. Tanácstalanul nézett vissza, az arca csupa kérdés. A nő gyanakvón vizsgálta.

– Semmi gondolatod nincs? Semmi ötlet?

Megrázta a fejét.

– Nem jut eszedbe semmi?

– Semmi.

Semmi? Hihetetlen!!! Ó, én szerencsétlen hülye!

Kiegyenesedett, hátrahúzódott a széken, s megjátszott közönnyel igazgatta a frizuráját. Az erőltetett nyugalom arcát lárvaszerűvé sivárította, aláhúzta a ráncokat a homlokon, a szem körül, a nyakon, kimélyítette a száj csücskénél a keserű vonásokat.

A férfi átnézett a feje fölött, a díszfák, gyümölcsök zöldjén pihentette a szemét. Az ember csak áltatja magát, hogy egyszerű az ilyesmi, mindig jön valami komplikáció, mert a női lélek kiismerhetetlen.

– Alighanem – jegyezte meg találomra, mert érezte, hogy nem lesz jó tovább hallgatni. Az asszony gúnyosan felkacagott, a sebzett lélek fájó gúnyjával:

– Alighanem? Alighanem! Alighanem! Fogalmad sincs, hogy nekem mi fáj. Mintha egy vadidegennel ülnék a teraszon, egy ismeretlen városban, akivel más-más nyelvet beszélünk. Akkor őszintén gondoltad, az én idegeim, mint a mimóza, olyan érzékenyek. Őszintén mondtad... Azóta természetesen megváltozott a véleményed, megváltoztak a vágyaid, a terveid. Miért ne változtak volna meg? Nekem – fordult a férfi felé, s a tekintete kigyúlt, a hangja kínosan nyomatékossá vált –, nekem mindjárt az a beszélgetés jutott eszembe, a Feneketlen-tó mellett, a presszóban. Nekem! Neked viszont...

Sajnálkozó aromozdulat mögé vonult, cigarettát vett elő, s lassan, módszeresen veregette a keze fejéhez.

– Még mindig nem tudod, mire célzok?

Az asszony olyan követelőn kérdezett, hogy muszáj volt válaszolni, tudta, hogy megsérti, de nem tehetett mást, sóhajtva intett nemet.

– Furcsa, igazán furcsa, hogy egy emberben egy mély, egy ösztönös érzés így elpusztulhasson. Nem ötlet volt, minden, csak nem ötlet, különben miért tértél volna vissza rá annyiszor, mint ahogy a kedvenc álmához visszatér az ember. Kedvenc álom? Hol vannak már a kedvenc álmok, s hol vannak az álmok egyáltalán?

Megint a frizuráját igazgatta, jobb kezével a tarkója mögé nyúlt, nyilván, hogy időt nyerjen, vagy hogy neki adjon időt az emlékezésre. Egy fiatal lány figyelmeztette, hogy a nők öregségét ennél a mozdulatnál mérheti le legjobban, a felsőkar húsának lötyögésén, a könyök és a hónalj között. Mástól kellett megtudnia, annyi tapasztalat ellenére. Elfordult, hogy ne lássa, ami képzeletében tovább üldözte. Öreg nő, hiába, öreg, amellett borzalmasan idegesítő. Ezt nem lehet bírni, s amellett belátta, hogy ez a taktika nem célravezető. Lesz, ami lesz.

– Ibikém, semmi értelme a bújócskának. Te elbújtál, és nem találtalak meg. Mondd meg, mit akarsz, ne kerülgessük a dolgot.

– Ne kerülgessük, milyen okosan hangzik, de ha én találom ki, semmi örömem nem lesz benne. Semmi, semmi, mikor úgy sincs egy falásnyi örö-

mem sem. Egyik nap a másik után múlik szürkén, reménytelenül. Sokáig azzal áltattam magam, hogy ha Gézát elismerik, minden megváltozik. Mások is mondták, nemcsak Géza, te magad is, hogy méltatlanul nyomták el. Jött az új vonal, hogy a szakembereket meg kell becsülni, kinevezték főmérnökké. Azt hiszed, javult valami? Minden maradt a régiben. Te is kedélytelen ember vagy, savanyú, merev, rigolyás, érzéketlen, fantáziátlan, humortalan, kicsinyeskedő...

– Ha esetleg kifogyna a szókincsed, állok rendelkezésedre. Ha már felsorolás, legyen kimerítő!

– Te is tudod, a végkövetkeztetés különben is kedvező rád nézve. Mert őhozzá képest te – ég és föld. Ha nem is vagy egészen ember, de legalább emberszabású vagy, emberszabású műszaki, akinek valami selejtet raktak a szíve helyére, de legalább dobog...

– Kicsikém – szólalt meg atyásan a férfi –, mi értelme, hogy minden ok nélkül felizgatod magad?

– Ok nélkül? Életem legdöntőbb fordulója előtt állok. S az utolsó előtt. Az utolsó előtt, hiszen nem vagyok fiatal. Minden okom megvolt azt hinni, hogy komolyan gondoltad, foglalkoztat a terv, eljátszol vele, a nyilvántartásodban elöl van, nem a lom között, amire csak akkor emlékezik az ember, ha belebotlik, ha véletlenül előhúzza a fiók mélyéből. Minden okom megvolt rá. Tévedtem, ezúttal is tévedtem. Egy félórája próbálom kibarkóbázni belőled, s nem megy, pedig a memóriád közismerten jó.

– Csak azt óhajtanám tudomásodra hozni, Iboly-

ka, hogy a szellemi tornákat a magánéletemben nem kedvelem. Még ha kitaláltam volna, hogy mi rejlik a rébuszaid mögött, akkor sem mondanám meg. Elvből. Neked pedig azt tanácsolom, fordulj a Tévéhez, egész sereg olyan műsor fut...

– Undok vagy. Fölényeskedsz, mintha a beosztottad volnék. Visszaélsz a helyzettel, hogy az életben rajtad kívül semmim sincs. Hogy ragaszkodom hozzád, pedig nem érdemled meg. De mit tegyek, ha az életben nincs igazság, s a sors veled szúrta ki a szemem! Ajándék helyett borravalóval!

A férfi szeretett volna közbevágni, hogy ezt nem tűri, ha az asszony így folytatja, ő elmegy, többé nem találkoznak, mindennek vége, örökre. Nem tudta, miként kezdeni, s az asszony tovább öntötte a szót:

– Hát nem jut eszedbe a tervünk? Nem is a kettőnké, mert temagad találtad ki, te hoztad elő, én csak hagytam magam rábeszélni, én szerencsétlen hülye, aki még bízik a férfiakban. Borzasztó, hogy nem emlékszel, megalázó, gyötrelmes, mintha égő parázson állnék... Emlékezz vissza, Gábor, erőltesd meg egy kissé az agyad: a presszóban ültünk, az a kövér, szeplős pincérnő szolgált ki, aki mindig mosolygott, X lába volt és félretaposott cipője, lerakta a fagylaltot az asztalra, és elkacsázott... Istenem. Az volt életem legszebb napja... Idáig! Máig! Jaj, istenem, milyen minden képzeletet felülmúlón szerencsétlen vagyok!

Könnyeit felitatta zsebkendőjével, orrát kifújta, egyúttal rúzst is tett az ajkára, halkabban folytatta,

fojtott hangon, kínos pontossággal ejtve ki minden szót, mint egy pedánsan magyarázó tanítónő:

– Közölted velem akkor, ott a Feneketlen-tó mellett, a presszóban, miközben a fagylaltot kanalaztuk, hogy életed végéig ki akarsz tartani mellettem. Belefáradtál a hajszába, a keresésbe, abba, hogy minden próbálkozás újabb csalódást hoz. Közölted velem a presszóban, hogy senkivel olyan tökéletes egyetértésben nem tudod az időt tölteni, mint velem, én pontosan azt adom neked, amire szükséged van, amire egész életedben vágytál, hogy tulajdonképpen minden nő karjában arról álmodoztál, amit tőlem végre megkaptál ... Mert én nem vagyok se túl érzelmes, se túl hideg, se túl okos, se túl buta ... S én ráadásul nem kívánok tőled olyasmit, amit nem tudsz megadni. No, ugye, no, ugye, no, ugye. A tökéletes harmónia! Kinek a kifejezése? A tied, Gábor. A végkövetkeztetés pedig az volt, hogy ha nyugdíjba mégy, vidékre költözünk, pecázni fogsz és engem szeretni. Itt az alkalom, Gábor, ne várd meg a nyugdíjazást, hanem helyeztesd át magad.

Emlékezett, hogyne emlékezett volna, mint valami régi harangozásra, hiszen annyi mindent mond az ember vízszintes helyzetben vagy ülve is. Valamit bizonyosan mondott, Ibolyka nem találhatta ki, nincs annyi esze, nincs annyi fantáziája.

– Helyeztessem át magam? – visszhangozta. – Magad is tudod, hogy állást változtatni nem olyan egyszerű.

Az asszony habozás nélkül válaszolt:

– Változtatni nem, de akarni egyszerű!

– Nézd . . . – kezdte a férfi, keze szinte vergődött, ahogy szava kísérte – a helyzet váratlan.

– És nekem?! Nekem, mit gondolsz, nem az?

– Át kell gondolnom az egészet, tudod, hogy én . . .

– Tudom, tudom – az asszony legyintett –, egyre kérlek, nehogy az legyen a kifogás, hogy talán Pécsett nincs alkalmas hely pecázásra. Csak azt ne! Eszelj ki valami más okot a visszautasításra. Velem könnyű dolgod van, olyan járatlan vagyok a hivatali dolgokban, akár azt is bebeszélheted nekem, hogy Pécsett nincs szükség tervezőmérnökre, azért nem jössz le.

Mért ne mondanám, hogy lemegyek? – merült fel benne az ötlet, fényesen, sugárzón, diadalmasan. – Amennyibe egy ilyen ígéret kerül. A homlokára csapott:

– Most jut eszembe, épp a napokban volt róla szó, hogy egy olyan mérnököt keresnek Pécsre, mint én. Be, jó hogy szóltál, áthelyeztetem magam. Rögtön megteszem a szükséges lépéseket.

Nézték egymást, boldogan, sugárzón, mindegyikük azt érezte, hogy elérte, amit akart, elérte, amire vágyott. Kezük összekulcsolódott az asztal lapja alatt, ujjaik görcsösen összefonódtak. Soha ilyen szépnek nem látták az életet.

– Fizess! – lihegte az asszony. – Fizess!

A fizető intett, hogy jön, de útközben megállott egy másik asztalnál. Ibolyka társalgási hangot ütött meg:

– Azt sem tudom, hol áll a fejem, annyi mindent el kell intéznem. Mondanom sem kell, hogy

Géza, a zseni, a nélkülözhetetlen ember, a tiszta ész birtokosa, moccanni sem tud nélkülem. Nekem kell eldönteni, mit viszünk, mit nem, a szakadt törülközőket én százalékolom le törlőronggyá. Jaj, milyen nehéz ez a ronda élet, a vagonok, a bürokrácia, nem emberi... Csak a megállóig kísérj. És ilyenkor jönnek a barátnők...

Az utca kihalt volt. Ibolyka jobbra-balra kapkodta a fejét, mint némafilmben az üldözött. De aztán rálelt arra, amit keresett, hirtelen berántotta a férfit egy sötét kapualjba, átölelte, a szájára tapadt, kétségbeesetten csókolta, és sírva, könnyek között engedte el.

– Nem jössz Pécsre, nem helyezteted át magad. Nem, nem...

– Dehogynem, drágám. Mihelyt lehet, utazom.

Ibolyka búsan csóválta a fejét, a könnye hullott, nem törődött vele:

– Aki így csókol, az nem utazik Pécsre. Aki így csókol, itthon marad.

Gábor megkönnyebbült sóhajjal integetett az eldöcögő villamos után.

A divat, az divat

A fiú felhúzott térddel kuporgott a konyhaszéken, előtte könyv. Üdvözölte anyját, épp hogy felpillantott, ismét visszamerült tanulmányaiba. Az asszony kezet mosott a fürdőszobában, frissítésképpen megnedvesítette arcát, blúzt cserélt, kötényt kötött, a mosnivalót beáztatta. Megint a konyhába ment, a mosószereket ott tartotta. Már javában nyomkodta a piszkos fehérneműt, mikor ráeszmélt, hogy a fiával valami nincsen rendben. A szokottnál görnyedtebben ült, lógatta a fejét. Igen, ez az, lógatja a fejét.

Mi baja lehet?

Nem hagyta félbe a munkát, a mosott holmit leöblítette, s a lavórban a konyhába vitte, hogy a fregolira akassza száradni. Jobban szemügyre vette fiát, szinte áradt róla a kedvetlenség. Az iskolában történt volna valami? A rossz jegyek soha nem törték le ennyire.

– Valami baj van?

– Nem, anyu, nincs semmi baj – felelte a fiú szelíden, de nem nézett szembe vele.

Miután végzett a második műszak javával, behívta a szobába. Pongyolában hevert a díványon, fejét felpolcolta, ujjai közt cigaretta. A lazán le-

eresztett redőny zebrai ábrákra szabdtalta a beszűrődő fényt.

A fiú nehezen ült le, még nehezebben bökte ki az igazságot:

– Mert a Mari nem akar velem járni.

– A Mari? Melyik Mari?

A fiú elmondta, az asszony bölcsességgel iparkodott vigasztalni, hogy az élet ilyen, a vonzalmak nem mindig kölcsönösek.

– Nem ez a baj, anyu. Hanem, hogy ...

Amilyen heves lendülettel kezdett szóba, úgy hagyta abba. A mondatot a keze fejezte be, függetlenül az akaratától, ahogy végigcsúsztatta az ingén, nadrágján, olyan volt, mintha hangosan panaszkodna.

– Mit kifogásol a Mari az öltözködéseden?

Válasz helyett a vállát rángatta, a nyakát csavargatta, szandálba bújtatott lábát szemlélte.

– Mondd csak meg nyugodtan.

A gyerek felállt, nem szólt, csak beszédes tekintetét csillantotta anyjára.

Testesebb férfira szabott nadrágot viselt, a szára lötyögött, a derékon két mély gyűrődés: az asszony bevett a bőségből, annak a nyoma. Lötyögött az ing is vállban, nyakban, mindenütt.

– Igaz, nagyfiú lettél – sóhajtott az asszony. – De hát tudod, hogy állunk. Apád nem ír, nem segít. Csak Sanyi bácsi, hálásak lehetünk neki, hogy a használt cuccát nekünk adja.

– Nem is szóltam volna. Csakhát a Mari épp az előbb mondta, hogy nem jár velem, mert modernül kell öltözködni. Azért láttad meg rajtam.

Az asszony felült, szétnyomta a cigarettát:

– Na, jól van – folytatta aztán –, felöltöztetlek. Előleget veszek föl, ledolgozom különmunkában. Jövő héten megkapod a ruhát.

A fiú a régi ruhájában ment Mari elé, hívta, hogy menjen át, mutat valamit. S az új ruhában fogadta.

– Marha klassz! – mondta Mari a bőrjakóra, felpróbálta, a tükör elé állt, a szeme csillogott.

– Eljössz velem táncolni? – kérdezte a fiú. – Mondd, Mari, jössz?

A lány magán hagyta a bőrjakót, leült, két kezével combja közé nyomta a szoknyáját, úgy szemlélte a fiút, aki félszegen cserélgette testsúlyát egyik lábáról a másikra. Fehér ing, drapp nadrág. Érezte, hogy nincs minden rendben.

– Anyu nem akart feketét venni. Ez is modern. Vagy nem?

– De nem haragszol meg? – kérdezte a lány.

A fiú intett, hogy nem, dehogyis haragszik meg.

– Mert ez nem az igazi.

– Nem? – sápadt el a fiú.

A lány a fejét rázta, a szája megkeményedett:

– Ha már, akkor, ugye... – mondta kinyilatkoztatásformán. – Fekete nadrág–fehér ing, az megy, az divat. De ez... – elhúzta a száját. Vigasztalásképpen mindjárt hozzáfűzte: – Persze annál az ócska, poros nadrágnál jobb. Nincs mese. Jobb.

A fiú előrelépett, bátran s bizonytalanul:

– És így, ahogy van, nem modern? A bőrjakóval sem?

– De nem haragszol meg?

Félénk vállrándítás, ugyan miért haragudna.

– A gallér fölösleges az ingen. Már hogyha a nadrág nem fekete. És fehér ing csak fekete nadrághoz való. Ehhez piros ing való. És piros inghez nem való új nadrág. Az új nem divat csak fehérben és feketében. Színesben a használt a divat.

– Honnan tudod? – lázadozott a fiú.

A lány elnézően mosolygott:

– Mindenki tudja. Te csak azért nem tudod, mert a haverok nem beszélnek előtted a divatról. Ettől azért észrevehetted volna, hogy a menők hogy járnak. Van szemed.

Mari felállott, átment a szoba túlsó végébe, hogy szembekerüljön a nagy állótükörrel. Aztán megindult a tükör felé, apró, tipegő, mindamellett hegyesen riszáló léptekkel, csillogó szemét tükörképére függesztette.

– Szexi vagyok, mi?

A jakót széles mozdulattal levette, s a szék támláján helyezte el. Visszament a tükör elé, felemelte fél karját, oldalvást mosolygott szembe magával, megismételte a figurát a másik karjával.

– Állati, hogy milyen szexi vagyok – álmélkodott. Leült, összefonta két kezét, úgy magyarázta: – Egy állatian szexi nőt mindenki megnéz, tudod. Ezért nem járhatok veled. Mert ha nem úgy öltözöl, mint egy menő, elterjed a híre. Tudod, milyenek az emberek.

– Mégis, mit lehetne csinálni? – kérdezte a fiú.

Mari először vállat vont, aztán felcsillant a szeme:

– Menővé variállak. Akarod?

Hogyne akarná, bólintott a fiú egyszerre boldogan és bizonytalanul.

– Hogy csinálod?

– Bízd rám. Úgy megújítom a szerelésed, hogy minden csaj megfordul utánad. Adj egy ollót. Piros tintád van?

A fiú hozta az ollót, a tintát, a fürdőszobába mentek. A lány vizet öntött a lavórba, belecsorgatta a piros tintát:

– Add az inged.

Két gyors mozdulat, a gallért levágta.

– Mért vágtad le?

– Piros inghez nem divat a gallér – azzal belenyomta az inget a pirosas vízbe, háromszor-négyszer megforgatta benne, kiemelte, szakértő szemmel méregette.

– Szerintem jó a színe. Szerinted?

A fiú nem tudta, mit feleljen, a piros lét könnyező, alaktalan rongy nem a legbiztatóbban festett.

– Majd, ha megszárad – mondta a lány. – Remekül fog illeni a szemedhez.

A konyhába mentek, kiakasztották a napra, hogy gyorsabban száradjon. A sor a nadrágra került.

– Olaj van? – kérdezte a lány. – Piros paprika is kell, liszt, ha liszt nincs, a cukor is megteszi, de az kellemetlenebb.

– Mit akarsz csinálni a nadrágommal? – nyugtalankodott a fiú.

– Akarsz táncolni velem, vagy nem akarsz? – hangzott az ingerült kérdés. – Akkor ülj le arra a székre.

Engedelmesen leült, de fel is szökkent mindjárt ijedtében, mikor Mari végiglocsolta a nadrágját olajjal.

– Ne idegeskedj. Ha ugrálsz, elrontom.

Az olajra emitt paprikát szórt, beledörzsölte, amott lisztet, azt is. A nagyobb pecsétek közé fekete cipőpasztával fölkent néhány kisebb ábrát. A fiú felállott, a lány szemügyre vette, csillogott a szeme, nagyon elégedett volt az eredménnyel.

Az ing még csöpögött, azért felhúzatta a fiúval. Kézen fogta s a tükör elé vezette:

– Na, ugye – lelkendezett –, na, ugye, így már egészen más?

– Igen, csakugyan más.

– Persze, neked nem tetszik, hozzászoktál az ócska cuccokhoz. Ha majd megszokod, akkor fogod igazán élvezni.

– És így tetszem?

– Klassz fej vagy.

– És eljössz velem táncolni?

– Hát – mondta a lány –, ahhoz szakáll is kell. Kurta körszakáll. Amilyen a divat. Ismered?!

A fiú hangja kétségbeesetten csengett:

– Nekem még nem nő a szakállam.

– Nem? – kérdezte csalódottan. – Kár, mert szakáll nélkül nem járhatok veled. Na, szia, úgyis mindjárt jön a mutterod.

Az ajtó halk csattanással zárult be utána.

Leánykérés mai módra

Éjjel az éhség ébresztette föl. Kimászott az ágyból, a padló csupasz volt, a talpával érzékelte, hogy nem odahaza van. Ugyanakkor ért el a tudatához a férfi egyenletes szuszogása. Rémülten egyenesedett föl, s nyúlt a ruhája után, hogy felöltözzék, s menjen minél gyorsabban, haza, hogy ki ne törjön a botrány. A ruhát nem találta, a lámpa sem ott volt, ahol kereste. Sóhajtott, leült, nincs mit tenni, tökéletesen mindegy, hogy most megy haza vagy délelőtt, észrevétlen úgysem tudna beosonni, a nagyanyja éberen alszik, mint a nyúl. Megint megtörtént a baj, megint házon kívül töltött egy éjszakát.

Tettvágya eloszlott, nagyon álmos volt, csupán az éhség gátolta, hogy vissza ne feküdjék. Tudta, hogy úgysem bírna aludni. Szeme megszokta a sötétséget, rálelt az előszobaajtóra, s benyitott a konyhába. Csalódottan nézett körül: kenyérdarabkák, egy befőttesüveg fenekén zsír, még szerencse, hogy sajthéj is akadt. Minden ehetőt megevett, s a gyomra valamelyest megnyugodott.

Az üres polcok látványa megindította az agyműködését. Visszaemlékezett, ahogy előző délután összefutottak Döncivel. A fiatalember rögtön rá-

kapcsolt, ahányszor találkoztak – mindig. Éppen semmi programja nem volt, engedett a csábításnak, beültek egy kocsmába. Összeadták a pénzüket, óvatosan rendeltek, kevés ételt, hogy többet ihassanak. A kocsmából ide jöttek.

Lesz, ami lesz, visszament a szobába, s bebújt a szuszogó Dönci mellé. A félelem reggel érte utol.

Dönci felhúzta a redőnyt, megállott a nyitott ablak előtt, s a fejét vakarta. Majd kisietett a konyhába, de mindjárt visszatért. Széttárta két karját:

– Se zsír, semmi.

– Éhes voltam . . . – vallotta be Panni.

A férfi leült egy székre, a padlót nézte maga előtt:

– Vasárnap van – állapította meg.

– Meg se nézem a zsebem – folytatta aztán. Kérdőn pillantott a lányra: – A pénzedet persze ide adtad?

– Az utolsó vasig.

– A Bizó zárva.

Vállat vont, füttyentett.

– Valahogy csak lesz. Öltözzünk fel. Amíg lehúzom a prémem, főzz teát. Cukor is van még egy kicsi.

– Dönci – állott meg a lány a küszöbön. – Dönci, kísérj haza. Nem merek egyedül menni.

– Mit használ, ha hazakísérlek?

– Idegen előtt apu nem fog ordítani. Velem egyedül viszont . . .

– Nem vagy észnél. Hogy állítsak be hozzátok?

– Olyan nehézkes vagy. Találkoztunk, hazakísértél, felhívtalak.

Lába az asztalon, szájában cigaretta, karikákat fújt:

– Ne zavarj a hülyeségeiddel. Gondolkozom. Vasárnap van!

A lány nézte a füstkarikákat, ő maga sugárban fújta ki a füstöt, s egy-egy korty híg teát nyelt hozzá. Valahányszor elkapta a fiatalember tekintetét, szóra nyitotta a száját, de az alázat és a félelem belé rekesztette a mondanivalót.

– Hogy esztek? – szólalt meg Dönci. – Otthon vagy vendéglőben?

– Vasárnap otthon.

– Az anyád főz vagy a nagyanyád?

– Bőven főz az öreglány? – folytatta a tudakozódást. – Ha elkísérlek, nem lesz zűr, meg tudtok kínálni ebéddel?

A lány vállmozdulattal jelezte, a kínálással nem lesz baj. Az arca felderült.

– Eljössz? Igazán eljössz?

– El! – határozott Dönci, s a csikket a többi mellé dobta a csészealjba. – Ne ugrálj, kisanyám, még korán van. Még nem mehetünk. Hanem, tudod mit, sétáljunk egyet.

– Nem, nem, mindent, de azt nem.

– Miért?

– Összefutsz valami ismerőssel, megvágod egy húszasra, s én bent maradok a pácban.

– Vacsorázni is kell, kartársnő. De nem erőltetem.

Panni homloka ráncba szaladt:

– Mondd, Dönci, mivel foglalkozol most? Hogy tudjam, ha anyuék megkérdik.

– Tényleg, mivel is?

– Ne hülyülj!

– Hány éves vagy, Panni, hogy ennyire vigyáznak rád a szüleid?

– Huszonegy. – Nyelt egyet: – Ilyenek.

– És adminisztrátor vagy?

– Az. És te?

A fiatalember megropogtatta izmait, hátrahajolt:

– Utoljára a hajón buktam le, egy bulin. Most bedolgozó vagyok. A kötélverő téeszben. Meg ami még jön . . .

Karonfogva ődyelegtek az utcán, meg-megállottak a kirakatok előtt, hogy ezt vagy azt jó volna megvenni. Mikor a déli harangszó megszólalt, toronyiránt indultak el. Amint befordultak a sarkon abba az utcába, ahol Panni a szüleivel lakott, a lépései elnehezedtek.

– Nem félsz aputól?

– Miért félnék? Ő is olyan öreg szivar, mint a többi.

– Nagyon barátságtalan tud lenni.

– Ki akar vele barátkozni?

Műanyag mindenütt, a falak burkolata, a lépcsők, a korlát, a padló, színes műanyag. A fiatalember megkérdezte:

– Vonalas az öreg pilóta?

– Most már nem nagyon. Túl sokat kitoltak vele. Mit akarsz neki mondani?

– Majd meghallod.

Nyomott arcú, tétova tekintetű öregasszony nyi-

tott ajtót: a nagyanya. Már-már kibuggyant száján a szemrehányás, ami a szemében ült, de fékezte magát, mert megpillantotta a lány mögött az idegen férfit. Egy másodpercig ellenséges kíváncsisággal méregette, aztán eltávolodott az ajtónyílásból. Beléphettek.

– Hogy anyád mit állt ki... – megelégedett ennyivel.

Dönci hozzálépett, hogy bemutatkozzék, az apró öregasszony rémülten pislogott fel rá, amaz meg felülről lefelé beszélt, széles mosollyal, szinte agyonnyomta testi fölényével:

– Maga a kedves nagymama. Pannitól sok jót hallottam magáról.

– Én a nagymama vagyok, de maga ki?

A férfi hátralépett, szertartásosan kezet csókolt, bemutatkozott.

Az öregasszony arca megenyhült, hangja szinte kacéran csengett:

– Ebből nem sokat tudtam meg.

A beszélgetés zajára kinyílt az ebédlő ajtaja, de mindjárt be is csukódott. Az öregasszony szúrós szemmel mérte végig unokáját, aki álltában merevgörcsszerűen kifeszült s elsápadt.

– Apu volt az – magyarázta halkan –, ezt ő szokta csinálni.

Üres szobába léptek, az ablaknak háttal hatalmas karosszék, oldalán asztalka, rajta újság, hamutartó, még füstölgő csikkel. Dönci megsimogatta a lány vállát.

Szabványbútorok, tisztaság, a parkett tükörsima, fehér függöny, fehér asztalterítő, fehérek a

vázák, a nippek a vitrinben, a tükör ezüstkerete fehérnek látszott. Kórházi, gyerekszobai hangulat, steril kedélytelenség fogadta őket a következő szobában is. A nők beleillettek ebbe a zúzmarás-cukorporos hangulatba, a durva vonású, fekete hajú, alattomos tekintetű férfi sehogy sem. Brillantinnal lenyalt haja lakklemezszerűen fénylett.

Férj és feleség mesterkélt helyzetben ült egymás mellett; a boldog házasság, a tiszta családi élet jelképe, készen arra, hogy a fényképész megörökítse őket.

Dönci eltávolodott a vacogó Pannitól, katonásan meghajolt:

– Tiszteletemet óhajtottam tenni – mondta önérzetesen, de egyben szerényen, azzal visszahátrált előbbi helyére:

– De ha alkalmatlan időben jöttem volna, természetesen . . .

Szemközt a állókép megelevenedett, a férfi kilépett a fotóból, magára hagyta élettársát, aki elvesztette biztonságát; táskás, kék szemét elborította a félelem. Anya és leánya időnként összenézett.

Az apa megállott a vendég előtt, úgy mérte végig, mint aki azt kérdi: „Hát te hogy kerültél ide, mit keresel itt?" Amaz nem vett tudomást a kérdésről, alázattal hajolt meg, s magyarázatként mindössze előbbi kijelentését ismételte:

– Tiszteletemet óhajtottam tenni.

A válasz szemlátomást leszerelte a ház urát, kezét nyújtotta, s miután a bemutatkozás megtörtént, hellyel kínálta Döncit. Leült Panni is, szem-

ben anyjával. Az apa elhúzott egy széket az asztal mellől, arra telepedett. Mindenki feszélyezettnek látszott, kivéve Döncit, az ő arca sugárzott, mintha azzal, hogy ott van, élete nagy vágya teljesült volna.

Néhány hosszú pillanat múlott el így, aztán halkan kinyilt az ajtó, épp annyira, hogy a nagyanya becsúsztassa vékony kis testét a szobába. Lábujjhegyen, tüntető tapintattal jött. Dönci felugrott, lármásan magasba emelt egy széket:

– Hova tetszik parancsolni?

Az öregasszony a fia felé intett. A zaj elhalt, ismét csendben néztek farkasszemet, hárman az egyik, ketten a másik oldalon.

Dönci lassan előrehajolt, ezzel is jelezte, hogy beszélni kíván, s mikor minden tekintet rátapadt, megszólalt:

– Szép őszünk van.

Oly magabiztosan nyilatkozott, hogy mindenki elgondolkozott, milyen titkos jelentés rejtőzhet szavai mögött.

– Kár, hogy korán sötétedik – folytatta aztán mintegy felbuzdulva a sikeren. – Ha egy kicsit később menne le a nap, jobban kihasználhatnánk a szép időt. Ezen, sajnos, nem lehet segíteni.

– Nekem is az ősz a kedvenc évszakom – jegyezte meg a nagyanya.

– Nekem is.

– Nekem is.

Egyedül a ház ura nem nyilatkozott. Ismét eluralkodott rajtuk a csend s a feszélyezettség. Az apa megmozdult, mire mindenki feléje fordult.

Indulatos pillantásokkal próbálta leberetválni magáról az érdeklődést, de hiába. Végül cigarettát vett elő, a vendéget kínálta, olyan hangon, mint aki nem tudja, miként szólítsa, akivel beszél:

– Cigaretta?

Dönci elvette a dobozt, körbekínálta a nőket, a nagyanya vihogva utasította vissza, hogy ő sohasem dohányzott, az anya rágyújtott, Panni szintén. Ezután rövid párbajszerű játék következett, Dönci az apát kínálta, az vissza akarta venni a dobozt, hogy ő kínálja a vendéget, amaz szabadkozott, de végül engedett, kárpótlásul viszont villámgyorsan tüzet adott.

– Néha jólesik egy cigaretta – jegyezte meg az első szippantás után.

Megszólalt az anya:

– Én csak azért eszem, hogy legyen alap a feketéhez és a cigihez.

Folytatta volna, ám az apa indulatos pillantására elnémult. Panni gyűlölködve fordult apja felé, az ügyet sem vetett rá. Az öregasszony magasba vonta két sovány vállát, mint egy töprengő Hamlet szólalt meg:

– Soha, soha nem tudtam megérteni, hogy az emberek mi örömet találnak abban, hogy füstöt szívnak a tüdejükbe? Pedig én is megpróbáltam, mert... Mit akarsz? Mit integetsz? – csattant föl. – Én csak szóból értek.

– Csak mondja, anyám, csak mondja.

– Mondom is, mert mi van abban, ha a dohányzásról beszélünk? Nálunk, a mi családunkban, a

szüleim nem tiltották, modern emberek voltak. Én akár pipázhattam volna.

Az öregasszony diadalmasan hordozta körbe tekintetét.

– Tetszett próbálni?

– Nem. Minek próbáltam volna! De próbálhattam volna! A szivart is!

– Főzök egy feketét – kockáztatta meg az anya a némaság egy újabb hulláma után.

– Ne tessék fáradni, ne, ne! – Dönci szinte erőszakkal tartotta vissza.

– Komoly? – kérdezte az apa. – Mert nem kerül semmibe.

Ilyenformán folytatódott több mint egy órán keresztül. Két óra már elmúlt, mire kijátszotta a lapot:

– Tiszteletemet óhajtottam tenni – szólalt meg Dönci ünnepélyesen, de félénken –, ugyanis mi ketten úgy gondoltuk... Pannika meg én, engedelmükkel... Ehhez szükségesnek láttam... Természetesen, mikor már megérett bennem az elhatározás... Tehát tiszteletemet tettem... És azt sem titkolhatom el, hogy nem vagyok eszményi parti...

Szemben mind a hárman egyenesen ültek, kardnyelői egyenességgel. Panni tulajdonképpen nem lepődött meg a fordulaton, bizsergő szemmel, beharapott ajakkal kérte számon szüleitől a megkönnyebbülést, az örömet.

Kezét dörzsölve, szinte kedélyesen folytatta, hogy kereseti lehetőségei vannak, de karrierről nemigen ábrándozhat, „a hajó ugyanis léket ka-

pott", s az afféle tengerész-kötélverőt, bedolgozómatrózt, amilyen ő, elzárják az érvényesüléstől, de hát azért valami mindig csurran-cseppen stb., stb. Hirtelen ugrott föl:

– Csak tiszteletemet óhajtottam tenni, észre sem vettem, hogy ennyire eljárt az idő. Ilyenkor minden rendes háznál asztalhoz ülnek...

– Fölösleges a sietség, barátom, fölösleges.

Ezt az apa mondta. Mire anyós és meny összenézett:

– Akár még háromnak is... – vetette oda az öregasszony fölényesen. Az anya félénken pillantott férjére:

– Ha nem sértjük meg, kedves Ödön.

– Helyes! Helyes! – adta meg magát Dönci a kérlelésnek. – Ünnepeljünk! Úgyis olyan kevés ünnep van az életben. Van idehaza egy-két csatos üveg, kezét csókolom? Ugyanis leugranék...

– Nem, kérlek – tiltakozott az apa. – Italról én gondoskodom.

Kitűnő volt a töltött káposzta, az almás meg a túrós béles, a hangulat nemkülönben. A végén Panni is fölengedett. Dönci több ízben megpróbált asztalt bontani, de csak késő délután engedték el. Az apa megállott a szoba ajtajában, visszatartotta a nőket. Széles, áldásosztó mozdulattal mondta:

– A vőlegényt a menyasszony kíséri ki.

– Mit szólsz hozzá? – vigyorgott Dönci az előszobában. – Ahhoz képest, hogy három éve nős vagyok, gyerekem van, jól csináltam a lánykérést, mi?

Születésnap

Születésnapot ünnepeltek, a kövér Simán születésnapját; ez minden évben nagy esemény volt, ha nem is a vállalatnál: az osztályon. A telefont kihúzták, Böbe büfét rögtönzött két összetolt íróasztalon, széles mosollyal kínált, s maga elöl járt a jó példával, akár evésről, akár ivásról volt szó.

– Maga született háziasszony, Böbécske!

Simán a kezét csókolgatta az asszonynak, minthogy a hasa miatt nem bírt hajolni, a szájáig emelte, véreres, mohó szemét ráguvasztotta.

– Majd ha lefogyott harminc kilót, Simánkám.

A mérnök a sarokban álldogáló Kornélra sandított:

– Nem lehet mindenki olyan sovány, mint az a vidéki nyakorján. Böbécske, ide hallgasson, maga elhamarkodottan ítél. Higgye el, nincs jobb falat a kövér férfinál – reklámképpen hasát, mellét paskolta, s recsegő kacagás-sorozatokat eregetett melléje.

– Velem még nem ittál – az asszony sunyin nézett föl a fiatalemberre, megjátszott sunyisággal, cicásan.

– Ötször ittunk pertut.

– Nem elégszer – vágott rá az asszony nyomatékosan –, és ne feledd, a mai nap az én napom.

– Hogy érted ezt? – kérdezte a fiatalember, s aggodalmasan előrehajolt.

– Mint egy kútágas! – kacagott az asszony.

– Nem a te születésnapodat ünnepeljük.

– Esetleg más ünnepelnivaló is akadhat a végén – mondta, azzal megfordult, riszálósan lépett a büféhez, s mialatt beleharapott egy szendvicsbe, a válla fölött carmeni kihívással nézett vissza.

Kornél arcán felvillant a belső megvilágosodás fénye – bár bizonytalanul. Böbéhez ment, a kezét kereste. Ujjaik összekapcsolódtak.

Az ajtóban először a partvis jelent meg, mint valami hadijelvény, némi zörgés után a veder, oldalán koszos mosórongy, végül Farkasné, elfogódottan, de jóindulatún: – Lejárt a munkaidő. – Mindent úgy hagytak, ahogy volt, Farkasné gondjaira, aki tudta, mit kell eltennie, mit fogyaszthat vagy vihet el ő maga.

Hosszú, zajongó folyamként hígyóztak le a lépcsőn, a kacagások kisebb-nagyobb hullámokat vetettek. A bélyegző előtt torlódás támadt, Simán félüveg barackpálinkát nyomott a portás markába, amaz vigyorogva köszönte meg.

Kornél közvetlenül az asszony mögött állott, mialatt az bélyegzett, megérezte a testét, a tömeg hozzápréselte.

– Ne menjünk velük – súgta Böbe fülébe.

– Egyszerre milyen sürgős lett!

– Az is – erősítette gyerekesen.

– Te begerjedt nyakorján! – mondta az asszony

lekicsinylőn, de úgy karolt bele, mint aki birtokba veszi. – Nem maradhatunk le.

Csalódott sóhajtás szakadt föl:

– Nem?

– Majd – biztatta az asszony szóval, és karjába kulcsolt karja erős szorításával –, majd.

– Hogy múlik az idő – mondta a fiatalember, s arra gondolt, hogy már négy hónapja áthelyezték Pestre. Nyugtalan álom két ébrenlét között, ez az idő egyetlen pillanatig tartott. Magánya most kezdett oszladozni, az újízű, lármás, mozgalmas pesti magány, a semmibe foszló lehetőségek kaleidoszkópszerűen változó játéka.

– Az időt hajtani kell – felelte Böbe –, hogy úgy múljék, ahogy te akarod.

– Hajtani?

– Majd meglátod, micsoda hajtó vagyok! Mi az?

Hirtelen állott meg, Böbét a lendület vitte. Karja kiszakadt a karjából. A fiatalember hipnotizáltan meredt az utcatáblára.

– Én hülye – mondta lassan, mint aki most ébred. – Én hülye, valakit meg kell látogatnom. Ebben az utcában. Megígértem. Felugrok.

– Ne feledd, ez a nap az én napom.

– Persze. Aztán visszamegyek a vendéglőbe. Hiszen maradtok.

– Simánnal!? Éjfél előtt nem kerülünk haza.

A többiek elhaladtak mellettük, Böbe egy kapu alá rántotta a fiatalembert:

– De álmosan csókolsz – mondta. – Én majd felébresztelek. Fő, hogy a szádnak jó íze van – azzal utánairamodott a társaságnak.

Szédülten bámult a nyáresti utca kavargásába, arrafelé, ahol Böbe mögött becsukódott a tömeg. Elnyelte, mint a víz a bedobott követ. Valószínűtlen volt, hogy a messziségből milyen közel került hozzá ez a gusztusos, vidám, elvált asszony, s hogy kinyílt, mint a szája; befogadta. Az italon fordult meg minden, azon a literen vagy fél literen, amit Simán egészségére felhajtottak. Ha előbb ittak volna, mindjárt az elején! Önkéntelenül nyomába indult a nőnek. Habozása egy másodpercig tartott.

Gyalog ment, ahhoz, hogy a felvonót használja, túlságosan beleszokott a földszintes életbe. Meg sem fordult a fejében, hogy bejelentés nélkül érkezik, s talán zavar, vagy senkit nem lel otthon. A négy hónap csakugyan egyetlen percig tartott, azzal ült vonatra, hogy első dolga Pesten az lesz, hogy Renátát meglátogatja. Rejtély, hogy a jelen pillanat s ama elhatározás között miként múlhatott el több mint négy hónap.

Levelezésük abbamaradt, egyoldalú udvariasságra zsugorodott, ünnepek, üdülés alkalmával mindig írt a lánynak, az üdvözlések végére odabiggyesztett egy-két merőben szónoki kérdést, mert választ maga sem remélt. „Hogy megy a hegedű? Haza sosem vágyol?" Valahányszor Pesten járt, napokra, mindig kötelességszerűen felugrott a családhoz, de Renátát soha nem találta otthon. „Éppen most ment el", „ha tudta volna", „miért nem jelezte, Kornélka?" Elüldögélt a nagymama, az anya, az apa társaságában, aszerint hogy ki tartózkodott éppen otthon. Mindig megnyugodva távozott, mert mindig azt hallotta, hogy Renáta szabad, s hogy a

„múltkor is mennyire sajnálta, hogy nem találkozhattak".

Örömmel fogadták, ahogy régi barátot szokás, a berendezés zavarta, a szinte kórházi légkör, a sterilitás. Visszaemlékezett, hogy mielőtt Pestre költöztek, a régi bútorokat eladták, velük veszett a melegség, a meghittség. Úgy nézett a fehér terítővel borított asztalra, mint valami művirágra, melynek pévécéből van a gyökere. Mindössze egyetlen változás ötlött szemébe; az ablak mellől hiányzott a kottatartó.

– Renáta? – kérdezte elszoruló torokkal.

A válasz mindössze annyi volt, hogy nincs otthon, de valahogyan idegenül, valahogyan fenyegetőn hangzott. Fejét felkapta kérdőn nézett körül.

– És máskülönben?

– Máskülönben . . . – ismételte az anya.

– Hát maga nem tudja? – kérdezte a nagyanya. – Férjhez ment.

Az apa bólintott, a zsíros, fekete lakklemezek a fején hontalanul meredeztek; mindig így viselte a haját, keményre nyalva. Az öregasszony kajánul folytatta.

– Férjhez ment bizony. Bekötötték a fejét. Jóképű férfi a férje, de nagy hóhányó. Én nem adtam volna hozzá a lányom – a menyére pillantott –, inkább kolostorba dugtam volna. De ilyen hóhányóhoz soha.

– Már nincsenek kolostorok, tudhatná anyám.

– No és, ha nincsenek? Egy lányt valahova mindig el lehet dugni. Mikor az ostrom volt, akkor is eldugtuk a lányokat.

Az apa nem válaszolt, az öregasszony megint a vendéget támadta:

– Későn ébredt fel, fiam. Most aztán dörgölheti a szemét. Olyan lányt, mint a mi Renátánk, nem talál. Olyan szépet és olyan bolondot.

– Mennyi időre jöttél? – kérdezte az apa, hogy másra terelje a beszélgetést. De nem várta meg a választ, feszítette a maga mondandója:

– Igaza van anyámnak, nem ideális parti. Másféle embernek szántuk mi Renátát. Csak hát, tudod, Kornél fiam, van ennek a vőlegénynek egy nagy előnye. Jobban tud bánni a mi Renátánkkal, mint mi együttvéve. Néki sikerült, amivel mi hiába próbálkoztunk végig, amióta megszületett.

Az anya közbe akart szólni, férje ránézett, elnémította.

– Amióta megszületett – ismételte ellentmondást nem tűrően. – Mit rejtegessük, a mi Renátánknak nehéz a természete. A mi Renátánk...

Meg-megrázta fejét, hogy eloszlassa a zúgást a fülében, a szédület az agyában. Még üldögélt egy ideig a fejbeverés kongásai között. Hirtelen búcsúzott.

Az anya kísérte ki. Alig csukta be az előszobaajtót, mindjárt megszólalt. A könyörgés, az aggodalom visszahozott valamit hajdani szépségéből az arcára.

– A számot megtalálja a telefonkönyvben, Kornél. Kérem, kérem, nagyon kérem, hívja fel Renátát. Kérem.

Engedelmesen bólintott. Az anya hozzálépett,

jobbról-balról megcirógatta az arcát egész tenyérrel:

– Jólesik magát látni, Kornél.

– Én is . . . – kezdett szóba, a mondatot elmosta a feltörő ellágyulás. Halk kattanással becsukódott az ajtó, a lépcsőház világos színei megint csak kórházi képzeteket ébresztettek. Búgott a felvonó, a holttesteket nyilván lifttel viszik-hozzák.

Szerelem?

Még az is kétséges, hogy ami kettejüket összefonta, rövid ideig, gyerekkorukban, s akkor sem folyamatosan, még az is kétséges, hogy az az érzés diákszerelemnek nevezhető-e.

Szerelem?

Ahogy lefelé tartott a lépcsőn, egy dalra emlékezett, talán lépteinek üteme hívta elő a néhány sort a szövegből: „Fekete hajadból lassan hófehér lesz." Ezt dúdolgatta, s közben halászgatott az emlékek homályos vizében, egyik szót a másik után dobta vissza, mint kishalakat az elégedetlen pecázó.

A kapualjba becsapódott az utca lármája, szinte láthatón, tapinthatón félvak lámpák ostromolták a kékes sötétséget. Megállt, módszeresen tájékozódott, s a jó irányban indult el.

Ő Simánt vette észre, a mérnök gutaütéses-vörösen trónolt az asztalfőn, párnás, kurta ujjú, de rendkívül mozgékony kezével karmesterként vezényelt: oda resztelt májat, oda rántott pontyot, amoda sertésflekkent. Kezében a notesz, a pincér minden étel feljegyzése közben meghajolt.

Őt viszont Böbe vette észre, szinte azon nyom-

ban, hogy belépett. A bor kitágította pórusait, rózsaformájú, pirosas foltokban égett az arcán. Integetett, először csak kézzel, aztán magasba lendített csupasz karjával; hónalja dúsan sötétlett. Eleve úgy foglalt helyet, hogy a fiatalember melléje ülhessen, combját erőszakosan nekivetette a combjának.

– Sertésflekkent rendeltem neked. Ha nem kell, legfeljebb azt is bevágom.

– Ennyire biztos voltál benne, hogy visszajövök?

– A szádból tudom. Azért csókoltalak meg, hogy tudjam.

A keze után nyúlt az asszonynak, s ahogy rálelt, megszűnt a hontalansága, a reménység hajnalig nyúlott, bele a szürkeségbe, az első villamosok csöngetésébe. Böbe keményen fogta, s ő megtámaszkodott a szorításban.

Az égett olaj, a kihűlt resztelt burgonya szagába belecsordult a muzsika; átjárta, összekeveredett vele, s ahogy a pincérek térültek-fordultak a tálakkal, vittek-hoztak a muzsikából, a mennyiségen nem változtattak, az azonos maradt.

– Semmi értelme nem volt a látogatásnak. Csak tudod, a tiszte ség.

– Azt szeretem benned, te hólyag, hogy olyan időszerűtlenül tiszta vagy, mint egy frissen bémált szűz.

– Nem vagyok szűz – jegyezte meg szórakozottan.

Böbe rácsapott a fiatalember combjára, tenyerét felfelé csúsztatta.

– No, még csak az hiányozna!

Hátravetett fejjel, patakzón kacagott, könnyeit törülgette:

– Randevú a szűz zsiráffal.

Kornél visszatért az előbb megpendített tárgyra:

– Tulajdonképpen az ilyen látogatásoknak nem is lehet semmi értelme. Mindenkinek vannak gyökerei. És... Hogy mondjam? A közös emlékek, egy ház, egy diófa. De se a ház, se a diófa nincs itt, talán már nem is áll, lebontották, levágták. A régi bútorokat eladták, s ami van, tudod... Idegen.

– Idegen? – kérdezte Böbe, s mialatt közvetlen közelről a szemébe nézett, a fiatalember kezét a combjához szorította.

– Ez is idegen? – kérdezte, s beharapta alsóajkát.

– Mondd már, hogy idegen – sziszegte türelmetlenül –, mert leharapom az orrodat.

– Kár volt idejönnünk, meg kellett volna lépnünk. Mennyivel kellemesebben telt volna az idő, s megtakaríthattam volna...

Az asszony letorkolta:

– Nem lehet! Nem érted? Nem tehetem meg az öreggel. Egy évben egyszer van születésnap. Azon ott kell lenni. Nincs mese. Most pedig tömd a fejed, mert szükséged lesz a jó kondira.

A pincér jelképesen lesöpörte az abroszt, opálosan homályló fémtálon frissen fonnyasztott flekkent rakott eléje.

– Egyél.

– Így nem tudok – felelt szégyenlősen, s az asszony kezét levette a combjáról.

– Részeg vagyok, nem bánom, tudd meg, nemcsak az van, hogy bezsongtam tőled. Az a hülye bennem, tudod, hogy ki kell mondani. Különben fulladok. Amíg tömöd a fejed, tudd meg, hogy beléd szerettem, és ne hümmögj, mert azzal úgysem segítesz semmin. A félig elrágott mócsing mellől közlöd, hogy te is szeretsz? Változtat az valamin? Akkor is megkapnálak, ha nem szeretsz. De ugye, szeretsz?

Egyik kezében a kés, másikban a villa, kiegyenesedett, a falatot lenyelte, ádámcsutkája még ugrándozott egy ideig, mint a megpendített hangvilla:

– Szeretlek – mondta mély meggyőződéssel.

Merőn nézett a fiatalemberre, vonásai elárulták belső küzdelmét, szája hol kacagásra, hol sírásra görbült, szemöldöke ugrált, szeme kerekre nyílt, összehunyorodott. Végül az ellentétes erők kiegyenlítődtek:

– Milyen szerencse, hogy egymásra találtunk. Ha csak az az öt év nem zavar, amennyivel fiatalabb vagy nálam.

– Dehogy, dehogy, az csak jó.

Gyorsan lehajolt, s megcsókolta az asszony kezét. Amaz vendéglátójukat méregette:

– Most már nem sokáig kell várnunk. Mindjárt összecsuklik. Az Elek és a Rezső készenlétben állnak, taxiba rakják, s viszik haza. Mindig nagy a ribillió, minden évben. Mert egyszerre jön, félelmetes! Kornél, félelmetes! Majd meglátod, hogy megijedsz, a zenekar is elhallgat, a vendégek felugrálnak, pedig itt ismerik. Félelmetes, mondom, mert hejehujázik, rendel, parancsolgat, kiabál, egy-

szerre lebukik a feje, a nyála kicsordul, a szeme fennakad, az a nagy test lecsúszik a székről, erőtlenül, az a nagy test. Mintha a guta ütötte volna meg. A hideg fut végig a hátamon, pedig ötször láttam már.

– Mint egy zsák – ismételte elrévedve. – Tényleg szeretsz? ... Akkor egyél. Jól kiegészítjük egymást, nem igaz? Nekem mindig jókedvem van, bánatomban is, meglátod majd. Elpusztíthatatlan a jókedvem. A férjem sem tudta elpusztítani, pedig értett hozzá. Nagy vagány volt, nagy baromállat. Neked még gyereket is szülnék, ha csak nem idegesít az az öt év, amivel fiatalabb vagy nálam. Szóval kiegészítjük egymást, mert ahhoz egy élmasszőr kell, hogy belőled egy egészséges kacagást kihozzon. Csak volna annyi eszed, hogy megértsd, egy lottófőnyereménynél többet ér, ha engem kihúzol.

– Tudom – hangzott a válasz két harapás közül.

– Valld be – szólalt meg az asszony más hangon, s lenyomta a fiatalember kezét, mikor épp szájához emelte a villát –, valld be, te érzelmes villanypózna, hogy a régi nődet látogattad meg az előbb. Mert, hogy most nincs nőd, azt tudom. Valld be, hogy azok a gyökerek, amelyről daloltál, nem a földbe nyúlnak.

– Ne beszéljünk róla! – csattant föl a fiatalember, s szabadon maradt kezével az asztalra csapott.

– Nocsak ... – Böbe hitetlenkedve bámult rá.

– Bocsáss meg, hogy a lelki tyúkszemedre léptem – folytatta később.

– Dehogy, dehogy, Böbécske, én kérek bocsánatot. Nem tudom, miért lettem olyan ideges. Pedig te igazán kedves vagy, és annyira nekem való. Milyen igazad van abban, hogy kiegészítjük egymást. Arról a látogatásról kár volt beszélni, mint ahogy kár volt odamenni. Fölösleges ostobaság.

Böbe töltött a fiatalembernek, amaz felhajtotta a bort, utána eltűnődött:

– Tulajdonképpen az ember sokkal több fölösleges dolgot csinál, mint célszerűt, vagy hogy mondjam.

– Vagy úgy mondd. Igyál, hogy még bölcsebb legyél. Vasárnap mindig bölcselkedni fogunk, ha majd együtt járunk. Vagyis én a lábad elé ülök, áhítattal nézek föl rád, te pedig eregeted a bölcsességeket. Jó?

Az asztalfőre pillantott: vendéglátó gazdájuk mint áldásosztó püspök emelgette a karját, kenetesen, hullámosan, áhítatosan – holott csak feketekávét rendelt. Böbéből kifakadt a türelmetlenség:

– Csak már szabadulhatnánk!

A hosszú fiatalember az asszonyra, majd a kijáratra nézett, igen beszédes tekintetettel.

– Egy kicsit megyünk majd, karonfogva, ahogy jöttünk, hogy a fejünk kiszellőzzék. Jó, Kornél, jó? És minden sarkon csókolódzni fogunk, mint tizenhat éves korunkban.

– Ne kuncogj és ne pirulj – emelte föl a hangját Böbe –, a végén még én jövök zavarba.

– Hozzám megyünk? – kérdezte Kornél bizonytalanul. – Úgy illene. Én vagyok a férfi.

– Az még nem derült ki. Különben hozzám, én

közelebb lakom, és nem albérletben, mint te. Gyönyörű lakásom van. A fejemre azért nem estem, akármilyen nagy vagány a férjem. Lakás, vagy nincs válás.

– És milyen a lakás?

– Rég meghívtalak volna, ha csak egy kicsit veszed a lapot. Már akkor kiszúrtalak, mikor bemutatkoztál. Mért sóhajtottál?

Kornél félrenézett:

– Hogy nem vettem észre. Mert én is . . .

– Én meg azt hittem, hogy a korkülönbség miatt. Pedig a te fajtádnak, az ilyen elanyátlanodott távírópóznáknak, az ilyen hosszútávú csecsemőknek anya-barátnő kell. Csak nem mindegyik tudja.

– Most te vagy bölcs.

A hirtelen megélénkülő cigánymuzsikára rekedtes, bor- és pipaízű hang terült, szinte a padlóra nyomta. Simán hátradőlt a székben, állát fölszegte, egyik kezével a primást dirigálta, a másikkal mintegy saját magát. Pattogó, vidám dalokat rendelt, gyorsan, egyiket a másik után. Mást nem hagyott énekelni, s valahányszor a szöveg nem bírta a nyilvánosságot, a nehezményezhető szókat látványosan lenyelte, valahogy úgy, hogy úgyszólván azok a szavak hallatszottak egyedül, melyeket ki sem ejtett. A szeme sarkából nyugtázta az általános érdeklődést, mint aki nem tartja méltónak, hogy ilyesmit tudomásul vegyen, úgy mulat nyilvánosan, mintha tökegyedül volna, s mit sem törődve a jogos dicséretekkel, hogy igen, így kell mulatni, hejh be kevesen tudják ma már ezt.

– Jó fej az öreg, príma fej – jegyezte meg egy fiatal kolléga.

Böbe undorodva borzongott:

– Jaj, megfeledkeztem róla, hogy a cigányozás még hátravan. Erről évről évre megfeledkezem, annyira utálom ezt az elvadult cirkuszi mutatványt. Pedig szeretem az öreget, még egy ilyen főnököm nem lesz, meg ne üsse a guta. Ha csak most kezd bőgni, akkor elhúzódik . . .

– Érdekes – fűzte hozzá –, óriási a csinnadratta körülötte, mégsem tudom, hány éves az öreg. Csak sejtem, hogy az ötvenen bőven túl van.

– Olyanformán énekel, mint Armstrong. Dzsesszt is tudna.

– Eszedbe ne jusson dzsesszről beszélni neki.

– Szépen csinálja – méltatta a fiatalember, s az asszony térdét simogatta –, nagyon szépen csinálja.

Csend támadt. Kezében a hegedű, arcán készség, a prímás zsíros-mézes mosollyal hajolt a mérnök fölé, amaz alulról sandított föl rá, izzadságban fürdő, kivörösödött arcán a rövidzárlat döbbenete. Maga sem hitte, hogy a tudománya megfeneklett, nem tud újabb nótát rendelni. Hogy a rendelés elmaradt, a cigány kiegyenesedett, intett a bandának, s rázendített a maga kezdeményezte nótára: „Fekete hajadból lassan hófehér lesz . . .”

A prímás kérdő tekintetére, hogy jó-e a nóta, az ünnepelt tartózkodón, elhárító kézmozdulattal válaszolt. A cigány oldalt lépett, kutató szeme Kornélon állapodott meg, egy pillanat, s már az ő fülébe húzta, cikornyásan, érzelmesen, sziruposan, könnybe fúlón, a hangok a húrokon lassúdan hal-

tak el, kilengve jobbra-balra, megint jobbra, megint balra, a remegések szárnyán. Az üres lépcsőház, az ablak, mely elől eltűnt a kottatartó, a diófa a kert közepén, ott tanította fizikára, matematikára a lányt. Tenyerében még benne bizsergett Böbe térdének sima melege, most keze a rüle magasságában együtt reszketett a reszkető hangokkal, kétségbeesetten kapkodott a levegőt megtöltő érzelmek után. Elfojtott, mély, tompa torokhangon Kornél énekelni kezdett, félénken, de halálra szántan...

– Meghülyültél? Hagyod abba?

Válaszképpen csak a fejét csóválta, olyanszerű kifejezéssel, mint a vértanúságra készülődő, aki epekedve sóhajtozik a máglya láttán, s alig várja az alágyújtás szent pillanatát.

– No, nézd csak... – az ünnepelt mindössze ennyi megjegyzésre szorítkozott.

– Nem is tudsz mulatni, mit erőlteted? Azt hiszed, ez a sírva-vigadás? Úgy csöpögsz, mint egy gutaütött hóember! Hallod?

Kornél ismét megrázta a fejét, körötte a vacogó hangok, kezében százas; prímás markába nyomta.

– Megőrült! – mondta Böbe, s a székét hátralökte.

Erre még tisztán emlékezett, erre az indulatosan erélyes mozdulatra, s homályosan néhány intő szóra, többi emlékét elnyelte az érzelmi mitológia, befedte a gyászlepel, a szemfedő, elzárta a koporsó, a sír, a temető.

Rémült kiáltozás, lábdobogás, az elmozduló székek súrlódása a padlón, a muzsika elnémult. A két kolléga – Elek és Rezső – ott haladt el mellette,

kettejük között az eszméletlen Simán, lefittyedt, habzó szájjal. Szinte összeroskadtak a súlya alatt. Ő is kisodródott a többiekkel, tehetetlenül álldogált kollégák és idegenek között. A levegő hűvös volt, barokk templom rajzolódott bele az égbe. Mint egy Mars-lakó, utcaseprő-gép vonult el lassan, mögötte olajosan fénylett az úttest.

– Jól beszeszelt a papa – hangzott egy hang, felcsattanó kacagás válaszolt rá.

Körülnézett, Böbét kereste, nem látta sehol. N m tájékozódott azonnal, először rossz irányba indult, visszafordult. Megint elhaladt a kocsma előtt, vastagon áradt ki a cigánymuzsika, ráfolyt az aszfaltra, majd hogy meg nem botlott benne. Megállott, belesett, majd bement, hogy körülnézzen, hátha a születésnapi társaság még ott mulat a hosszú asztal mellett, közöttük Böbe. Mindenfelől idegen arcok, négyszögletű, apró asztalok, a zenekar buzgón húzta, mintha mi sem történt volna.

Tartalom

Utazás nyelvünk körül 5
Önkritika mai módra 9
Egy szerető szív 18
Randevú pirosban 25
Mire a korsó kiürül 42
A fekete bula 52
Konkrét történet 62
Interjú mai módra 70
Új ismeretség 81
Eljegyzés mai módra 98
Könyvkiadás mai módra 119
Házasság mai módra 123
A halhatatlanság útja 138
A többi jön magától 148
Lapszerkesztés tegnapi módra 173
A szakítás 186
A divat, az divat 198
Leánykérés mai módra 204
Születésnap 214

A kiadásért felelős a Magvető Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Sík Csaba
Műszaki vezető Beck Péter
Műszaki szerkesztő Szirmai László
Kiadványszám 8032 . Terjedelem 11,6 A5 ív
Példányszám 10 500 . MSZ 5601–59 és 5602–55
MA 518–1–6663
66-2405 Pécsi Szikra Nyomda – F. v.: Melles Rezső